

EZEKIELI

Yá pò kú láε bee guu

Yelusaleũ Lua kpé sa'ona Ezekieli ku Isaili pò wà tàr̀ǹ Babiloniò guue e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 597, Nebukanεza lélea Yelusaleũwa s̄́ia gbεa. A wè síiò gbεa Lua aà sísi aà ke ānabi ũ. Kua zòbleu Ezekieli lé lɛda Yuda pò wà tàr̀ǹ Babiloniowa ní gbé pò aa gò Yelusaleũ ɔ. Ké wà Yelusaleũ ní Lua kpéo kàale wè 587 guu, ̄ à ní nòse n̄niné, a òné aa wedò Luazi.

Ezekieli wépungu'è dasi, bee gbεa à yáò kèke seelaò ũ, aà yākeapiò aà yādanε s̄́ianapiliwànέ. Dea sa'ona ũ guu à gbāakpà Lua kpé dɔa yáwa maa-maaε, ní beeo à mè Lua kú ní a gbéò, baa Babiloni bùsuu, i ke kpépi ̄ Lua kuu adoo (11.16). Baade yākeao de azia yá ũε (18), i ke gbēpāle yá no, ̄ à baade ḡsa gbé dafu ũ yā'ò à kpàle à síwà. A mè ɔ Lua a a Nis̄́ina da Isailiògu, aai vu (37) aai εa tá ní bùsuu (11.14-20, 36.1-38).

Dii azia ɔba Ezekielie

¹ Ma wè baakwide guu, a m̄ síiòde ḡɔɔ s̄́ode zí, má kú ní z̄̀z̄̀ swa pò w̄ mε Kebaa saε, ̄ luabe wèaa,* ̄ ma Lua è wépungu'ea guu. ² Kí Yek̄onia ḡsa z̄̀z̄̀ ũ† wè s̄́ode guu ³ ̄ Dii yā'ò mapi sa'ona Ezekieli, Buzi n̄éε Babiloni bùsuu we. We Dii gbāa m̀ua.

* **1:1** Zia 19.11 † **1:2** 2Kia 24.10-16

⁴ Ké ma wεzù, ñ má è zàa'iana lé fele gugbāntoo oi. Lou sa sisi, àle píle, àle teke púuu. Té pó kú a guoguo de lán mò tēa bóiboiwa. ⁵ Pó kú tépi guu, a de lán pó b́́e mèn síiōwa, † an taa b̀̀ gbēnazinawa, ⁶ āma an baade oa síiōsiiō mé aa gāsia ví síiōsiiō. ⁷ An gbáo súsu, an gbála de lán zù swewa, àle teke lán m̀̀gotē yōawa. ⁸ Aa gbēnazina oó ví ní gāsia zíe. An oa síiō ní ní gāsia síiō d̀̀d̀d̀ ae ní kpeo, gbàtēe ní gbàtēeo, ⁹ an gàsipio lé kákōwa. Gu pó aale géu, aali lé liaao, aai gé ní ae màa g̀̀ōe.

¹⁰ Lá an oapio den ke: An baade gbēnazina oa ví, mé aa ǹ̀omusu oa ví opla oi, zu oa oze oi, mé aa kúu oa ví lo ní kpe oi. § ¹¹ Màa an oao de. An baade gāsia pooa musu plapla, aale kákōwa, a pla pó g̀̀o naañzi. ¹² An baade í gé a aedawae súsu. Gu pó an nisina tàu, we aai géu, mé gu pó aale géu píi, aali lé liaao. ¹³ Pó b́́epio kekeá de lán tēyō ge sētewaε. Tépi gupua zō, ì taa'o pó b́́e mèn síiōpio zānguo. Lou lé pílepíle tépi guu.* ¹⁴ Pó b́́epio wāa lán loupileawa, aaió gé, aaió su.

¹⁵ Ké mále pó b́́e oa síiōdepio e màa, ma wuluu è an baade sae toole. ¹⁶ Wuluupio ní ní p̀̀o lé teke lán gbè beεedewa, mé an síiō píi aa douε. Wuluupio kea taan ke: Ampii aa wuluu ví mèn plapla pāpāakōa. ¹⁷ Tó aale taa'o, aai gé ae ní kpeo, gbàtēe ní gbàtēeo liaasaie. ¹⁸ An wuluupio lesi, í to via ní kú, mé wé fífiwà à liai. † ¹⁹ Tó pó b́́epio lé taa'o, wuluupio ì be ní saεε. Tó pó b́́epio f̀̀le toole aale gé musu, wuluupio í fele musu sōe. ²⁰ Gu pó an nisina tàu, we aai géu, an

‡ 1:5 Zia 4.6 § 1:10 Zia 4.7 * 1:13 Zia 4.5 † 1:18 Zia 4.8

wuluuɔ i fele gérnɔ sãnuε, asa pɔ béεpio nisina kú n wuluuɔ guuε. ²¹ Tó pɔ béεpio lé tãa'o, an wuluuɔ ɔ tãa'oe. Tó aa zεaε, aãɔ zεa sɔε. Tó aa fεle tɔɔlεwa, wuluupio i feleɾnɔ sãnuε, asa pɔ béεpio nisina kú n wuluuɔ guuε.

²² Báluma kpáleα pɔ béεpio mia e musu, àle teke wásawasa lán díiwa.‡ ²³ Bálumapi zíε an gàsíaɔ pɔoa, aale kákɔwa, an baade gàsía mèn plaplaɔ naañzi. ²⁴ Ké aale tãa'o, ma n gàsɾapio kíα mà lán izɔɔsuka kɔfiwa,§ lán Gbãapiide ɔɔwa, lán zigɔɔ zɔawa. Ké aa zè, ɔ aa n gàsíaɔ nàaa. ²⁵ Ké aa zεa an gàsíaɔ naaaa màa, ma ɔɔ mà n mia za báluma musu. ²⁶ Pɔe kú n mia bálumapi musu we lán kiblekila pɔ wa kè n safiowa,* mé ma gbεε è zɔlεa kilapiu musu we lán gbēnazinawa. ²⁷ Má è, zɔa aapɩ léu e musu a de lán mò tēa bóiboι† pɔ lé pipi lán téwawa, mé zíε oi de lán téwa. Gupua gbãa liaaaazi. ²⁸ Gupuapi bɔ lán nàali pɔ bɔ gɔɔ pɔ lou lé mawa. Dii gawi kekeá pɔ má èn we. Ké má è, ma wule ma gbεeu gɔɔ, ɔ ma ɔɔ mà, àle yã'omεε.

2

Dii Ezekieli sisia

¹ A mè: Gbēnazin né, fele ze mà yã'onno. ² Ké àle yã'omεε, aà Nisina dímeε à ma se ma ze, ɔ má mà àle yã'omεε ³ à mè: Gbēnazin né, mále n zɩ Isailiowaε, bui swágbãade pɔ bɔ ma kpεpio. Ampio n n dezio aa zàmεε yáwaε e n a gbão. ⁴ Gbé pɔ

‡ **1:22** Zia 4.6 § **1:24** Zia 1.15, 19.6 * **1:26** Eze 10.1, Zia 4.2-3

† **1:27** Eze 8.2, Zia 1.15

mále n zímápiɔ swá gbãa, mé aali ma yãmao. Oné Dii Lua mé lé yáε bee oné. ⁵ Aa swásei ge aa gí séii an swágbãa yáin nò, aaɔ d̄s ké ānabi kú ní guu. ⁶ Mpi s̄o gbēnazin né, nsu viakεné ge an yā'oaεo. Baa ní kua leaa ní lesikaopiɔ guu, mé ní z̄leaa sóipiɔ kíi, nsu viakε ní yā'oaεo. Nsu to s̄o kēngu an yáio, asa swágbãadeɔne. ⁷ Tó aa swásè ma yái ge tó aa swásei, nsu gí oinéo, asa swágbãadeɔne. ⁸ Mpi s̄o gbēnazin né, swáse yá pó mále onei. Nsu swágbãakε lán swágbãadepiɔwao. Le'ele, ní pó pó má daune só. ⁹ Ké ma wesè, ã ma ɔ è, a taala kooa k̄ua, àε d̄omeε, ¹⁰ a pòo ma aε. Wà wēnalε ní búbuao ní waiyoo k̄èwà kpe pla pii.*

3

¹ A òmeε: Gbēnazin né, pó pó d̄ane só. Taalae bee só, ní ge ñ a yā'o Isailiɔne. ² Ké ma le'ele, à taalapi dàumeε mà só. ³ Ǿ a òmeε: Gbēnazin né, taala pó má dànε ní léupi só, i n nòse ká. Ǿ má sò. A kè ma léu na lán zówa.* ⁴ Ǿ a òmeε: Gbēnazin né, fele ge ñ ma yápi o Isailiɔne. ⁵ Mále n z̄i bui pó an buiyã maa ía mé an yā'oa z̄i'ũɔ kíio, Isailiɔ mále n z̄imá. ⁶ I ke bui dasi pó an buiyã maa ía mé an yā'oa z̄i'ũ mé n̄yɔ ní yãmaoɔ kíi no. Tó ampiɔ mále n z̄imá, aa swáse n yáie. ⁷ Isailiɔ we swáse n yáio, asa aali swáse ma yáio. Ampii an swá fèe, an kua gbãae. ⁸ Má tó n kua àɔ gbãa lá ní pówae. Má tó ñ ze gí lá aa zè lé gíwa. ⁹ Má tó n kua gbãa àɔ de gbεa. Nsu viakεnéo. Nsu to s̄o kēngu an yáio, asa swágbãadeɔne. ¹⁰ Ǿ a òmeε:

* **2:10** Zia 5.1 * **3:3** Zia 10.9-10

Gbēnazīn né, swáse yá pó mále onei píi, òyō kūa n sōu. ¹¹ Fēle ge yā'o n gbē zìzōone, ní me Dii Lua mé yáe bee ò, tó aa swásei, ge aa swáseio.

¹² Aà Nisīna ma se musu, ò ma kōfi gbāa mà ma kpe wà mè: Wà Dii gawide sáaukpa aà kúki. ¹³ Pó bēepio gāsiao leakōwa kōfi mé do ní wuluu pó be ní saeo kōfi gbāao. ¹⁴ Nisīnapi ma se gēmano zéa, ma nòse òkpa mé ma pō paa, āma Dii gbāa mé mà. ¹⁵ Ma ka zìzō pó kú Telabibio kí Kebaa sae, ò ma zōle gu pó aa kuu we e goɔ soplá. Yá dīa.

Isailio gbaa laai

¹⁶ Goɔ soplapi gbēa Dii yā'òmee à mè: ¹⁷ Gbēnazīn né, ma n ke gudōana ũ Isailioone.† Swáse yá pó lé bo ma léuzi, ní ní gbaomee laai. ¹⁸ Tó má ò vāikenae a gae, mé ni aà gba laaio, ge ni ledawà aà mikē vāiwa ké à e ào kuo, vāikenapi a ga a duuna yáie. Aà gaa yá sō a wi n musue. ¹⁹ Tó n aà gbà laai sō, mé i mikē a vāikeapiwao, a ga a duuna yáí, mpi sō n lé aɔ ku yápi guu bo. ²⁰ Tó maakēna a makea tò mé àle vāike, má tó aà kpaguae, i ga. A ga, ké ni aà gba laaio yáie. Má maa pó a kè yāda bo. Aà gaa yá sō a wi n musue. ²¹ Tó n ledawà n mè asu duunakeo sō, mé i duunakeo, aɔ kue, ké à n ledama mà yáí. Mpi sō n lé aɔ ku yápi guu bo.

²² Dii gbāa mà we, ò a òmee: Fēle gé gusalalau, we má yā'ounē. ²³ Ō ma fēle ge gupiu, ma Dii gawi è ze we lá má è Kebaa saewa, ò ma wule ma gbēeu gōo. ²⁴ Ō aà Nisīna dèdēa à ma se ma ze, ò a òmee à mè: Ge n gē kpéu. Zetanle. ²⁵ N gbēnazīn né, wa mōma ní

† 3:17 Eze 9.1-9

bao, wi kãne, ké ñsu bɔ́ ní kíi bàasio yáí. ²⁶ Má tó n léna naale n lé musu, ké ñsu yá'oné, ní ní gba laaio yáí, asa swágbãadeɔ́n ní ũ. ²⁷ Ama tó ma yá'òne, má n léna gole, ní gbasá oné ma Dii Lua máme ma yáe bee ò. Gbé pɔ́ a swásei, aà séi, gbé pɔ́ a gii, aà gii, asa swágbãadeɔ́n ní ũ.

4

Koez̄sa Yelusaleūi seela

¹ Gbēnazin né, biliki dile n ae, ní Yelusaleū wéle taa kewà, ² ní koez̄si. Bòo kpákpai, ní gbà lesiɔ da n liai, ní bùsu kálékale a bíiɔ sae, ní bíigboobɔ́ kále n liai. ³ Mò pèpèe se n péle mò bíi ũ mpi ní wélep̄io zānguo, ní aedɔ́wà. Wà koez̄ò wélep̄izie, míme ní koez̄ɔnapi ũ s̄s̄. Bee iɔ de seela ũ Isailiɔne.

⁴ Wúle n gbàt̄ēe ɔzeewa, níɔ Isailiɔ duuna sea e n wúlea n gbàt̄ēepiwa gɔ́ léu. ⁵ Ma gɔ́ òaa pla kwisai (390) dilene ñȳɔ Isailiɔ duuna sea e an duunakea wè dasileu. ⁶ Tó n bee kè ní làa, ea wúle n gbàt̄ēe ɔplaawa, níɔ Yudaɔ duuna sea e gɔ́ bla. Ma ní duunakea wè dilene, wè dodo gɔ́ dodo. ⁷ Aedɔ́ Yelusaleū pɔ́ n koez̄ìpiwa, ní n ula gàs̄i s̄s̄s̄, ní ānabikeke a yá musu. ⁸ Má ba kãne, ké ñsu lilekíi eo yáí, níɔ wúlea n gbàt̄ēe kpe dopiwa e koez̄ɔgɔ́pi ge paò.

⁹ Mase ní naao ní bláao ní nasio ní éseo ní weao se ka ta doū guu, ní a bleke ñȳɔ ble gɔ́ òaa do kwisai pɔ́ ñȳɔ wúlea n gbàt̄ēewapiu. ¹⁰ Níli ble pɔ́ ñȳɔ ble lá gu lé dɔ́ ȳ kiloowa galaū òaa dodo, níɔ ble yóbiyobi. ¹¹ Níli í pɔ́ ñȳɔ mi lá gu lé dɔ́ dā litili k̄kpaale léu, níɔ ga vólovoló. ¹² Gbēnazin gb̄ɔ té ɔ

ńyõ kàa kewà an wáa, ní só. ¹³ Dii èa m̀è: Beewa Isailiò ble gbàlea ble bui pò ma ɔ̀z̀ńzi ní b̀usuò guu.

¹⁴ Ǿ ma m̀è: A'a Dii, mi gbàle yãao. Za ma nézi e ní a gbão mi pò pò gà ní azlao ge pò pò wài tàitai ǹò soo. Ǹò pò de tẽ ù i gẽ ma léu ziio. ¹⁵ Ǿ a òm̀e: T̀ò, ma n gba zé ǹ kàa ke zùgbõ téwa gbēnazin gbõ gbeu.

¹⁶ Ǿ à èa m̀è: Gbēnazin né, má Yelusaleũdeò kùsũa midẽ, aaiò pòblea yõyõkõẽ yãkãakea guu, aaiò imi g̀òna le dodo s̀deedee guu, ¹⁷ asa pòblea ní imiao a k̀sãmáẽ. S̀ò a k̀ńgu m̀pii, aai ibaba ní tàae yáí.

5

Iadaa Yelusaleũdeòwa

¹ Gbēnazin né, f̀enda lena se sa, ní n mikã ní n lekãnao waò lá m̀bona i kewa. Ní kiloo se ǹ n kápi yõ, ní kpaale lee àaõ. ² Tó n koezõa ẁléi g̀ò lé pà, ní a lee do séle ká pò pò ní kè ẁle taa ùpiwa, ní tesòwà. Ní a lee plaade do se ǹ f̀endapi léleò ǹ lia ẁlepizi. Ní a lee àaõde do pò g̀ò fáẽ íanau, asa má a f̀enda wo mà péleńziẽ. ³ Mi kápiò p̀eele we yòò, ní ye n ula léu, ⁴ ní dã ǹ káteu à tékũ. Tépi mé a kùle Isailiòwa píi.

⁵ Ma Dii Lua ma m̀è, yá pò a Yelusaleũ len we. Má kàle buiò guoguoẽ, an b̀usuò liaai. ⁶ An v̀aíke guu aa b̀ò ma yãdileao kpe de buiòla, aa g̀i ma ikoyã mai de b̀usuò pò liaańziò deòla. Aa g̀i ma yãdileaoiẽ, aai te ma ikoyápiòziò. ⁷ Ayãmeto ma Dii Lua ma m̀è, a zokà de bui pò liaaáziòla, i te ma ikoyãio, i zíkẽ ma yãdileaoòwao. Bui pò liaaáziò felekaayãõ ò a zíkèwà. ⁸ Ayãmeto ma Dii Lua ma m̀è, mapi s̀ò má feleánò. Yelusaleũdeò, má yákpalekèáno buipio wáa. ⁹ Má yá pò mi ke yãao mé má ke lo keé á

yābēekεαο yái. ¹⁰ A yái maεο ní nεο só, mé nεο ní maεο só á mεεwiau.* Má á wetā, mí á gbé kōnaο fāaa gupiiu. ¹¹ Ma Dii Lua ma mē, lá a ma kpé gbālè ní á pōbēεο ní á yābēekεαο, ní ma kuao má kéwáε. Má á wēnagwao, má á bοο. ¹² A gbέο lεε do a gaga ní gagyāo ge nōana á mεεwiau, á gbέο lεε plaade a gaga zī guu bīi kpε, mé má á gbέο lεε àaōde fāaa gupiiu, mí a fēnda wo mà péleoázi.

¹³ Ma pōkūma i gbasa kpále, ma pο i wee, ma nòse i níni sa. Tó ma pōkūmabòbò má má làa, aao dō sa ké ma gbé pó mili sí sàao mame má ò.

¹⁴ Má Yelusaleū ke bezia ũε, io de láanipο ũ bui pó liaaionε ní gbé pó lé dōio. ¹⁵ Tó ma yákpalekèánο, mé ma á wetà ní pofεο ní pōkūmaο, áο de láanipο ũε, pó sósōao ũ bui pó liaaázionε. A yá a to sō kéngu, i ní gba laai maamaa. Ma Dii mame má ò. ¹⁶ Tó ma a kagba tōágu nōana ũ, má á ke kélekεε. Má á kūsūa midεε, mí nōana káfíé. ¹⁷ Má nōana kááguε, mí wàio sóikεwá, í gō nésai. Gagyā ní gbēdeao a gēázi, mí tó wà siágu ní zío.† Ma Dii mame má ò.

6

Isaili būsū gbèsísíō

¹ Dii yā'òmεε à mē: ² Gbēnazin né, wēbiibii Isaili būsū gbèsísíōwa, ní ānabikeke a yá musu ³ ñ me: Isaili būsū gbèsísíō, à Dii Lua yāma. Dii Lua ò gbèsísíōnε ní sísíō ní swadōōō ní guzuleo, à mē ále mówá ní zío, i á gulesí pó wa bōo daaí. ⁴ Wa á sa'okíio gboo, wi á tulaletikateakíio wíwi, mí á gbέο

* **5:10** Wēn 4.10 † **5:17** Zia 6.8

dede á tááo ae. ⁵ Isailio, má á gɛɔ kále á tááo ae, mí á wáo fáaa mà lia á sa'okíiozi. ⁶ Wéle pó á kúu a gō bezia ũ píie. Wa gulesi pó á bòò daaie, wi á sa'okíio gboo aao da wáiwai. Wa á tááo wíwi aao ku bo, wi á tulaletikateakíio gboo, wi pó pó á kèpio míonzõ. ⁷ Gbé pó wà fènda tòmá á guu i kwé, ío dõ ké mámɛmaa Dii.

⁸ N beeo má tó á gbé kōnao gōé. Tó ma á fáaa buio guu, á gbēo bo fènda lézi būsu pó á kúu, ⁹ ma yāyiamá an náaisai pó tò an sō kua bo yá musu ní gbāsikewe pó aai tááo gwaò yáo. Aao ye nízia gíyáio vāi pó aa kè yái ní yābēekεao yáo, ¹⁰ aai dõ ké mámɛmaa Dii. Mi lé'iana gba no, má yápi yíamáe.

¹¹ Ma Dii Lua ma mē, ɔplaa da zεeu, ní gbápāle ñ me: Agya! Zi ní noanao ní gagyāo a Isailio dede an yāvāi pó má ye a gíyáio yái. ¹² Gbé pó aa ku zào gaga ní gagyāo, gbé pó aa ku kái i gaga ziu, mé gbé pó aa sù bòò gaga ní noanaoe. Lá má ɔkūmabɔbɔmán we. ¹³ Wa ní gbēo dede, aao kále ní tááo an gbagbakíio sae sísi lesio musu píi ní gbèsisi misonao píi ní lí yèlele ní gbéneli lásio gbáuo píi, gu pó aa tulaleti ginana kpásau ní táonepio, aai dõ sa ké mámɛmaa Dii. ¹⁴ Má ɔbɔ tòmá, mí tó an būsupi gō bezia ũ wáiwai za guwaiwaiu e Dibla, gu pó aa kuu píi, aai dõ ké mámɛmaa Dii.

7

Isailio midεa kà kai

asa ma pɔ fɛ̀ bílapizie.

¹³ Pɔyiana a pɔ́ pɔ́ á yí si bo e a wɛ̀ni léu.
Anabikekea bílaɛpi a léle pāo,
gbɛ̀e a bo a tàae yáí.

¹⁴ Wà kuupè, zì sɔu mà píi,
kási gbɛ̀e a gé zílauo,
asa ma pɔ́ fɛ̀ bílapizie.

¹⁵ Zì ku bíi kpe,
gagyã ní nɔanao ku wéle guu.
Gbé pɔ́ aa ku sɛ̀uɔ gaga zì guue,
gbé pɔ́ aa ku wéle guuɔ gaga
ní nɔanao ní gagyãoe.

¹⁶ An gbé pɔ́ aa bɔ̀o
bàale ta gbè̀sìsìo kíi.
Aa ɔ̀o lán swadɔ̀o felenaɔwa
baade zìl a tàae yáí.

¹⁷ Ampii an ɔ́ a gɔ́ dɔ́nziɛ,
an kosokúo i busa.

¹⁸ Aai zwànkasaɔ dɔ́ ní pi,
vía i ní kú.
An gee i gɔ́ kpá ní wéi,
aai migbaa lé nípii.

¹⁹ Aa ní ánuɔ́ kóle zɛ̀aɔ guu,
an vuaɔ i gɔ́né pɔ́ gbãleɔ ũ.
An ánuɔ́ ní ní vuaɔ a fɔ́ ní bo Dii pɔ́fɛ̀gɔ́zìo.
Ɔapi a ní nɔana kpáleo,
an gbɛ̀e kão,
asa ɔ́me ní dá duunau.

²⁰ Aa nízia sè lesi
ní nɔamblebo kefenaa yáí,
aa pɔ̀bɛ̀e pɔ́ má ye a gíyáio pìò.

A yáí má tó à gǝné pǝ gbālea ũ.

²¹ Má pǝpǝ na bui zǝlǝne ní ǝzǝ
aa ní pǝ sélee.

Má kpá dǝnia vǝikenaǝwa,
aa ní pǝ naaae, aai a gbāle.

²² Má mikpelinée,
aai ma gu beede gbāle.

Kpáí weliwepǝ gǝu, aai a gbāle.

²³ A mǝgalaǝ pí,
asa gbēdea di búsuue,
mé yá gbāa kǝ wéleu.

²⁴ Má tó bui vǝiǝ mǝ ní uaǝ símá,
má tó gbāadeǝ zǝlasea lesǝ midǝ,
wi ní sa'okǝiǝ gbāle.

²⁵ Tó gili gǝngu, aa aafia weele,
kási aa eo.

²⁶ Músi a ke músi,
bao íi a ke bao íi,
aai gbasa kpáleke ānabikεkεai.
Sa'ona a fua ikoyāwa,
gbǝzǝǝ a kua ledamawa.

²⁷ Kí a búbuape,
yá a di kǝnεwa,
táaaǝǝ a lualua.
Má kéné an yǝkεaǝwas,
má yādanla lá aa dà gbéawaε,
aaiǝ dǝ ké mámεmaa Dii.

8

Táakea Dii kpéu

1 Zizɔɔ kŭa wè soolode guu, a mɔ soolode ɔɔ soode zɪ, má zɔɩea ma kpéu, Yuda gbɛzɔɔ kála ma ae, ɔ Dii Lua gbāa m̀̀a we. 2 Ké ma wesè, ɔ ma pɔe è lán gbēnazinawa.* Zɔa aapi léu zɪle oiá tée. Musu oi sɔ, àle teke lán m̀̀ tɛa bóiboiwa. 3 A pó b̀̀ lán ɔwa, ɔ à ma kŭ ma mikāwa. Lua Nisina ma se, má musu yáio, má zɪle yáio, ɔ à gèmanɔ Yelusaleũ wépungu pó Lua m̀̀omɛepi guu e Lua ua plaade bíibɔle pó kú gugbāntoo oi kpɛɛɛu, gu pó t́́a pó a yá ì Dii ǹ̀se fele kúu. 4 Ma Isailiɔ Lua gawi è we, lá má è yāa gusalalaa wépungu'ea guuwa.† 5 ɔ a òmɛɛ: Gbēnazin né, wése gugbāntoo oi gwa. Ké ma wesè má gwà, ɔ ma t́́a pó a yá ì Dii ǹ̀se felepi è bíibɔle pó kú sa'okii gugbāntoo oi kpɛɛɛ. 6 ɔ a òmɛɛ: Gbēnazin né, n yābɛɛ sa pó Isailiɔ lé ke la èò? Yápi a ma ya ma kúkii à ma kpa zà. Nyɔ ea yá pó a bèè de beea maamaa e lɔ.

7 ɔ à gèmanɔ ua bíibɔleu. Ké ma wesè, ɔ ma e è bíi guu. 8 A òmɛɛ: Gbēnazin né, bíipi f́́. Má f́́, ɔ ma bɔle è we. 9 ɔ a òmɛɛ: Gē ǹ̀ yābɛɛ pó má zau aale ke la gwa. 10 ɔ ma gē má gwà. Má è wà ṕ́taa'onkuawaa taa kè wà lía ɔpizi píi ní ǹ̀ pó de tē ũ ní Isailiɔ t́́aa píi. 11 ɔ Isaili gbɛzɔɔ gbɛɔn b́́aaɔkwibɔ sia ní ae, Safana né Yazania kú ní guu. Baade tésibɔ kúkŭa, tulaleti súele ɔí na buumbo, àle fele musu. 12 ɔ a òmɛɛ: Gbēnazin né, ní è lá Isaili gbɛzɔɔ lé ke gusiau, baade ní a t́́aa gugolonaua? Aaí me ma wé lé ní eo, ma ṕ́kpà ní bùsuzie. 13 A èa òmɛɛ lɔ: Nyɔ ea yá pó aale ke a bèè de beea maamaa e lɔ.

* 8:2 Eze 1.26 † 8:4 Eze 1.28

14 ɔ̀ à gèmanɔ̀ a ua bíibɔ̀le pɔ̀ kú gugbāntoo oi guu. Ma nɔ̀eɔ̀ è káɛ we, aale Tamuzu ɔ̀ɔ̀ɔ̀. 15 ɔ̀ a òmɛɛ: Gbēnazin né, n bee èa? Nyɔ̀ yá pɔ̀ a bēɛ de beea maamaa e ɔ̀. 16 ɔ̀ à gèmanɔ̀ a kpé ua plaadeu, ɔ̀ ma gbéɔ̀ è baasɔ̀ taawa, bilandaa ní sa'oklio zānguo. An kpe lia Dii kpéɛ, an aɛ dɔ̀a gukpɛwa, ɔ̀ aale kúɛ íatɛɛ we. 17 ɔ̀ a òmɛɛ: Gbēnazin né, n bee èa? Yábɛɛ pɔ̀ Yudaɔ̀ lé ke lapi dené yāe ũo, ɔ̀ aa tò yāpāsi kò ní būsuu ké ma pɔ̀kúma e fɛɛ ɔ̀a? N ní gwa, lá aale gozɔ̀zɔ̀ ma léwa. 18 Tòò! Má pɔ̀kúmabɔ̀bɔ̀má. Má ní wegwaɔ̀. Má ní bɔ̀o. Baa tó an wii gbāa lé gɛ ma swáú, má swáɛio.

9

Táagbagbanɔ̀ dɛdɛa Yelusaleũ

1 ɔ̀ à ɛzù gbáugbāu ma swáú à mè: Mɔ̀ ní wéɛ dɔ̀anaɔ̀, baade ní a gbēdeɔ̀. 2 ɔ̀ ma gbēɔ̀n soolɔ̀ è, aa bò Musu Bɔ̀le pɔ̀ a lé ɛɛa gugbāntoo oiwa, aale mɔ̀ baade ní a gbéwiwibɔ̀. Gɔ̀ɛɛ kú ní guu bàabaa ula daa, lákɛbɔ̀ ní taalao dɔ̀a aà pi. Aa gè zè mɔ̀gotɛ sa'okli saɛ. 3 Isailiɔ̀ Dii gawi gò malaika gāsiadeɔ̀la à mò aà kpé kpeɛɛ. ɔ̀ Dii ɛzù gbé pɔ̀ bàabaa ula daa, lákɛbɔ̀ ní taalao dɔ̀a aà pipizi 4 à mè: Yelusaleũ keɛɛ, ní seelake gbé pɔ̀ aale ɔ̀ɔ̀ɔ̀, aale wēnake yábɛɛ pɔ̀ wáɛ keu píi musuɔ̀ mi'aɛwa.* 5 ɔ̀ má mà, a ò gbé kinibne à mè: Aɔ̀ te aà kpe, àò wéɛ keɛɛ, ío gbēdɛdɛ ní wegwasai ní késai. 6 A maezɔ̀ɔ̀ ní èwaasɔ̀ ní wéndiaɔ̀ ní néo ní nɔ̀eɔ̀ dɛde à ní midɛ píi, āma ásu

* 9:4 Zia 7.3, 9.4, 14.1

sɔ gbé pɔ wà seelakè mǎzɔ. A daale ma kpéu la. ɔ aa dàale gbèzɔ pɔ kú Dii kpé kpeleowa.

7 ɔ a òné: A ní geɔ kále ma ua, í ma kpé gbǎlè. A gé! ɔ aa sɔ wéleu, aale gbèdède. 8 Gɔɔ pɔ aale gbèdède, máme ma gɔ mado, ɔ ma wule ma gbèu gɔɔ, ma wiilè ma mè: A'a Dii Lua! N pɔkūmabɔɔa Yelusaleūwa guu n̄yɔ Isaili kɔnaɔ dede píi yà? 9 ɔ a wèa: Isaili n̄ Yudaɔ duuna zɔ maamaae. Gbèdea di ní būsue, mé yádɔsai di wéle guu. Aaí me ma pākpa ní būsuzie, ma wé lé ní eo. 10 Tɔɔ! Má ní wegwaɔ, má ní kè. Má ní yákeɔ wíné ní musue. 11 ɔ ma gbé pɔ bàabaa ula daa, lákèbɔɔ dɔa aàpi pi è, à sù ní yáo à mè: Má kè lá ní òmewae.

10

Dii gawi goa a kpéa

1 Ké ma wezù, ɔ ma pɔe è lán kiblekila pɔ wa kè ní safii gbèowa* báluma pɔ kú malaika gǎsɩadeɔ mia musu. 2 ɔ Dii ò gbé pɔ bàabaa ula daapie à mè: Gè wuluu pɔ kú malaika gǎsɩadeɔ zíe guu, ní ɔkpa plapla teyɔ pɔ kú malaikapiɔ zānguo si n ɔ pai, ní fá wéleu. † ɔ à gèu ma wáa. 3 Ké à gèu, malaikapiɔ sɩa Lua kpé geɔmidɔkii oi, mé súde buumboa kùle Lua kpé ua plaadewa. 4 ɔ Dii gawi gò malaikapiɔ mia à gè aà kpé kpele. Súlepi kpépi pà mé Dii gawipi uapi pù. 5 Wà malaikapiɔ gǎsɩa kɩa mà za ua séiau lán Lua Gbǎapiide yá'oawa. 6 Ké a ò gbé pɔ bàabaa ula daapie aà tési wuluu ní malaikapiɔ zānguo, à gè zè wuluue sae. 7 Pɔ béeɔ do ɔɔ gè té pɔ kú ní

* **10:1** Eze 1.26, Zia 4.2 † **10:2** Zia 8.5

zānguou, a si kà gbé pò bàabaa ula daapie a ou, ò à bòò. ⁸ Ma pòe è lán gbēnazina owa malaikapiò gāsia zíe.

⁹ Ké má gwà, ma wuluu è mèn síiò malaikapiò sae, an baade ní a wuluu. Wuluupio lé teke, an kekeá de lán gbè beedewa. ¹⁰ Wuluupio dou píie, mé ampíi wuluu ví mèn plapla pāpākōa. ¹¹ Tó aale taa'o, aai gé ae ní kpeo, gbàtēe ní gbàtēeo liaasaie. Aaib te wuluu pò kú kpe pò wale géuzi. Goo pò aale taa'o, aali lé liaao. ¹² Wé fifi malaikapiò mewa píie, an kpe ní ní oó ní ní gāsiao ní ní wuluu mèn síiòpio píi.† ¹³ Má mà wuluupio lé liasaiō. ¹⁴ Pó bēepio oa síiōsiiiō, a séiaó zù pòe, a plaadeó gbēnazina pòe, a àaōdeó nòomusu pòe, a síiōdeó kúu pòe. § ¹⁵ O malaikapiò fēle musu. Pó bēe pò má è Kebaa saeone. ¹⁶ Tó malaikapiò lé gé, wuluu pò kú ní saepio í gé sōe. Tó aa ní gāsia pòo, aale fele tole, wuluupio lí go ní saeo. ¹⁷ Tó aa zae sō, aai zae. Tó aa fēle, aai fēlinoe, asa malaikapiò nisina kú ní guue.

¹⁸ O Dii gawi gò a kpé kpelea à gè zè malaika gāsia depio mia. ¹⁹ Ké mále gwa, aa ní gāsiao pòo, ò aa fēle tolewa. Ké aale gé, wuluu lé géino, ò aa zè Dii ua bíibole pò kú gukpe oi musu. Isailio Lua gawi kú ní mia musu. ²⁰ Pó bēe pò má è Isailio Lua zíe Kebaa saeone ke, ò má dō sa ké malaika gāsia deone. ²¹ An baade oa ní gāsiao ví síiōsiiiō, mé pò pò de gbēnazina owa kú ní gāsia pio zíe. ²² An oao dou ní pò pò má è Kebaa saeo pòoe. Ampii í taa'o a aedawae súsu.

† 10:12 Zia 4.8 § 10:14 Eze 1.10, Zia 4.7

11

Yákpalekea ní Isaili gbězṣṣ

¹ Dii Nisína ma se gèmanṣ Dii ua bíibole pṣ kú gukpe oi guu, ṣ ma gběṣn baasṣṣ è kálea we. Kíáeṣ kú ní guu, Azuu né Yazania ní Benaia né Pelatiao. ² Ṣ Dii òmεε: Gbēnazín né, gbě beeṣ lé vāi lekpaai, aale lé bēē da má wélee beeu. ³ Aa mē kpεdṣṣṣ i ka gíao. Wélee beeá dàae, ṣ aa kau nṣṣ ũ. ⁴ Ayāmeto ānabikekené. Gbēnazín né, ānabikeke. ⁵ Ṣ Dii Nisína dèdεa à mē mà o mà mε: Ma Dii ma mē á Isailiṣ i o màa, kási má á làasoo dṣ. ⁶ A gbēdèdε dasidasi wélee beeu, a gεṣ daadà a zεaṣṣ. ⁷ A yái ma Dii Lua ma mē, gbě pṣ a ní dεdε káleapiṣ mé nṣṣṣpi ũ, mé wélee bee mé dàapi ũ. Apiṣ sṣ, má á yá mà á bṣleue. ⁸ Ma Dii Lua ma mē, fēnda ále vīakεé, fēndapi ṣ má mṣowá. ⁹ Má á yá mà á bṣleue, mí á na bui zīlṣṣne ní ṣzī, aai á wetā. ¹⁰ Má yákpalekeáṣṣ á bùsu zṣleue, wi á dεdε ní fēndao, íṣ dṣ ké māmεmaa Dii. ¹¹ Wélee bee aṣ dεé dàa ũo, mé áṣ ka dàapi guu nṣṣ ṣo. Má yákpalekeáṣṣ á bùsu zṣleue, ¹² íṣ dṣ ké māmεmaa Dii, asa i ma ṣtondṣkī gwao, á ma ikoyā kūao, a bui pṣ liaaázṣṣ ṣlεsεε.

¹³ Ma ānabikekeapi guu Benaia né Pelatia gá, ṣ ma wule ma gbεeu gṣṣ ma wii gbāa lè ma mē: A'a Dii Lua! Nyṣ Isailiṣ midε pīi yá?

Dii a gbě pṣ fáaaaṣ kaaa

¹⁴ Dii yā'òmεε à mē: ¹⁵ Gbēnazín né, n gbě pṣ aa dε n au ũo ní Isailiṣ pīi, Yelusaleūdεṣ i oné: Aṣ ku zā ní Diio màa, asa à bùsue bee kpāwá wá pṣ ũε. ¹⁶ A yái tò, oné ma Dii Lua ma mē baa ké ma taíṣṣ

zàzã buipãleɔ guu, mé ma ní fãaa bùsu ní bùsuo, ní beeo má dené ulékíi ũ gɔɔpla bùsu pɔ aa tàuɔ guu.

17 A yáí tò, oné ma Dii Lua ma m̀e má ní kãaa buiɔ guu, má ní naaa bùsu ní bùsuo gu pɔ aa fãaaauɔ, mí suńɔ Isaili bùsuu. 18 Aa su we, aai pɔbɛɛ pɔ má zauɔ bɔle a guu, 19 mí s̀ò doũ dané, mí nisina dafu dané ní ǹseu. Má ní s̀ò pɔ de lán gbewa bɔ, mí s̀ò pɔ de báasi ũ dané, 20 aaiɔ ma ɔtondɔkíi gwa, aaiɔ ma ikoyã kũ, aaiɔ zíkewà.* Aaɔ de ma gbéɔ ũ, míɔ de ní Lua ũ. 21 Gbé pɔ an pɔ dɔ pɔbɛɛ pɔ má zauɔwa s̀ò, ma Dii Lua ma m̀e má ní yãkeɔ wíné ní musue.

22 ɔ malaikapiɔ ní gãsiɔ p̀ò, wuluupiɔ kú ní sae, mé Isailiɔ Lua gawi kú ní mia. 23 ɔ Dii gawipi gò wélepia, à gè zè s̀isi pɔ kú wéle gukpe oi musu. 24 Wépungu pɔ Lua Nisina m̀opi ea guu, à ma se tàmanɔ z̀izɔ kíi Babiloni bùsuu. Ké wépungu pɔ má èpi wèea, 25 ɔ ma yá pɔ Dii òlɔmɛ ò z̀izɔne pii.

12

Taa ní Isailiɔ z̀izɔ ũ seela

1 Dii yã'òmɛɛ à m̀e: 2 Gbēnazin né, ní kú swágbãadeɔ guue. Aa wé ví, kási aali gu'eo, aa swá ví, kási aali yãmao, asa swágbãadeɔne.* 3 Ayãmeto gbēnazin né, ñ n pɔɔ naaa fãane, ñ n taa bùsu pãleu sɔuke, ní dazeu ní wáa. Go n tía, ta gupãleu ní wáa. Baa ké swágbãadeɔn ní ũ, an wé a gí kéia? 4 Bɔle ní pɔ pɔ ní nàapiɔ fãane ní wáa. Tó aua p̃ila, ní bɔ wéleu ní wáa lán gbé pɔ lé gēzɛawa. 5 Bii f̃í ní wáa, ní bɔle ní n asoɔ we. 6 Asopi sé ní wáa oosiɛɛ, ní bɔð. Ní póku

* 11:20 Zel 31.33, Eze 36.26-28 * 12:2 Isa 6.9-10, Zel 5.21, Maa 8.18

n wéa, ké nsu b̀̀supi eo yáí. Ma n ke yá p̀̀ a Isaili le seela ũe. ⁷ Ǿ má k̀̀ lá Dii òm̀̀ewa. Ma b̀̀ ní ma p̀̀o fáane lá mále tá b̀̀su páleuwa. Ké aua p̀̀la, Ǿ ma bíí f̀̀ ní o. Oosiela Ǿ ma a aso s̀̀ ma b̀̀o ní wáa.

⁸ Ké gu d̀̀, Dii yá'òm̀̀e à mè: ⁹ Gbēnazīn né, Isaili swágbāadepi i ní la b̀̀ níle ke màaio lé? ¹⁰ Oné ma Dii Lua ma mè, yá p̀̀ d̀̀aana p̀̀ k̀̀ Yelusaleũ ní Isaili p̀̀ k̀̀ weo ken we. ¹¹ Oné seelan n ũ, lá ní k̀̀, a ní le s̀̀e, aai ta b̀̀su páleu z̀̀z̀o ũ. ¹² An kía a a aso da a g̀̀u oosiela, i daò zéu. Wa bíí f̀̀è, i b̀̀o, i p̀̀ku a wéa, ké asu b̀̀supi eo yáí. ¹³ Má ba kpaè, i aà k̀̀, mí taaàno Babeli, Babiloni b̀̀suu, kási a wesi b̀̀supila lo.† We a gau. ¹⁴ Má gbé p̀̀ liaaaàziò fáaa gupiiue, aà donledeò ní aà d̀̀aio píí, mí a f̀̀nda wo mà péleońzi.

¹⁵ Tó ma ní fáaa buiò guu, mé ma ní zuzu b̀̀su ní b̀̀suo, aao d̀̀ sa ké m̀̀mema Dii. ¹⁶ Zi, nana, gagyá, má tó an gbēo b̀̀ apii guu, ké aa e ní yábēekeo dau siuné b̀̀su p̀̀ aa tauo guu, gbépio io d̀̀ ké m̀̀mema Dii.

¹⁷ Dii yá'òm̀̀e à mè: ¹⁸ Gbēnazīn né, n ní blepi ble ní s̀̀deedeo, ní ípi mi ní lualuaao yákaakea guu, ¹⁹ ní o b̀̀sudeo, ma Dii Lua máme ma yáe bee ò Yelusaleũdeone ní Isaili b̀̀sudeo píi. Aa bleble yákaakea guu, mé aa imi yádima guu, asa wa ní b̀̀su ke yáiyai gbāaməané p̀̀ k̀̀ ní guu yáíe. ²⁰ An wéleò g̀̀ beziao ũe, an b̀̀su i g̀̀ da wàuu, í d̀̀ ké m̀̀mema Dii.

²¹ Dii yá'òm̀̀e à mè: ²² Gbēnazīn né, yáasi p̀̀ wí ke Isaili b̀̀su guue bee de kpelewa ní? Wí me, àle

† 12:13 2Kia 25.7

gɔɔ gá, ānabikεyā lé gbesuo. ²³ Oné ma Dii Lua ma mē má yáasipi midε. Wa yáasipi ke Isaili būsuu lɔ. Oné lɔ, gɔɔ ká kái ké yá pɔ ānabi è a gbesu píi. ²⁴ Asa wa wépfungu εyā ge māsokε lenakasa Isailiɔnε lɔ. ²⁵ Ma Dii má yā'o, mé yá pɔ má o a ke, a gɔɔ gága lɔ. A swágbāadeɔ, yá pɔ má ò á gɔɔ, má keε. Ma Dii Lua máme má ò.

²⁶ Dii yā'òmεε à mè: ²⁷ Gbēnazīn né, ma! Isaili lé me wépfungu pɔ ní è yáá zia yáε, n ānabikεkeεa gbesuagɔɔ zā. ²⁸ Ayāmeto oné ma Dii Lua ma mē, ma yápi kee a gēgē lɔ, yá pɔ má òpi gbε a su. Ma Dii Lua máme má ò.

13

Yá z̄leā ānabi εgenaɔwa

¹ Dii yā'òmεε à mè: ² Gbēnazīn né, ānabikεkeε Isaili ānabi pɔ aale ānabikεkeεɔ yá musu. O ānabi pɔ aai níziá làasoo yā'ɔnε, aa swāɔɔ ma yái. ³ Ma Dii Lua ma mē, waiyoo ānabi sɔũ pɔ aali yāe eo, anziá yá mé lé dɔaanéɔ. ⁴ Isaili, á ānabi de lán gbēgbona pɔ be beziaɔwaε. ⁵ Aai gé zεi gufoɔ guuo, aai bíi pɔ lia Isailiɔzi keke, ké Isaili e zε gbāa zī guu Dii pɔkūmagɔɔ. ⁶ An wépfungu'eaá pāε, an māsóá εεε. Aai me Dii mé ò, kási máme ma ní zīo, ò an wé lɔ dɔ ní yái à gbesu. ⁷ Ké aa mè Dii mé ò, mé mi o sɔo, wépfungu pā aa èo lò? Māsó aa kèo lò?

⁸ Ayāmeto ma Dii Lua ma mē, lá aa yāpā ò, aa wépfungu εε è, a yái má feleńɔ. Ma Dii Lua máme má ò. ⁹ Má ɔtɔ ānabi εgena pɔ aai wépfungu'e mé aai māsokεɔwa. Aaɔ ku ma gbé leɔdamadeɔ guuo, an tó àɔ ku Isaili buibókii taalauo, mé aa e εa ta

Isaili b̀̀suuo, ́̀ d̄́ ḱ́ ḿ́ḿ́maa Dii Lua. ¹⁰ Aa ma gb́́́́ ́́s̀́s̀́, aa m̀̀ m̀̀ aafia ku, ḱ́s̀́i s̄́ s̄́ aafia kuo.* Ma gb́́́́ ́́ ́́b́́́bo, ́́ ́́nabipio ́́ soolɛwà. ¹¹ O soolenapioɛ, ́́ ́́ipi a kwɛɛ. Dii a to lou ́́libili ma ́́ n̄́ gbɛo ́́ n̄́ zàa'ian gbāao. ¹² Tó ́́ ́́ipi kwè s̄́, wa ́́ n̄́ la wà mɛ, soo pó aa l̀̀wà ku máɛ?

¹³ Ayámɛto ma Dii Lua ma m̀̀, má zàa'ian gbāa gbaɛ ́́ n̄́ p̀̀kūmao, ma p̀̀f̄́ i to lou ́́libili ma ́́ n̄́ gbɛo p̀̀kaalɛa yáí. ¹⁴ Má ́́ ́́i pó aa soolèwàpi gboo mà daaɛ, a ɛgbekpalɛ i b̀̀ gupuau. Tó ́́ ́́ipi kwè s̄́, gb́́́́ pó kú wé́lɛpi guuɔ kaalɛɛ, ́̀ d̄́ ḱ́ ḿ́ḿ́maa Dii. ¹⁵ Má p̀̀kūmab̀̀b̀̀ ́́ ́́ipiwa ́́ n̄́ gb́́́́ pó soolèwàɔɛ, mí onɛ ́́ ́́ipi kuo, mé a soolenao kuo, ¹⁶ Isaili ́́nabi pó aa ́́nabikekè Yelusaleũdeɔɛ, aa wé́pungu'èné aa m̀̀ aafia ku, ḱ́s̀́i s̄́ s̄́ aafia kuopio. Ma Dii Lua má m̀̀ má ò.

¹⁷ Mpi s̄́ gbēnazin né, wɛbiibii n bui n̄́ɛ ́́nabi pó aal̄́ n̄́zia làasoo yá'ɔɔwa, ní ́́nabikeke ́́ n̄́ yá musu ¹⁸ n̄́ mɛ: Ma Dii Lua ma m̀̀, waiyoo á n̄́ɛ pó i ɛsɛba naminami à dada á ɔpɛsɛwao. I s̄́ɔɔ z̄́ baadɛɛ a gbàa léu an nisina kúbo ũ. A ma gb́́́́ nisinao kúkū, ápio ́́ b̀̀ aafiaa? ¹⁹ A ma ̀̀okpà ma gb́́́́ne p̀̀wɛna ̀̀kū doo ge p̄́ɛ kasoo yáí. I ɛto ma gb́́́́ pó aal̄́ swáɛ ɛiɔnɛ. A gb́́́́ pó i kū aa gaoo d̀̀d̀ɛ, mé a gb́́́́ pó i kū aao kuoo tò.

²⁰ Ayámɛto ma Dii Lua ma m̀̀, má za á ɛsɛba pó i gbēnazina kūò lán bāwao. Má ɛsɛbapio b̀̀ á ɔwa, mí nisina pó a kū lán bāwapio gbaɛ. ²¹ Má á s̄́ɔpio taitai, mí a gb́́́́ boɛ á ɔz̄́. Aao dɛ pó pó naa a ɔz̄́ ũ bo, ́̀ d̄́ ḱ́ ḿ́ḿ́maa Dii. ²² A gbēmaa pó má ye ́́

* **13:10** Zel 6.14, 8.11

po yao kãdè á mɔafili guu. A gbẽvãio gbà sɔ, ɔ aai bo ní zé vãiu aa nízia mĩsio. ²³ Ayãmeto á e wépfungu ee ené bo, á e màsokené bo. Má a gbéó bo á ɔzié, ío dɔ ké mámɛmaa Dii.

14

Yázõlea táagbagbanaɔwa

¹ Isaili gbẽzɔɔeɔ m̀ò ma kíi, aa zõle ma aɛ, ² ɔ Dii yã'òmɛɛ à mè: ³ Gbẽnazin né, gbéé beeo tò táaɔ yá ní sɔ blè, an duuna pó lé ní fupi mé lé ní gále. Aa yãgbɛaaa zé vĩa? ⁴ Yã'oné ò me ma Dii Lua ma mè, tó Isailie tò táaɔ a sɔ blè, mé aà duuna pó lé aà fupi mé lé aà gále, tó à m̀ò yãgbɛai ãnabiwa, ma Dii máme má yázãsi adewa aà táaɔ dasileu. ⁵ Maa má Isaili pó aa g̀òmɛɛ zìloɔ ù ní táaɔ yãio gbɛsi píi.

⁶ Ayãmeto o Isailionɛ ma Dii Lua ma mè, aa ǹòselile aa mikẽ ní táaɔ ní ní yãbẽekɛaɔwa. ⁷ Tó Isailie ge b̀omɔ pó kú ní guue tò táaɔ a sɔ blè, aà duuna pó lé aà fu àle aà gálepi tò à kèa, tó à m̀ò ãnabi lè aà yãgbɛaaɛ, máme má yázãsiwà mazia, ⁸ mí íbelese ní gbépio, mí aà ke seela pó wa yãadaò ù. Má aà bo ma gbéó guue, ío dɔ ké mámɛmaa Dii.

⁹ Tó ãnabipi tò wà k̀onikèɛ, ɔ à azia yã'ò, máme ma k̀onikèè. Má ɔtɔwàɛ, mí aà bo ma gbéó guu mà de. ¹⁰ Anabipi ní gbé pó m̀ò yãgbɛaiwãpio duuna douɛ. An duuna a wi ní musu nípiiɛ, ¹¹ ké Isailio su zãmeɛ yãwa, aai gbãle ní duuna yá musu bo yái, aaiɔ de ma gbéó ù, míɔ de ní Lua ù. Ma Dii máme má ò.

Gbẽvãio bo gbẽmaaɔ sabaio

¹² Dii yā'òmεε à mè: ¹³ Gbēnazīn né, tó bùsudeo náaisaiyākè aa duunakèμεε, mé mále otōmá, mále ní kūsūa míonzō, mále imina zīmá, mé aale gaga ní ní pōtuoo píi, ¹⁴ baa tó gbēon àaše beeo ku we, Nōee ní Danielio ní Yobuo, aa fō gbēe misi ní gbēmaake yáio, mé i ke anzia mi bàasio. Ma Dii Lua máme má ò.

¹⁵ Tó má tò wàio pà bùsupia aa bùsupi néo sèle píi, mé bùsupi gō bezia ũ, gbēe lé pāa loo wàio yái, ¹⁶ ma Dii Lua ma mè, ní ma kuao tó gbēon àaōpio ku we, aa fō ní negōeo ge ní nenōeo misio, mé i ke anzia mi bàasio, bùsupi i gō bezia ũ.

¹⁷ Tó má tò wà fèle bùsupiwa ní zio, ma mè wà pāa wà gbēnazinao ní pōtuoo dede, ¹⁸ ma Dii Lua ma mè, ní ma kuao tó gbēon àaōpio ku we, aa fō ní negōeo ge ní nenōeo misio, mé i ke anzia mi bàasio.

¹⁹ Tó ma gagyākà bùsupiu, ma pōkūmabòbòwà, ma a gbēo ní a pōtuoo dède, ²⁰ ma Dii Lua ma mè, ní ma kuao tó Nōee ní Danielio ní Yobuo ku we, aa fō ní negōeo ge ní nenōeo misi ní gbēmaake yáio, mé i ke anzia mi bàasio.

²¹ Ma Dii Lua ma mè, tó mále íada Yelusaleūdeowa ní yá mèn síiše beeo, zì ní iminao ní wàio ní gagyāo,* mále ní dede ní ní pōtuoo, a ke zài. ²² N beeo an gbé kōnao gō, an negōeo ní ní nenōeo bo. Tó aa bò mò á kíi, mé a ní dāa ní ní yākeao è, á nòse a níni vāi pó má zì Yelusaleūwa yá musu ní ía pó má dāwào píi. ²³ Tó a ní dāa ní ní yākeao è, á nòse a níni, asa áo dō ké yá pó má kè Yelusaleūe píi, mi ke pāo. Ma Dii Lua máme má ò.

* **14:21** Zia 6.8

15

Yelusaleũ leũa ní v̄ē yāao

¹ Dii yā'òmēē à mè: ² Gbēnazin né, v̄ēli líkē dē líb̄la yā? ³ Wì p̄cē kē ní a lío yā? Wì kálo kē ní a lío wà p̄o loowàè? ⁴ Wì káteu yāa ũē. Tó a vlá ní a mio tekũ mé a guo té lè, wa f̄s̄ zíkēòè? ⁵ Ḡōo p̄o a léso, wà z̄īē k̄èòē, belenkē ḡōo p̄o à té lè à ḡò sín bēēbēēa?

⁶ Ayām̄eto ma Dii Lua ma mè, lá lío guu v̄ēli má s̄ē yāa ũ má káteu, màa má kē Yelusaleũdeòne. ⁷ Tó ma felerín̄o, baa k̄ē aa b̄ò téu, té mé a ēa kúamá. Tó ma íb̄eles̄èr̄n̄o, áo d̄s̄ k̄é mām̄ema Dii. ⁸ Má tó an b̄usu ḡõ b̄ezia ũē, asa aa náaisaiyāk̄ēm̄ēēē. Ma Dii mām̄ē má ò.

16

Yelusaleũ leũa ní n̄o náaisaio

¹ Dii yā'òmēē à mè: ² Gbēnazin né, Yelusaleũdeò yāb̄ēk̄ēaò káné ní ōz̄í ³ ò mē, ma Dii Lua mām̄ē ma yāē bee ò Yelusaleũ musu ma mè: Kanaa b̄usu n b̄ou, we wà n iu. N maeá Am̄ole buiē, n daá Iti buiē.* ⁴ K̄é wà n i, wì n bi z̄õ, wì n zu'o wà gbāb̄òneò, wì n nana ní wisio wà zwāa f̄ímao. ⁵ Gb̄ēe i n w̄ēnagwa à yápiò k̄ēneò. Wa n s̄òsobi v̄io, ò wà n v̄ūaa s̄ēu, asa kē wà n i, wa ye n ḡiyāio.

⁶ K̄é málē ḡē, ò má è níle buumpa au guu. Ḡōo p̄o ní kú aupi guu, ma mè níȳõ kē p̄o ũē! ⁷ Má tò n gbā lán líwa s̄ēu, n z̄õk̄ù n kē n̄oana ũ. N ȳó b̄òb̄o n ká p̄aē, kási n̄io b̄e puizie.

⁸ K̄é ma ēa málē d̄onzi l̄o, ma n gwa, ò má è n ka k̄é wà ḡē n yáú, ò ma a dábi l̄enla ma n puizi ùl̄eò.

* **16:3** Daa 10.15-16

Ma legbèñe, ma mè ma bàa aɔ kunnɔe, ɔ n gɔ ma pɔ ũ. Ma Dii Lua mámɛ má ò. ⁹ Ma n zu'ò ma n au wòloma, ɔ ma nísidòma. ¹⁰ Ma zwàa wede yèñe, ma ayo báa kyale kpàñe, ma bàabaa tulu dīñe, ɔ ma siliki pɔɔgāu dāñe. ¹¹ Ma nɔamblebɔ fīma. Ma zāɔkàkanɛ, ma yàbaa dāñe. ¹² Ma tāanadāñe n níu, ma swáli booloɔ dāñe, ma kíafua gawide kpàñe. ¹³ Maa ma zāblèma ní vuao ní ánusuo. N pɔkasao de bàabaa ní silikio ní zwàa wedeo ũ, mé n pɔblea de pēeti maa ní zɔo ní nísio ũ. N kefenke gēagē, ɔ n zɔokù n gɔ nɔe kía ũ. ¹⁴ N tɔbò buio guu n kefenkepi yái, asa n kefenke bòlei nɔamblebɔ pɔ má kènɛo yái. Ma Dii Lua mámɛ má ò.

¹⁵ ɔ n n kefenke náaikè, n gɔ káaluá ũ tɔ pɔ ní bò yái, n káaluakà ní gbé pɔ lé gē weɔ, n gɔ ní pɔ ũ. ¹⁶ N n pɔkasao sè n zāblèò guleŝi pɔ ní bòwa, ɔ n káaluakà we. Yá bee taa maa, a kea zevio. ¹⁷ ɔ n n vua ní ánusuo nɔamblebɔ pɔ má kènɛpi keeɔ sè n táagɔe pìò, ɔ n káaluakàñɔ. ¹⁸ N n pɔkasa wedeo sè ní dāñé, ɔ n ma nísi kāmá, n ma tulaletikāñé téa. ¹⁹ Ble pɔ má kpàma n ble, pēeti ní zɔo ní nísio ɔ ní kpāmá sa pɔ a pɔ tékūa gí Ìo na ũ. Yá pɔ kèn we. Ma Dii Lua mámɛ má ò. ²⁰ N n negɔe ní n nenɔe pɔ ní ìmanɔɔ sè n sa'omá ble ũ. N káaluakaa i mɔmaoa? ²¹ N ma néo kòlokpa n sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū òomá. ²² N yābēkeao ní n káaluakaapio guu píi n nɛblegɔɔ yá i dɔnguo. Goo bee ní kú puizi, níle buumpa au guu.

²³ Waiyoo! Waiyoo mpi! Ma Dii Lua ma mè n yāvāikɛapio gbɛa píi, ²⁴ n táakpɛo dɔ n sa'okii bòbo gāae píiu. ²⁵ N sa'okii bòbo zea miɔwa píi, ɔ n n

kefenke òkpà, n n gbá wèaa gbé pò lé gèone píi, n si káaluakaa. ²⁶ N káaluakà ní n Egipi† pò kú n sae gõe blesanao, n ma pò fèle n sia káaluakaaupi yái. ²⁷ ¶ ma otòma, ma n bùsu lào, ma n kpa n zangude Filitè‡ pò n dàa vâi òmáowa, aa ní pœã kèma. ²⁸ N ɛa n káaluakà ní Asilio§ ɓ, asa nili káo. Baa n káaluakaaɓnɔ gbea ni káo, ²⁹ ñ n si káaluakaa ní Babeli bùsu laatanao. N beeo ni káo.

³⁰ Ma Dii Lua ma mè: N òkpaa gèagè. Lá n yápio kè, n gõ káaluawisaide ũ. ³¹ N beeo ké n táakpɛo dɔdɔ zea miowa píi, mé n sa'okii bòbo gáaɛo píi, ní de lán káaluawao, asa n sakà ɔauɛ. ³² Nɔɛ gbāsikena, niɔ gõ pãleɔ si n zá gbeuɛ. ³³ Wí pò kpá káaluawae, kási mpi mme ni pò kpá n gõpɔɛowa, ni gbagusaedané, ké aa bɔ gupiiu aa mɔ káaluakannɔ yái. ³⁴ N káaluakaa adoa ní nɔɛ pãleɔɛ. Gbèe lí luanzio. Mme ni fiaboné, wíli fiabonɛo. N yá adoaɛ.

³⁵ Ayãmeto káaluawisaide, ma yãma! ³⁶ Ma Dii Lua ma mè, n n ɔa dè, n nzia kpà n gõpɔɛowa ní káaluakaa guu, ní táa pò má ye ní gíyãioɔ kũa, mé n n néo au kpámá. ³⁷ Ayãmeto mále n gõpɔɛ pò ní yá kàngupio kãaa, gõ pò ní yeziɔ ní gõ pò ní yeziɔo píi. Má tó aa bɔ gupiiu, aai mɔ lélema, mí tó aa n puizi e nípii. ³⁸ Má nɔɛ pò aai gbāsike mé aai gbèdeɔ tãae wine n musue, mí gbède pɔfè bɔbɔma, asa mili sí sàao. ³⁹ Má n nané ní ɔziɛ, aai n táakpɛo kwé, aai n sa'okiiɔ gboo, aai n pɔkasao woloma, aai n nɔamblebɔo sima, aai n to puizi. ⁴⁰ Aa dasi kãaanzi, aai n pápa ní gbeo, aai n zɔzɔ ní fèndao. ⁴¹ Aa tesɔ n kpéowa, aai

† 16:26 Isa 30.2 ‡ 16:27 2Lad 28.18 § 16:28 2Kia 16.7-8

n wεtã nœ dasiɔ wáa. Má n káaluakaa midε. Nyɔ e fiabo n gɔpɔseɔne bo. ⁴² Ma pɔfɛ i kpále, asa mili sí sàa yá bee taa musuo. Ma nòse i gbasa níni, ma pɔ a panzi bo.

⁴³ Lá n negɔɔ yá i dɔnguo, ɔ n ma pɔ fɛlemεε n yápiɔ pii, má n yákea winε n musuε. Ma Dii Lua máme má ò. Ni gbãsikεa káfi n yãbɛεkeεɔ guu piió lé? ⁴⁴ Yáasikεnaɔ yáasike n yá musu aa mε, pɔ pɔ bò sãda wéwa mé ì bo a né wéwa. ⁴⁵ N n da pɔ ye a zá n a néɔ gíyãio ɔlesè. Dàa doũ ɔ n vî n n vîi n n dãuna pɔ aa ye n zã n n néɔ gíyãioɔ. N daá Iti buie mé n maeá Amɔle buie. ⁴⁶ N vîi Samali ku gugbãntoo oi n a néɔ, mé n dãuna Sɔdɔũ ku gεmidɔkɔi oi n a néɔ. ⁴⁷ I ke n n ɔlesè n n yãbɛεkeεɔ kè yɔɔ no, n òkpaa deńla n yákeεɔ guu piiε. ⁴⁸ Ma Dii Lua ma mè n ma kuaɔ n dãuna Sɔdɔũ n aà néɔ i yá pɔ mpi n n néɔ kè keo.

⁴⁹ Vãi pɔ n dãuna Sɔdɔũ kèn ke: Aàpi n a néɔ wala vî, asa aa kãa mé aa kálea dɔdɔa yákelesai, kási aai dɔ taasideɔ n wɛnadeɔleo. ⁵⁰ Ɔ aa nízia sè lesí aa yá pɔ má ye a gíyãio kè, ɔ ma n suumpà lá n èwa. ⁵¹ Samali duuna i ka n duuna kòkpaalewao. N yãbɛεkè dasi de n vîi n n dãunaola, ɔ an yá kèmeε sãɔ yãbɛε pɔ n kè pii yái. ⁵² Nyɔɔ be n n tó ñioε, asa n duuna pɔ bɛε de n pɔa mé tò an pɔ sãɔmεε. Aa sãɔma. Wí a n kũε, nýɔɔ be n n tó ñioε, asa n tò n vîi n n dãunaɔ yá kèma sãɔε.

⁵³ Má su n Sɔdɔũo a pá ziu n a néɔ n Samalio bo n a néɔ n mpio bo, ⁵⁴ ké n gεε e gɔ kpa n wéi, wí i n kú yá pɔ n kèɔ yái, an nòse i níni sa. ⁵⁵ N dãuna Sɔdɔũ a su

a pá ziu ní a néo, mé n v̄i Samali a su a pá ziu ní a néo, mé mpi níyõ su n pá ziu ní n néo. ⁵⁶⁻⁵⁷ E n v̄aikea àò gé b̄oi gupuaun wala ḡoo, ní ye wà n d̄auna S̄od̄oũ tó ma ní léuo. Edoũ w̄éleo ní ní saedeo lé n láanike sa s̄õ, mé Filit̄e w̄éleo ní ní saedeo lé sakangu lo. ⁵⁸ N gb̄as̄ikea ní n ȳab̄ēkeao a wi n musue. Ma Dii máme má ò.

⁵⁹ Ma Dii Lua ma m̄e má kene lá à k̄s̄inn̄owaε, asa n sakà lé p̄o má gb̄ēneue, n ma bàakuann̄o yá gb̄òo.

⁶⁰ N beeo ma bàakuann̄o n neḡoo yá a s̄amaguo, ma bàa a εa àò kunn̄o sae e ḡoo pii. ⁶¹ Má n v̄iio ní n d̄aunao kpama n néo ũ, baa ké mi a legb̄ēneo. Tó n ní sí, n yákeao d̄ongu, i kene wí ũ. ⁶² Ma bàa aò kunn̄o, níò d̄õ ké m̄amemaa Dii. ⁶³ Tó ma duuna p̄o ní k̄e yaa k̄ema pii, duunapi yá a d̄ongu, i kene wí ũ, n lé io kpaaũa n tó íi yáí. Ma Dii Lua máme má ò.

17

Kúu m̄en plāo ní v̄ēlio

¹ Dii yá'òm̄e à m̄e: ² Gb̄ēnaz̄in né, yáleeũ Isailīone, ní yáasikené ³ ñ me, ma Dii Lua ma m̄e, kúu z̄õe ku, aà ḡàs̄ia gb̄aa mé a ká gb̄aa, mé aà sula w̄ēs̄a p̄ae. A mò Lib̄a b̄usuu à sede lí misona k̄ù, ⁴ ã a z̄õ tàò laatanao b̄usuu, à ḡe p̄e tagenapio w̄éleu. ⁵ A b̄usupi v̄ēe bui s̄e lo, a p̄e swada sae bua lán swagbala líwa. ⁶ V̄ēepi lí k̄e lí ũ, à ōta yeeenn̄o, ã a ḡõnao ȳele kúupi k̄í oi, mé a z̄ínao tà aà z̄íe. Maa à ḡõnao k̄ēk̄ē, a lá sisi à ḡõ v̄ēeli ũ.

⁷ Kúu z̄õ p̄ale ku we, aà ḡàs̄ia gb̄aa mé aà sula t̄isi. O v̄ēelipi z̄ínao tà aà k̄í oi za kaa p̄o a p̄eu, àle

aà í nide, ò a gōnao tà aà kíi. ⁸ A mo lè a pea tole maau swada saee, ké à òta, i ne'i vēeli gawide ũ.

⁹ Oné ma Dii Lua ma mē, a ke maan wee? Vēlipi a gé aee? Kúupi a gí a né woloio. A lípi bile à gao lé? A la bōbō giigaga píie. I ke gōsagbāake ge dasike wà kèè wà biléo. ¹⁰ Tó wà èa pè, a li bœ? Tó gukpe íana kàka sùwà, a giigagao lé? A giigaga kaa pò à bōleupiue.

¹¹ ¶ Dii yá'òmee à mē: ¹² Bui swáyāmansaidepio la, aa yápi midōoa? Oné Babeli kía mé gè Yelusaleū, à a kía kù ní aà íwao à tàrno Babeli. ¹³ ¶ à kíabuie díle, à ledoukèaano, a tò à legbèe a yá musu. A būsupi dōaanao sèle tàrno lo,* ¹⁴ ké būsupi e gō kpee felesai yái. Ledou pò kíabui kèaano pi mé tò a ku. ¹⁵ ¶ kíabuipi bō aà kpe, à zinao zì Egipi sōo ní zīgōo welei dasi. Kípi a gé aee? Yápikena a bœ? A ledoupi gboo, i bōa?

¹⁶ Ma Dii Lua ma mē, ní ma kuaa a ga kía pò à aà kpà kpalaupi mee wia Babelie, ké à sakà lé pò a gbèèu à ledou pò a kèaano gbòo yái. ¹⁷ Tó wà būsua kàlekale wéle bíi sae, mé wà gbà lesio da liai, ké wà e gbéó dede dasi yái, Falaōo ní a zīgō gbāao ní a gbé bílao fō dōaale zipi guuo. ¹⁸ Asa kíabuipi sakà lé pò a gbèue, à ledoupi gbòo. Lá aa o dà kō ou ledoupi musu, ò à yápio kè píi, a bōo.

¹⁹ Ayāmeto ma Dii Lua ma mē, lá lé pò a gbè ní ma tóo ò à sakau, mé ledou pò a kè ní ma tóo ò a gbòo, ní ma kuaa má tó a yá wí aà musue. ²⁰ Má ba kpaè, i aà kú, mí taaano Babeli. We má

* **17:13** 2Kia 24.15-20

yákpalekεuaàno náaisaiyã pó a kèμεε yáí. ²¹ Wi àà zīgō pó lé bàaleaàno dεδε ní fēndao, mé wa ní gbé pó b̀̀̀ fāaa gupiiue, ío dō ké ma Dii máμε má ò.

²² Ma Dii Lua ma m̀̀̀, má sεδε lí lesí misona zō γε πέ. Má a misona gōn b̀̀̀ zō, mí γε पे gb̀̀̀sísí zō lesí musu.

²³ Má pé Isaili gb̀̀̀sísí lesí musue, i gōnapa, i ne'i sεδε lí gawide ũ, bā bui píi i mo ue e a láu, aai पेपे a gōnaowa.†

²⁴ Sēa lí píi i dō ké ma Dii mi to lí lesí εenkū, mé mi to lí εena lesí kú. Mi to lí ísi giigaga, mé mi to lí gii b̀̀̀̀̀. Ma Dii máμε má ò mé má κεε.

18

Gbé pò duunakè mé a ga

¹ Dii yá'òμεε à mè: ² B́yáí á Isailio ì yáasiε bee ke á b̀̀̀su yá musui? I me:

Maeo v̄εβε k̀̀̀ma bl̀̀̀, ò néo swaa f̀̀̀̀̀kpà.*

³ Ma Dii Lua ma m̀̀̀, ní ma kuao á yáasi bee ke á b̀̀̀suu bo. ⁴ Gwa, gbépiiá ma p̀̀̀ε. Maeo ní néo píi, yá doũε. Gbé pò duunakè mé a ga. ⁵ Gbēmaa pó lé yāmaake a zéwa yá gwa.

⁶ Ili gé p̀̀̀blei táao k̀̀̀εo, ìli wémalε Isailio diipiozio.

† 17:23 Mat 13.32 * 18:2 Zel 31.29

Ili a gbédee nɔ wεελεο,
 ili wúλε ní nɔεο gɔɔ pɔ a ɔkũao.

⁷ Ili gbāamɔ gbēεεο,
 i gbé pɔ a fla sea tɔɔma sɔaaèε.

Ili pɔ símáο,
 i nɔandena gba ble,
 i pɔ na gbé pɔ kú búuzi.

⁸ Ili ɔa sēané à a igbao,

ili ài zɔɔ wεελεο,
 i azia bɔ yāváiue,
 i yágɔgɔné a zéwa.

⁹ Iɔ ma ɔtondɔkli gwa,

ìɔ ma ikoyáɔ kũa,
 ìɔ zikεwà ní náaiο.
 Ma Dii Lua ma mē,
 gbé bee mé maa, aɔ kuε.†

¹⁰ Tó gbēmaapi né vāi i sɔ be? I gbēdeε, ge i yápiɔ
 ke a gbédeeε. ¹¹ Baa ké aàpi i a kee keο,

népi i pɔble táa kùε,
 i a gbédee nɔ wεελεε,

¹² i gbāamɔ taasideɔne ní wēnadeɔ,

i pɔ símá,
 ili tɔɔma pɔ á kũa sɔaanéο,
 i wémale táaɔzi, i yābēεkeε,

¹³ i ɔa sēané à a igba,

ì ài zɔɔ wεελεε.

Gbé bee taa aɔ kua? Aawo, aɔ kuo. A ga yābēε pɔ a
 kè píi yáie. Aà tàae a wi aàzia musue.

¹⁴ Tó né vāipi neĩ, ɔ aà né duuna pɔ a mae lé keο
 è, mé i a kee keο sɔ be?

† **18:9** Lev 18.5

15 Ili pɔble t́áa kùeɔ,
 ìli wémalɛ Isailiɔ diipiɔzio,
 ìli a gbédee nɔ wɛɛɛɔ,
 16 ìli gbāamɔ gbēeɛɔ,
 ìli t̀ɔma gbɛao,
 ìli ṕó símáɔ,
 ì nɔandɛna gba blɛ,
 ì ṕó na gbé ṕó kú búuzi,
 17 ì azía bɔ yāvāiu,
 ìli ɔa sēané à a igbao,
 ìli ài z̄ɔ wɛɛɛɔ,
 ìɔ ma ikoyāɔ kūa,
 ì ma ɔtondɔkii gwa.

A ga a mae duuna yáio, aɔ kue. 18 Aà mae a ga azía duuna yáie, asa à gbéɔ b́ɔɔ'ì m̄i, à a gbēdo ṕó síwà, à yá ṕó maaɔ kè a gbéɔ guue.

19 Ǿ ì mɛ: B́yáì maepi tàae lí wí a né musuo ni? Lá népi yāmaakè a zéwa, à ma ɔtondɔkii gwà ní laaio, aɔ kue. 20 Gb́é ṕó duunakè mé a ga. Mae tàae a wi a né musuo, né tàae a wi a mae musuo.‡ Gbēmaa maakɛaá aázía yáɛ, mé gbēvāi vāikɛaá aázía yáɛ.

21 Tó gbēvāi mikè a duunaɔwa s̄ɔ, mé à ma ɔtondɔkii gwà, àɛ yāmaake a zéwa, a gao, aɔ kue.

22 Wa aà tàae ṕó a kèpiɔ kee dao, aɔ ku yāmaa ṕó á kèpi yáie. 23 Ma Dii Lua ma m̄è, vāikɛna gaa ì kamagu nɛe? Tó à mikè a yākeɔwa, aɔ kue, bee mé ì kamagu.

24 Tó gbēmaa mikè a maakeawa, àɛ duunake, àɛ yābēɛ ṕó gbēvāi ì keɔ ke, aɔ kue? Wa yāmaa ṕó a

‡ 18:20 Iko 24.16

kèpiò kee dao. A ga a náaisaike ní duuna pò a kèò yáíe.

²⁵ A Isailiò i me ma yákea dòò vío. A swákpa sa. Ma yákea dòò vío ló? Ge á yákea mé dòò vío kai!

²⁶ Tó gbēmaa mikè a maakeawa, àle duunake, a yáí a gai. A ga duuna pò a kèpi yáíe. ²⁷ Tó gbēvái mikè a váikeawa, àle yāmaake a zéwa sō, a azía misie. ²⁸ Tó à tàae pò a kèò è mé à mikèwà píi, a gao, aò kue. ²⁹ A Isailiò sō i me ma yákea dòò vío. A Isailiò, ma yákea dòò vío ló? Ge á yákea mé dòò vío kai!

³⁰ A yáí má yákpaleke ní á Isailiò, baade a yákeawa. Ma Dii Lua máme má ò. A nòselile à mikè á tàaeowa píi, ké á duuna su á ásookeo yáí.

³¹ Isailiò, à ɔzō á tàaeɔzi píi, í á sō ní á nisinao keke dafu. Bóyáí ále ázía kpa gaii? ³² Ma Dii Lua ma mè, gbēe gaa lí kamaguo. A nòselile, í e àò ku.

19

Wēnalesia Isaili kíaɔne

¹ Wēnale si Isaili kíaɔ yá musu ² ò me:

A daá nòomusu dae fá!

A wùle nòomusu saò zānguo,

à a néo gwà nòomusu èwaasoɔ guu.

³ A a né do gwà,

ō à kè nòomusu sà bɔɔ ũ.

A pótaitaia dàda,

ō à gò gbēnazinsona ũ.

⁴ Ké buiò aà bao mà,

aa eyòè, ò à zù epiu.

Aa bakàè a níu,

aa tàaàno Egipi bùsuu.*

* **19:4** 2Kia 23.33-34

5 Ké nòomusu dapi è tãmaa a ne,
 yá pò aà wé doì mé mĩde we,
 ò à èa à a né do òlè lo,
 à kè nòomusu sà bòlo ũ.

6 A bèbè ní nòomusu saò
 nòomusu sà bòlo ũ.
 A pótaitaia dàda,
 ò à gò gbēnazinsona ũ.

7 A ní kibeo wĩwi, à ní wéleo dàaí.
 Sò kè bùsupideogu
 nòomusupi pūnaama yáí.

8 Ǿ buio bò bùsu pò liaio guu,
 aa mò léleiwà.
 Aa baikpàè,

ò à zù ε pò aa yòε guu.

9 Wà bakàè a níu,
 wà wáa tà wà aà dàu,
 ò wà tàaàno Babeli kíaε.†
 We wà aà dàu kpéu,
 ké wasu aà pūnaa ma
 Isaili bùsu gbèsĩsĩò sòou lo yáí.

10 A da de lán vèeliwa á kaau.

Wa aà pè swa saε,

ò à gōnao kèkè,
 ò swa saepi tò à neĩ.

11 A gōnapiò gbãa kà
 wà kía gopana kèò.

Lípi lesĩ, à gbà zò luawa,
 a gbãa ní a gōn dasipio tò wĩli kuawào.

12 Ǿ wa bilé ní pofeo wa nè.

Gukpe íana tò à giigàga,

† 19:9 2Kia 24.15

ṣ̄ a néṣ̄ wòlo.

A gṣ̄n gbāpiṣ̄ giigàga,

ṣ̄ té kùwà.

¹³ Tiasa a p̄ea gbáauε

tṣ̄le gii isaideu.

¹⁴ A gṣ̄n do tesè à kù a néṣ̄wa.

A gṣ̄na pṣ̄ a gbāa kà wà kí gopana keḍ kuwà lṣ̄o.

Wēna yáε, wàli sí le ũ.

20

Isailiṣ̄ swáyamansaideṣ̄ne

¹ Taa ní Isailiṣ̄ z̄iz̄ṣ̄ ũ wē soplade guu, a mṣ̄ sṣ̄ode gṣ̄ṣ̄ kwide z̄í, an gbēz̄ṣ̄ṣ̄ mṣ̄ yāgb̄eai Diiwa. Aa z̄̄le ma aε, ² ṣ̄ Dii yá'òm̄εε à mè: ³ Gbēnaz̄in né, yá'o Isaili gbēz̄ṣ̄ṣ̄ṣ̄ n̄ m̄ε, ma Dii Lua ma mè, aa mṣ̄ yāgb̄eai yá? N ma kuaṣ̄ má we aa yāε gb̄eaaṣ̄o.

⁴ Nyṣ̄ yákpalekeṣ̄n̄ṣ̄o lé? Gbēnaz̄in né, níyṣ̄ yákpalekeṣ̄n̄ṣ̄o lé? N ní deziṣ̄ yāb̄ēkeεṣ̄o oné ⁵ n̄ m̄ε, ma Dii Lua ma mè, gṣ̄ṣ̄ pṣ̄ ma Isailiṣ̄ sè, ma legb̄è Yakṣ̄bu buipiṣ̄ṣ̄ne, má tò aa ma d̄ṣ̄ Egipi. Ma legb̄èné ma mè Dii an Luan ma ũ. ⁶ Gṣ̄ṣ̄ bee ma legb̄èné ma mè má ní bṣ̄le Egipi, mí géṣ̄n̄ṣ̄o bùsu pṣ̄ má s̄ené,* zṣ̄ ní v̄io diu, a maa de bùsuṣ̄la pii guu. ⁷ Má òné an baade ṣ̄kpa pṣ̄b̄ēε pṣ̄ an wé bl̄ṣ̄zi, aasu níziā gb̄āle Egipi táṣ̄ṣ̄ yá musuo. Má m̄ε máa Dii an Lua ũ.

⁸ Ṣ̄ aa bṣ̄ ma kp̄ε, aai we swās̄è ma yáio. Aai ṣ̄kpa pṣ̄b̄ēε pṣ̄ ní wé bl̄ṣ̄zio, aai Egipi táṣ̄ṣ̄ to weo. Ṣ̄ ma zeḍ mà pṣ̄kūmabṣ̄ṣ̄má, mí palamá ní pṣ̄f̄eo Egipi we. ⁹ Kási mi keḍ ma tṣ̄ yái. Má ye mà a tṣ̄ ṣ̄ṣ̄kpa

* **20:6** Bṣ̄a 6.2-8

bui pɔ aa kú n̄ guuɔneɔ, asa má tò Isailiɔ ma d̄s n̄ wáa, ké mà n̄ bóle Egipiɛ. ¹⁰ Ǿ ma n̄ bóle Egipi, ma ger̄nɔ guwaiwaiu. ¹¹ Ma a ikoyãɔ kpámá, ma a yãdileaɔ dànɛ́, asa gbé́ pɔ kŭa a wēni e a guue.† ¹² Ma kámabogɔɔ yãdánɛ́ lɔ seela ũ wá zānguo, ké aa e d̄s ké ma Dii ma n̄ sé ma gbé́ɔ ũɛ.‡

¹³ Ǿ Isailiɔ b̀ ma kpe guwaiwaiu, aa ma ikoyãɔ kŭao. Aa gĩ ma yãdilea pɔ tó gbé́ kŭa, a wēni e a guuɔzi. Aa tò kámabogɔɔ pɔ má dile gbálè m̄m̄m̄, ɔ ma zeð mà a pɔkŭmabɔɔmá guwaiwaiu, mí n̄ t̀lɔz̄. ¹⁴ Ama mi keo ma tó yáí. Má ye mà a tó ɔ̀kpa bui pɔ ma bɔ n̄ Isailiɔ n̄ wáaɔneɔ. ¹⁵ Ma ɔ̀lɛlɛ́ guwaiwaiu lɔ ma m̀ má ger̄nɔ bùsu pɔ ma a legbè́nɛ́ ma m̀ má kpámá guuo. Vi n̄ z̄o di bùsupiue, a maa de bùsu píia.§ ¹⁶ Aa gĩ ma yãdileaɔɛ, aa ma ikoyãɔ kŭao, mé aa tò kámabogɔɔ pɔ má dilɛ́ gbálè, ké an s̄ kú n̄ táaɔwa yáí. ¹⁷ N beeo ma n̄ wēnagwà, mi n̄ kaale guwaiwaiu mà n̄ bui midɛo. ¹⁸ Má ò n̄ néɔne guwaiwaiu aasu n̄ maɛɔ lɛseɔ, aasu n̄ yákea keo, aasu gbále n̄ táaɔ yá musuo. ¹⁹ Máme má Dii n̄ Lua ũ, aaliɔ ma ikoyãɔ kŭa, aali swáse ma yãdileaɔi aaɔ zikɛwà. ²⁰ Aali kámabogɔɔɔ dile ma pɔ ũ seela ũ wá zānguo, aaɔ d̄s ké Dii n̄ Luan ma ũ.

²¹ Ǿ an népiɔ b̀ ma kpe, aa ma ikoyãɔ kŭao, aai swáse ma yãdilea pɔ tó gbé́ kŭa i wēni e a guuɔzi aa zikèwà, mé aa tò kámabogɔɔ gbálè, ɔ ma zeð mà pɔkŭmabɔɔmá, mí palamá n̄ pɔf̄eɔ guwaiwaiu, ²² ɔ ma ɔ̀s̄aa, mi keo ma tó yáí. Má ye ma tó ɔ̀kpa

† 20:11 Lev 18.5 ‡ 20:12 Bɔa 31.13-17 § 20:15 Nao 14.26-30

bui pò ma ní bólẹ̀ Egipi ní wááṣṣe. ²³ Ma ẹ̀a ọ̀lẹ̀nẹ̀ guwaiwaiu we ló, ma m̀e má ní fáaa buiṣ guue, mí ní fándaiada búsu ní búsuo,* ²⁴ asa aai ma yádileṣo mao, aa gĩ ma ikoyáṣi, aa tò kámabogṣo gbálẹ̀, mé an maeṣo táṣo ní wé blẹ̀. ²⁵ Ọ ma ní kpá yābēkẹaṣo ní yádileṣa pò wíli wēni e a guuoṣo. ²⁶ Má tò aa gò gbáleṣa an sa'oa yá musu. Aa sa pò wí a pò káteu à tékū ò ní ní nẹ̀ síiṣo, ké vía e ní kú, aai dō ké mámema Dii.

²⁷ Ayāmeto gbēnazin né, yā'o Isailiṣe n̄ me ma Dii Lua ma m̀e an deziṣo d́e manṣo yáe bee musu ló, aa náaisaiyākēmee. ²⁸ Ké ma mṣoṣo búsu pò ma a lẹgbènẹ̀ guu, ké aa sísi lẹ́sẹ̀ ge lí yèlẹ́e è, aa sa'ò we. Aa ma pò fèlēmee ní gba pò aa dà weo ní pò tékūa gĩ na pò aa kèò ní v̄e pò aa èlẹ̀wà. ²⁹ Ọ ma ní lá ma m̀e gulẹ́sí pò aale géu weṣo dea ni? Ọ wí me gupṣiṣe gulẹ́sṣo e ní a gbāo.

Yákpalekẹa ní Isailiṣo

³⁰ Ayāmeto o Isailiṣe ma Dii Lua ma m̀e: A á deziṣo zé se à gbále táṣo yá musu à gṣo gbáleṣa yà? ³¹ Tó a mṣo sa'oimá mé a sa pò wí a pò káteu à tékū ò ní á nẹ̀, áo gbáleṣa á táṣo yá musu e ní a tiaoe. Lá màae Isailiṣo, má we à yāgbẹaao. Ma Dii Lua ma m̀e, ní ma kuao má we à yāgbẹaao.

³² Yá pò kú á n̄seu a zekẹo. I me áo zṣble líṣe ní gbṣo lán buiṣwae, lán dúniṣa gbéṣwa. ³³ Ma Dii Lua ma m̀e, ní ma kuao má a ḡs̄i poo, mí gbāamóé ní pṣkūmabṣṣawáo. ³⁴ Má a ḡs̄i poo mà á k̄aa bui pò a fáaa ní guuo guue, mí á bólẹ̀ búsu ní búsuo ní ma ḡsa gbāo ní pṣkūmabṣṣawáo. ³⁵ Má tó à gé buiṣ

* **20:23** Lev 26.33

bùsuu gbáau, wá wé i ke síiṣ we, mí yákpalekéáño. ³⁶ Lá ma yákpalekè ní á deziṣ Egipi guwaiwau, màa má yákpalekéáño. Ma Dii Lua máme má ò. ³⁷ Mí tó à gē ma kaau, mí tó à ze ní ma bàakuaáño yáó. ³⁸ Má gbé pó aa tàaekèmēē aa bò ma kpeṣ bṣ á guuē. Baa ké ma ní bóle bùsu pó aa ku a guu, aa gē Isaili bùsuuo, íṣ dṣ ké māmēmaa Dii.

³⁹ A Isailiṣ, ma Dii Lua ma mē, lá á baade ye zṣble a táaṣne, à gé! Gbezā á ma yāma! A ma tó pó a kua adoa ṣṣkpamēē ní á táaṣ ní á sa'oamáo bo. ⁴⁰ Asa ma Dii Lua ma mē, Isailiṣ pīi aa zṣblemēē ma gbèṣiṣi pó a kua adoa musuē, Isaili bùsu gbèṣiṣi lesipi. We má ní síu. Wekīi má sa'oa gbēawá ní á buapó káauṣ ní gba pó á mṣomēēṣ. ⁴¹ Tó ma á káaa buiṣ guu, mé ma á bóle bùsu ní bùsu pó a fáaaṣ guu, má á sí sa pó a pó tékūa gī na ũ, mí tṣbṣ á musu buiṣ wáa. ⁴² Tó ma suáño Isaili bùsu pó ma a legbè á deziṣne guu, á dṣ sa ké māmēmaa Dii. ⁴³ Wekīi á yákeṣ ní á dàa pó tò a gṣ gbāle a i dṣágu, ṣ á gbasá àṣ ye áziá gīyáio vāi pó á kèṣ yái. ⁴⁴ Tó ma yákèé ma tṣbṣa yái, i ke á yāvāikēa ge á yá koleṣ léu no, á Isailiṣ í dṣ sa ké māmēmaa Dii. Ma Dii Lua máme má ò.

21

Gēmidṣkīi oi té

¹ Dii yá'òmēē à mē: ² Gbēnazin né, wēbiibii gēmidṣkīiwa ñ yā'o'òè. Anabikeke Negeve bùsu líkpepi yá musu, ³ ní oè aà ma yāma. Ma Dii Lua ma mē má tesṣwáē. Tépi a kū a lí ísiṣ ní a lí giiṣwa pīi. Wa e a tépi deṣ. Tépi a to gbépiṣ oa siakū za

geomidokii oi e gugbantoo oi. ⁴ Gbépii io dɔ ma Dii máme ma tépi sɔwà, wa fɔ deo.

⁵ Ǿ ma mè: A'a Dii Lua! Wàle o ma yá musu wà mè, yáasikena nolo?

Dii fɛnda

⁶ Dii yá'òmee à mè: ⁷ Gbɛnazɪn né, wɛbiibii Yelusaleũ oi ñ yá'o'o sa'okliɔne. Anabikeke Isaili bùsu yá musu, ⁸ ní oè ma Dii ma mè, má fele ní bùsupideɔ. Má a fɛnda wo a kpéu, mí a gbɛmaaɔ ní a gbɛvãio dedeò píi. ⁹ Lá mále a gbɛmaaɔ ní a gbɛvãio dede píi, má a fɛnda wo mà gbépii léò za geomidokii oi e gugbantoo oi. ¹⁰ Gbépii io dɔ ké ma Dii ma a fɛnda wò a kpéu, má sɔbu lo.

¹¹ Gbɛnazɪn né, aauke! Aauke ní wáa ní èle'eleboao ní posiao. ¹² Tó wà n la, bɔyãí níle aaukeii, ní oné bao pɔ wa ma tia yáie. Sɔ a kɛ gbépiigu, an ɔɔ i gɔ dɔlɔlɔ, an ká i ga, an gbá io lua. Yá lé pila, mé a kee. Ma Dii Lua máme má ò.

¹³ Dii yá'òmee à mè: ¹⁴ Gbɛnazɪn né, ãnabikeke ñ me ma Dii ma mè:

Fɛndaɛ! Fɛndaɛ!

A lena, mé àle teke gɛnɛgɛne!

¹⁵ Wà a lekè gbɛdedea yáie, wa kèke ké àò teke lán loupilɛawae.

Wa pɔnake ní ma né gopanao yã?

Fɛnda bàa kú ní go bee taaeoo.

¹⁶ Wí fɛnda keke wàò kũae,

wí a leke, wí keke,

wà na gbɛdenae a ɔziɛ.

¹⁷ Wii lé gbɛnazɪn né,

ní waiyookené,

asa wa fεε ma gbέowa
 ní fēndapioε,
 wa fεε ní Isaili kíα πίιε.
 Wa ní dεδε ní fēndaoε
 ní ma gbέo b.

A yáí tò ò n̄ n̄z̄ia gbεgbε.

¹⁸ Wa ní gbāa le gwa fá!

Tó gopana p̄o fēnda bàa kuo su ku bo s̄o bε?

Ma Dii Lua máme má ò.

¹⁹ Gbēnaz̄in né, ānabikeke, ní otaale.

To mà lélemá ní fēndao gēn pla ge āaō.

Fēnda p̄o a gbēdεδε dasidasie,

wa koez̄ōn̄zi ní z̄ipio,

²⁰ s̄o i kén̄gu, gbé daside i fu.

Má tó gbēdεdefēndapi ò ku

an wéle b̄oleo guu píiε.

Kúku, àle teke lán loupileawa,

gbēdεdea yáí wa k̄ūai.

²¹ Fēnda, le oplaai oi, gé zεei.

Gu p̄o n lé yēleu píi lé!

²² Mapi s̄o má otaale, ma p̄o i wee.

Ma Dii máme má ò.

Babeli kía lélea Yelusaleūwa seela

²³ Dii yā'òmεε à mè: ²⁴ Gbēnaz̄in né, iada lán zéwa mēn pla, Babeli kía i sé ní a fēndao. Zépio b̄o bùsu doū nípii. Seela péle zépio daalek̄ii, i wéle p̄o zépi lé géu ōl̄oné. ²⁵ Ado iada, fēnda i se ge léle Am̄on̄io mēewia Labawa. Ado iada, i se ge léle Yudaowa ní ní wéle bíide Yelusaleūo. ²⁶ Babeli kía a ze zékpaau, gu p̄o zé mēn plapio k̄ēukōwa, i māsokε we. A yāla ní ka, i yāgb̄ea táaowa, i p̄o p̄o gwagwa. ²⁷ Lí a

Yelusaleũ sé, i gé bíigbooboo péle a bolesu, i búsu kãaaí, i gbà lesíbo da, i gbēdeɗeyā dile, i zīgāale.
 28 Yelusaleũdeɔ aao e lí pɔ a sèpiá eee lé pɔ a gbèné yáí. Ama a to aa ní tàae dɔ, i ní kúkū. 29 Ayāmeto ma Dii Lua ma mē, lá á tò wà á vāikεa dɔ, á tàaeɔ bò gupuu mé á duuna pisi á yākeawwa, lá á tò wa dɔ maa, wa ɔpelewáe sa.

30 Mpi sɔ Isailio kía vāi beeesaide, n goɔ pà, ía pɔ wàle dama kà a wáwa sa. 31 Ma Dii Lua ma mē wa aà tulu go, wi aà kíafua go. Yá a lile, wa gbé pɔ í azía busa káfi, wi gbé pɔ í azía káfi busa. 32 Bezia! Bezia! Má tó à gɔ bezia ũe. A εa su a gbεuo e gbé pɔ à a vía zé vɔ mɔ,* mí kpawà.

33 Gbēnazin né, ānabikeke n me, ma Dii Lua máme ma yáe bee ò Amōnio musu an yāzōzōa Isailione yáí.

Fēndaε! Fēndaε!

Wa wò gbēdeɗeaa yáie,

àle teke à láa gbéonee,

àle pipi lán loupileawa.

34 Wépungu gii wàle e ní yá musu, wàle māsò pã kené. Fēndapi sɔu mà à gbēvāipio mi zōzō. An goɔ pà, ía pɔ wàle damá kà a wáwa sa. 35 Aa ní fēnda sɔbo a kpéu sa, mí yákpalekérino gu pɔ wà ní íu, búsu pɔ aa bɔu. 36 Má pɔkūmabɔbɔmá ní téo, mí pɔbo ma níu, mí ní na gbé pāsione ní ɔzɪ, gbépio pɔkaalea dɔ. 37 Aao de yàa ũ tée, wa ní au fāndaiada ní búsuu. An yá a dɔ gbēegu bo, asa ma Dii máme má ò.

* 21:32 Daa 49.10

22

Yelusaleüdeɔ duuna

1 Dii yá'òmεε à mè: 2 Gbēnazin né, nýõ yákpalekeaànɔ lé? Nyõ yákpaleke n gbēden wélepíoo lé? N a yābēekeɔ oè 3 ñ mε, ma Dii Lua ma mè: Wéle, n wetāgɔɔ kà gbé pò wà n dede n guu yái. N gbālè t́aa pò n gbéɔpíoo yái. 4 N gõ t́aaede ũ n gbēdea yái, n gbālè t́aa pò wa píoo yái. N tò n wēni kulun kú, n gɔɔ pà. A yái má tó buio n láanike, má tó bùsu píi gbéɔ n ke pòɔpɔɔ. 5 Gbé pò kunnɔ kái n gbé pò kunnɔ zà n yáalo ké n tó òkpa, yá yà n guu yái. 6 Isaili kíaa gwa, an baade lé gbāamɔ a gbédeee n guu, aale n dede. 7 Gbēo ì saka n de n n daogu n guu,* wí gbāamɔ b̀mɔɔne n guu,† wí tone pò gwana v́io n gyaa gbēandoɔ taiinke n guu. 8 N sakà ma pòɔ, n gɔɔ pò má dile kámabogɔɔ ũ gbālè.‡ 9 Kɔmalɔdeɔ ku n guu, aa zè n gbēdeɔ. N gbēo ì t́aa bleɔ ble gbèsísiɔ musu, ɔ aai ɛa gbāsike n guu. 10 N gbēo ì gbada n mae nawa, n gbēo ì kusi nɔe pò ɔkūawá. 11 N gbēo ì gbāsike n gbédee nao, n gbēo ì wiyā ke aa gbada n né nawa, n gbēo ì kusi n dāe f̀εεwa.§ 12 Wí gbagusaesi n guu gbēdea yái,* wí ɔ'í símá, wí ài zɔ wεle,† wí kó bó'í mi. Ma yá sànguε, ma Dii Lua máme má ò.

13 Má ɔtaale ɔvái pò wa è yái n gbé pò wà n dede n guu yáo. 14 Tó mále yá gõgõnnɔ, n gbāa a ka n s̄ò à dileaa? Ma Dii ma yá'ò mé má keε. 15 Má n gbéɔ

* 22:7 Iko 5.16 † 22:7 Iko 24.17 ‡ 22:8 Lev 19.30 § 22:11 Lev 18.7-20 * 22:12 Bɔa 23.8 † 22:12 Iko 23.20

fāaa buio guue, má ní fándaiada bùsu ní bùsuo, mí ní gbāsíkèa midè. ¹⁶ Tó n gō sauluunnò buiòne, níyō dō ké māmèmaa Dii.

¹⁷ Dii yā'òmèè à mè: ¹⁸ Gbēnazin né, Isailio gòmèè lán mò gbāsiwa, ampìi aa gò lán mōgotē ge mōpu ge mōsi ge bēoma gbāsi pò wa bòlè muauwae. Aa demèè lán ánuṣu gbāsiwae. ¹⁹ Ayāmèto ma Dii Lua ma mè, lá á gbāsi ápii, má á naaa Yelusaleūe. ²⁰ Lá wí ánuṣu ní mōgotēo ní mōsio ní bēomaó ní mōpuo ka muau wà tékau e mōpi bòlè, màa má á naaa mà á ká wélepiu ní pòfēo, mí á yó ní pòkūmao. ²¹ Má á naaae, mí tesōwá ní pòfēo, í yó wélepi guu. ²² Lá wí ánuṣu yó muau, màa á yó wélepi guu, ío dō ké ma Dii māmè ma pòkūmabòbòwá.

²³ Dii yā'òmèè à mè: ²⁴ Gbēnazin né, o Yelusaleūpie, wi gbābò a bùsueo, ò ma pòfē tò lou i mauo. ²⁵ Aà kíao ku a guu lán nòomusu pò aa nò le kù aale taitai, aale wiidòwàwae. Aaìo gbēnazinao nisina só, aaìo ní àizeeo ní ní pò bēedeo naaa, ò aa tò gyaaò lígua a guu. ²⁶ Aà sa'onao lé zíkè ma ikoyāwao, aaìo ma pòo gbāle. Aali pò pò de ma pò ù dōkōe ní pò pò de ma pò ùooo. Aali pò gbālea ní pò gbālesaio dodoa kōe yāda gbéonèo.† Aaì wékpaa ví kāmabogòzì tàaeae, ò ma tó ío òkpaa ní guu. ²⁷ Aà kíao ku a guu lán àwalewana pò aa pò kù, aale kékèkōeowa. Aaì gbēdede òvāi'ea yáì. ²⁸ Aà ānabio ì wépungu giio e, aaì màso pāo ke, aale pò kúle ní yākeapiowa, ò aaì mē lá má òn we, kási mi yāe o sōo. ²⁹ Bùsudeo ì gbāamòkōe, aaìo kō kpáì'o.

† 22:26 Lev 10.10

Aaĩ taasideo ń wēnadeo taiinke, aaĩ bòmoo wetā ń ń yá nao.

³⁰ Ma gbēe wēele ń guu aà b̄ii kaso keke, io ze ma ae gufoou ào gi finini b̄supi yá musu, ké másu b̄supi kaaleo yáí, ñ mi eo. ³¹ Ayāmeto má p̄kūmabobomá, mí ń midε ń p̄fētēo. Má ń yākeao wíné ń musue. Ma Dii Lua máme má ò.

23

Yelusaleũ ń Samalio dea lán n̄e gbāsikεnawa

¹ Dii yá'òmee à mè: ² Gbēnaz̄in né, n̄eoo ku gbēon pla dadoũdeoo ũ, ³ ñ aa káaluakà Egipi, aa de káaluao ũ za ń wēndiagooe. Wek̄ii wà o b̄iibiiu ń yóowa, wek̄ii wà om̄ama ń nenonkeyōowa. ⁴ V̄ii tón Ɔola, dāuna tón Ɔoliba. Aa ḡō ma n̄oo ũ, ñ aa neḡōeo ń nen̄eoo ì'i. Ɔola mé Samali ũ, Ɔoliba mé Yelusaleũ ũ. ⁵ Kua ma p̄o ũ Ɔola s̄i káaluakaau, à l̄ua a ḡōp̄ose Asiliōzi. ⁶ Ampii b̄usu d̄oanaone ń gbāadeo, èwaaso maa p̄o di s̄s̄ kpe ń ula ḡaaluladeo daa. ⁷ A az̄ia kp̄amá káalua ũ, amp̄ii Asili gb̄é beedeone. Ɔ à gbāsikè ń gb̄é p̄o à l̄uan̄zipio táao. ⁸ I káaluakaa p̄o á d̄ada Egipi too. We wà w̄ulewuleuaano a wēndiagoo, wà o b̄iibii aà nenonkeyōowa, wà ń p̄oēa k̄eaaño. ⁹ Ɔ ma aà nà a ḡōp̄osepioe ń ozi, Asili p̄o à l̄uan̄zipio. ¹⁰ Aa tò wà aà puizi è, aa aà neḡōeo ń aà nen̄eoo n̄aaa, ñ aa aà dè ń f̄endao. Ké aa ìadawà m̄aa, ñ à ḡō yāa ũ n̄eone.

¹¹ Ké aà dāuna Ɔoliba è m̄aa, ñ à l̄uan̄zi a ñ̄okp̄a deaala, à káaluakà de a v̄ipila. ¹² A l̄ua Asiliōzi lo se, an b̄usu d̄oanao ń ń gbāadeo, èwaaso maa p̄o di s̄s̄ kpe ń ula w̄edeo daa n̄pii. ¹³ Má è à gbāsikè s̄o, an

pla nípii aa zé doū sèè. ¹⁴ Àà káaluakaa gè ae lo. A è wà g̃ɔɔ taa kè g̃iwa ní pò t̃ɔao, Babiloni bùsudeɔne, ¹⁵ p̃ɔɔ d̃ɔɔa ní pi, aa tulu gb̃ãɔ didia, aa b̃ò lán Babeli z̃ig̃ k̃iáɔwa lán Babiloni bùsudeɔwa. ¹⁶ Ké à wesiè, ɔ̃ à lùan̄zi, ɔ̃ à gb̃é z̃i ní sísii Babiloni bùsuu. ¹⁷ Babelideɔ mò aà k̃ii w̃úɛiaànɔ, aa tò à gb̃ãsíké an luaaaàzi guu. Ké aa tò à gb̃ãsíké màa, ɔ̃ aà nisina ye ní yáí lo. ¹⁸ Ké aà káaluakaa kp̃áɛa ṽi lo, mé aà puizi b̃ò gupuau, ɔ̃ ma nisina ye aà yáí lo, lá ma nisina ye aà ṽi yáí bowa. ¹⁹ Àà káaluakaa Egipi a w̃éndiag̃ɔ yá d̃ɔaàgu, ɔ̃ à a káaluakaa k̃àfi. ²⁰ We à lùau a g̃ɔp̃ɔseɔzi. An g̃ɔkeɔ de lán z̃aa'in p̃ɔwa, aai í zu lán s̃ɔwa. ²¹ A a w̃éndiag̃ɔ d̃ɔɛ'ii b̃eekè, g̃ɔɔ p̃ɔ wà ɔ̃ biibii aà ỹɔɔwa Egipi, mé wà ɔ̃màma aà nenonkeỹɔpiwa.

²² Ayāmeto ɔ̃liba, ma Dii Lua ma m̄è, má tékpa ní g̃ɔp̃ɔse p̃ɔ ní nisina ye ní yáí loopiɔgu, má tó aa b̃ò gupiiu, aa m̄ò léɛma. ²³ Babelideɔ ní Babiloni bùsudeɔ píi ní Pekodiɔ ní Soaɔ ní Koaɔ ní Asiliɔ lo. Ɛwaaso maaɔne, bùsu d̃ɔaanaɔne ní gb̃ãadeɔ nípii, z̃ig̃ k̃iáɔ ní t̃ɔdeɔ dia s̃ɔɔ kp̃e. ²⁴ Aa b̃ò gugb̃antoo oi aa m̄ò léɛma ní g̃ɔkeɔɔ ní z̃ikas̃goɔ ní zugoɔ ní gb̃enazinaɔ dasidasi ní s̃engbaɔɔ ní mò f̃uaɔ, aai koez̃onzi. Má n nané ní ɔ̃ziè, aai yákp̃alekenno lá aai k̃ewa. ²⁵ Ma p̃ɔ a f̃enziè, mí tó wà yáiyama ní p̃okúmao. Aa n ní ní n swáɔ goɛ, n gb̃é p̃ɔ g̃ɔɔ i gaga z̃i guu. Aa n neg̃ɔɔ ní n nenɔɔ naaa, n gb̃é p̃ɔ g̃ɔɔ i tékū. ²⁶ Aa n p̃okasaɔ woloma, aai n n̄ambleɔɔ séɛ. ²⁷ Má n d̃ɔɛ'ii midè ní n káaluakaa p̃ɔ n nawà Egipio. Nỹɔ wesi yápiɔɛ lo, níỹɔ ɛa làasooke Egipi

yáwao. ²⁸ Ma Dii Lua ma m̀é má n na n zangudeᵋne ní ɔ́z̄iε, gbé́ pó n nisina ye ní yáí ɔ́opio. ²⁹ Aa zangu aa yákeεε, aa n àizeεᵋ séle píí, aai n to puizi wáiwai, n káaluakaa wisaiyá i ɔ́ gupuu. ³⁰ N v̄aikεa ní n káaluakaa mé m̀one, ké n lua buiɔ́zi n gbásikè ní ní táaɔ yáí. ³¹ Ké n n v̄ii zé sè yáí, pɔ́kũma í pó má kàkaè ɔ́ má kákanε.

³² Ma Dii Lua ma m̀é níyɔ́ í pó má kàka n v̄iε mie.

N imibɔ́ yàasa mé a ε zà,
gbé́ᵋ n láanikε aa n yáalo
í z̄ɔ́ pó imibɔ́pi ì si yáí.

³³ Ipi a n de, pɔ́sia i danla,
ḡsa bezia ũ wáiwai í pó n v̄ii Samali mipi yáí.

³⁴ Nyɔ́ ípi mi píie wululu,
ní n imibɔ́pi wíwi,
ní n ȳɔ́ lili ní a kasoo.

Ma Dii Lua máme má ò.

³⁵ A yáí tò ma Dii Lua ma m̀é
lá pó ma yá s̄angu, n ma kpa kpe,
níyɔ́ n d̄s̄e'ii ní n káaluakaa gbe'εε.

³⁶ ɔ́ Dii òmεε: Gbēnazin né, níyɔ́ yákpalekε ní ɔ́ɔlao ní ɔ́libaoo lé? Bɔ́bɔ́n̄n̄o ní ní yāb̄εεkεaɔ. ³⁷ Asa aa gbásikè mé aa gbé́ᵋ dède. Aa gbásikè táaɔ yá musu, ɔ́ aa sa pó wí a pó káteu à tékũ òmá ní ní né pó aa ìmanɔ́ táapiɔ́ pɔ́blea ũ. ³⁸ Aa yáε bee k̄mεε ɔ́, gɔ́ bee ɔ́ aa ma kpé gbālè, aa kámabogɔ́ pó má d̄ilené ɔ́kpà. ³⁹ Ké aa sa'ò ní táaɔwa ní ní néɔ, z̄í bee aa ḡè ma kpéu aa a gbālè. Yá pó aa kè ma kpéun we.

40 Baa se wĩ gbé̄o zĩ ḡo s̄isiine z̄az̄ā aa m̄o. N zu'ò, níle ní dá, n n̄ kio kà, n n̄ n̄oambleb̄o dà. 41 N z̄õle wúlek̄i kefenawa, p̄o kálea táab̄unuwa n̄ ae ní ma tulaletio ní ma n̄isio.

42 Bíla p̄o kú aà kí̄o yā'o d̄o ní gbé̄ p̄o b̄ò gbáau aa m̄ò. Aa z̄ā dàè ní aà d̄aunao, aa f̄ua kefenao kp̄akpané. 43 Ǿ ma làasookè ma m̄è: N̄o p̄o yàa gb̄as̄ik̄ea yāi de a gb̄ēdo a mé lé si káaluakaau l̄o? 44 Ǿ aa ge k̄eà̄n̄o lá wĩ ge ke ní káaluao. Màa aa ge k̄è ní d̄é'̄iidee bee Ǿla ní Ǿolibao. 45 Gb̄emaao yákpalek̄er̄n̄o, aai káaluakaa ní gb̄ēdeao yá winé ní musu, asa aa káaluakà aa gb̄é̄o d̄ède.

46 Ma Dii Lua ma m̄è, to dasi m̄o léleimá, aai to gili ḡēngu, aai ní p̄o naaa. 47 Aa ní pápa ní gb̄ēo, aai ní z̄õez̄õe ní f̄endao. Aa ní neḡo ní ní n̄en̄o dēde, aai tes̄o ní kp̄é̄wa. 48 Má d̄é'̄ii mid̄e ní b̄usu, k̄e n̄o e aao laai v̄i, aasu d̄é'̄ii ke lánwao. 49 N̄oep̄i d̄é'̄ii a wi ní musu, aa ní duunak̄ea táa yá musu gb̄e'e, aai d̄o k̄é m̄am̄ema Dii Lua.

24

Yelusaleū leūa ní m̄ò oo t̄ankpakeao

1 Wá kua z̄īo ũ w̄è k̄eokwide, a m̄o kwide ḡo kwide z̄ī Dii yā'òm̄e à m̄è: 2 Gb̄ēnaz̄in né, ḡo bee dalau, asa gb̄ā Babeli k̄ia koez̄̄ Yelusaleūzi.* 3 Yáleū ní bui swáyāmansaidep̄i ñ oné ma Dii Lua ma m̄è:

A oo d̄ite, í ikau,

4 í n̄ò kau,

n̄ò maa, a gbá ní a o,

í wá n̄isidēo ka à pai.

* 24:2 2Kia 25.1

⁵ Iḡ de kpàsa nḡḡ maa ũ,
 í yàaka oopi zíε,
 í disa à ma oopi guu éλε'ελε.

⁶ A yáí ma Dii Lua ma mè,
 waiyoo gbēden wéλε,
 oo pḡ a gbāsí gí woloi pi!
 A a nḡḡpiḡ bḡλεu dodo píi,
 kási ásu líkpa a yá musuo.

⁷ Aa gbéḡ dède wéλεpi guu,
 aa ní au bḡλε gbεεεnawa,
 aai kóle tḡλεwa aa bḡsukàwào.

⁸ Má tò aupi gḡ gbεεεnapiwa,
 ké wasu e pḡ káwào yáí,
 gbéḡ pḡ i pańzi, aai tḡsimá.

⁹ A yáí ma Dii Lua ma mè,
 Waiyoo gbēden wéλε!
 Mapi, má yàakau zḡḡzḡḡ sḡε.

¹⁰ A yàakau, í té dau.
 A nḡḡpi disa e a í ba,
 a wápiḡ i tékū.

¹¹ A oo giipi di tεyḡwa,
 ké à mò e wāa kū táutāu,
 a gbāsí i wolowà,
 a kpe sia i láa.

¹² Oopi tò wà fùwa,
 a gbāsí zḡḡ a gowà té guuo.

¹³ N gbāsí mé n dḡε'íi ũ.
 Nyḡḡ zḡεao e ma pḡ gé weedḡ,
 asa má wèλεε mà n gbāsí woloma,
 kási ní ye à wolomao.

¹⁴ Ma Dii ma yá'ò, yápi lé mó.

Má yápi kee, má gí keio,
 má gběe wegwao, má ǹselileo.
 Má yákpalekeáno á yákeawae,
 ma Dii Lua máme má ò.

Ezekieli na gaa

¹⁵ Dii yá'òmeε à mè: ¹⁶ Gbēnazin né, má pò pò n wé blè sima kándo. Nsu búbuapeo, nsu óobo, nsu to wé'i bōmao. ¹⁷ Aauke kílíkíli, nsu ǹ aà ge óobo. Nyō n fùà ní n kyaleo kpaa. Nsu pò kú n léwao. Nsu ge'obobnoa ble bleo.

¹⁸ Ma yá'ò gběone ko, a oosi o ma na gà. Ké gu d̀, o má yá pò Dii òmeε kè. ¹⁹ O aa ma la aa mè: Yá pò níle kee beeo de wá yá ũ yá? N a bobekewēε. ²⁰ O má wemá ma mè: Dii yá'òmeε à mè ²¹ mà o á Isailione á Dii Lua mè, ále a kpé gbǎle, á zegikii pò i íanadāò, í keé maa, i a beeképi, á negōeo ní á nenoe pò a ní tó weo gaga zì guue. ²² I ke lá má kèwa. A pò kú á léwao, á ge'obobnoa ble bleo. ²³ Aó á fùao ní á kyaleo kpaa. A búbuapeo, á óobo. A ibaba á duuna yáí, í aaukekōε. ²⁴ Máo deé seela ũ. Lá má kè pii, ápio sō á kee, ío dō ké Dii mé Lua ũ.

²⁵ Dii èa mè: Gbēnazin né, gōo pò ma ní zegikii simá, an íandābo pò aai pōnakeòpi, pò pò ní wé blè an pò d̀wàpi ní ní negōeo ní ní nenoe, ²⁶ gbé pò b̀ zì bee a mo n kái, i a bao kãne n swáwa. ²⁷ Zì bee n léna a gole, ní yá'o ní gbé pò b̀pio, n léna ao naalea bo. Nyōo dené seela ũ, aai dō ké mámemaa Dii.

25

Anabikekea Amōnio yá musu

(Zel 49.1-6, Eze 21.28-32, Amō 1.13-15, Sof 2.8-11)

¹ Dii yá'òmεε à mè: ² Gbēnazīn né, wēbiibii Amōniō kīi oi, ní ānabikeke ní yá musu ³ ñ mε: A Dii Lua yāma! Ma Dii Lua ma mè, ké wà ma kpé ò̀̀kpà, wà Isaili bùsu kè bezia ũ, mé wà Yudaō kùkū tàńńō zìzōō ũ, lá a mè, ēhēε, tàale, tàale, ⁴ a yáí má á na gukpεdeōne ní ɔ̀zī. Aa b̀̀okpakpa á guu, aai zwàakpεo d̀̀d̀o á zānguo, aai á libεo ble, aai á vī mi. ⁵ Mí tó á mεεwia Laba gō yiongoō kákīi ũ, á bùsu i gō sādādákīi ũ, íb dō māmεmaa Dii. ⁶ Asa ma Dii Lua ma mè, ké a ɔ̀taalè, a gbapàle, a p̀̀nakè Isaili bùsu yá musu, a yá kpáí d̀̀ á ǹ̀se guu, ⁷ a yáí má ɔ̀tōwá, mí tó buiō á p̀̀o sélé. Má á ké buiōwa, mí á bùsu mide. Má á dēōnzō, íb dō ké māmεmaa Dii.

Anabikekea M̀̀abuō yá musu

(Isa 15.1-16.14, 25.10-12, Zel 48.1-47, Amō 2.1-3, Sof 2.8-11)

⁸ Ma Dii Lua ma mè, ké M̀̀abuō ní Seideō mè, gwa, Yudaō g̀̀ lán bui pīiwa, ⁹ a yáí má ní wéle p̀̀o kú gbεp̀̀leuō bíiboleō wēwē, sea za ní bùsu lé wéle maaε beeōwa: Beyεsimō, Baali Mεona ní Kiliataiūo. ¹⁰ Má ní kpá gukpεdeōwaε, aai gō ní p̀̀o ũ ní Amōniō, Amōniō yá a d̀̀ gbēegu íb. ¹¹ M̀̀aa má yákpaleke ní M̀̀abuō, aai dō ké māmεmaa Dii.

Anabikekea Edoūō yá musu

(Isa 34.5-17, 63.1-6, Zel 49.7-22, Eze 35.1-15, Amō 1.11-12, Abd 1-14, Mal 1.2-5)

¹² Ma Dii Lua ma mè, ké Edoūō t̀̀sī Yudaōwa, tàae láasai aa kè we. ¹³ A yáí ma Dii Lua ma mè, má ɔ̀tō Edoūōwaε, mí gbēnazīna ní p̀̀tuōō míōnzō, mí tó an bùsu gō wáiwai. Wa gaga zī guu sea za Temani e à

gè pè Dedāwae. ¹⁴ Ma gbé Isailiò t̄simεε Edoũwa. Aa yāke Edoũne ma pofē ní ma p̄kūmao léu, Edoũiò d̄s̄ sa ké m̄ame m̄ale t̄simá. Ma Dii Lua m̄ame má ò.

Anabikekea Filit̄o yá musu

(Isa 14.29-31, Zel 47.1-7, Yoε 3.4-5, Am̄o 1.6-8, Sof 2.4-7, Zkl 9.5-7)

¹⁵ Ma Dii Lua ma m̄e, ké Filit̄o sakà ní ibεε ziogu, aa t̄simá maamaae, ¹⁶ a yái ma Dii Lua ma m̄e, má t̄s̄ Filit̄owaε, mí Keleti buipiò m̄onz̄o, mí ní gbé k̄ini p̄ó kú ísialeò mide. ¹⁷ Má t̄simáε maamaa, mí ní wetā ní pofēo. Tó ma t̄simá, aaiò d̄s̄ ké m̄amemaa Dii.

26

Anabikekea Tiideò yá musu

(Isa 23.1-18, Yoε 3.4-5, Am̄o 1.9-10, Zkl 9.1-4, Mat 11.21-22)

¹ Wá kua z̄iz̄o ù w̄e kuεdode m̄o ḡo s̄eia z̄í Dii yā'òmεε à m̄e: ² Gbēnaz̄in né, Tiideò ò Yelusaleũ yá musu aa m̄e: Eh̄ε, a da w̄iwiaε! Buiò zé w̄ew̄ε. A ḡò bezia ù, wa k̄ae sa. ³ A yái ma Dii Lua ma m̄e, má felenn̄oε Tii, má tó buiò m̄o lélelelema lán ísia ikooaowa. ⁴ Aa Tii bíi dúuz̄o, aai a gugwak̄ii les̄iò ḡboo, mí a b̄usuti waaε, i ḡo gbeseena ù. ⁵ I ḡo táaluf̄alek̄ii ù ísia guu, asa ma Dii Lua m̄ame má ò. Buiò w̄élepi p̄ó séle, ⁶ wi a z̄εwiadeò d̄ede ní f̄endao, aaiò d̄s̄ ké m̄amemaa Dii.

⁷ Asa ma Dii Lua ma m̄e, má tó Babeli kí Nebukan̄za b̄o ḡugb̄antoo oi, k̄iaò k̄iapi i m̄o léle Tiiwa ní s̄óó ní z̄ikas̄ogoó ní s̄odeò ní z̄iḡo dasidasi. ⁸ A n z̄εwiadeò d̄ede ní f̄endao, i gbà les̄iò da lianzi, i

bùsu kále bíi sae, i a sèngbao aε kpálema. ⁹ A n bíi gbēgbē ní a bíigbooboo, i n gugwakii lesiō gboo ní a moo. ¹⁰ Aà s̄oo dasi gēagē, an luutē i kunla. N bíi deede s̄odeo ní zugoo ní s̄ogoo kōfi yái, i gē n bíiboleu lá wí gē wéle p̄o wà a bíi gbòouwa. ¹¹ Aà s̄oo òz̄o n zeaou, i n gbéō dede ní fēndao, n gbèpele gbāao i kwé. ¹² Aa n àizeeo naaa, aa n p̄oo séle. Aai n bíi gboo, aai n p̄eā kp̄eo dúuz̄o, aai n gb̄eo ní n lío ní n búsutio zu ísiau. ¹³ Má lesia mide n guu, wa m̄ona'ò ma n guu bo.* ¹⁴ Má n ke gbeseena ũe, ní ḡo táalufálekii ũ. Wa ea n kále bau bo, asa ma Dii Lua máme má ò.

¹⁵ Ma Dii Lua má ò Tii yá musu, tó ísialedeō n kw̄ea kōfi mà, mé aa gbé p̄o k̄'iaō aaukea mà, wàle gbéō dede n guu, aa kpakpanaga. ¹⁶ Isiale bùsu kíao pila ní ḡinawa, aai ní gomusoo wolo, aai ní ula wēsādeō bo. Z̄ōlea t̄ole vía a ní kú, n yá i dimá, aai lualua láasai. ¹⁷ Aa w̄enale si n yá musu aa m̄ene: Wéle t̄ode p̄o ígb̄eo kuu, n kaale fá!

Mpi ní n gbéō gbāa ví yāa ísiaa, ní tò vía ísialedeō kù m̄pii.

¹⁸ N gbooa tò aa lualua ní vía, gili ḡē ísia ḡūgūnadeōgu n kw̄egoo.

¹⁹ Ma Dii Lua ma m̄e, tó má tò n ḡo bezia ũ, wéle p̄o wa kuu bo ũ, tó má tò ísia dānla mé í z̄oopi k̄uaama, ²⁰ má n kpa gbé k̄aauō k̄ii ní gbé p̄o aa sí b̄edauō. Má tó ñȳo ku t̄ole n̄onau we ní gbé p̄o sí b̄edauō bezia p̄o a vuo ũ. Nȳo su n kúki d̄úniau la bo. ²¹ Má tó ñ

* 26:13 Zia 18.22

midε v̄aiε, n̄ȳɔ̄ ku ɓo. Wa n wεεε, kási wa n e ɓo.
Ma Dii Lua máme má ò.

27

Wēnakea Tiiε

¹ Dii yá'òmεε à mè: ² Gbēnazin né, wēnale da ní Tii
pó kú ísiabuakii ³ ì laata ní bui dasi pó an bùsu ku
ísialeɔ ñ mε:

Ma Dii Lua ma mè,
Tii, ni mε n kefenke b̀̀lei.

⁴ N de lán gówa ísia guo,
n kalenaɔ tò n kefenke b̀̀lei.

⁵ N líbá Senii gbè p̀̀liɔne,
mé n lipεléá Libá sede líε.

⁶ Wà n gólibɔ̄ à ní Basana gbénεliɔε,
wà n lipεpεεɔ kè ní Sipi bùsu sé lí pó wà wesa swaa
d̀̀dauɔε.

⁷ N zwāáá Egipi póle ẁ̀sádeε,
a de n dàlapoo ũ.

N zwāakpε zwāáá zwāa búuna
ní zwāa g̀̀aalulade pó b̀̀ Elisa bùsuuɔne.

⁸ Sid̄ɔdeɔ ní Aavadideɔ mé n gobɔnaɔ ũ,
nzia gbé ḡ̀sideɔ mé n ígb̄ɔ ũ.

⁹ Gebali ḡ̀ide z̄̄ɔɔ ku n guu
n gufootatanaɔ ũ.

Isia góɔ ní ní ígb̄ɔ ku n saε,
áε laata s̄̄anu.

¹⁰ Pεεs̄ɔ ní Lud̄iɔ ní Libiiɔ
ku n z̄̄iḡ̄ɔ guu ne ḡ̄ɔnaɔ ũ.

Aa ní s̀̀ngbaɔ ní ní m̀̀ f̀̀uɔ l̀̀oolooma,
aa tò n kefeũ k̀̀.

¹¹ Aavadi z̄̄iḡ̄ɔ kálea n b̄̄iɔwa aa liai,
Gamadadeɔ ku n gugwakii les̄̄ɔ guu.

Aa ní sèngbaoo lòoloo n bíiowa
aa tò n kefenke b̀̀lei.

12 Taasisideoo laatànnoo sãnu n àizεε dasiyo yáí.
Aa fiabòne ní ánusuo ní m̄sio ní m̄puo ní beomaο.
13 Gelekiyo ní Tubaliyo ní Mesekiyo laatànnoo sãnu, aa
fiabòne ní zoo ní m̄gotē p̄oo. 14 Togaamao fiabòne
ní s̄́ zikenaο ní s̄́ zikanaο ní s̄baonaο. 15 Lodedeo
laatànnoo sãnu, búsu dasideo mé n laalunaο ũ, aa
wesa swaa ní m̄oa lío kpàma. 16 Siliyo laatànnoo
sãnu n p̄o dasiyo yáí, aa fiabòne ní tiikooziao ní zwàa
gàaluladeo ní zwàa wèsàdeo ní bàabaaο ní òsoo ní
lubiiο. 17 Yudaο ní Isailiyo laatànnoo sãnu, aa fiabòne
ní p̄wenaο ní z̄oo ní n̄sio ní lí'oo. 18 Damasideo
laatànnoo sãnu ní Eleb̄o v̄εeo ní Zahaa s̄ãkãο n p̄o dasiyo
ní n àizεεo yáí. 19 Dã buiyo ní Geleki p̄o kú Uzaliyo n laa
lù ní mò p̄o wa k̄soo ní kasia ḡinanaο ní kanε lí feeo.
20 Dedão laatànnoo sãnu ní gaai zwãao. 21 Laalubuo ní
Kedaa kíao laatànnoo sãnu ní s̄ãnebooo ní s̄sakaο ní
bleo. 22 Seba ní Laama laatanao fiabòne ní p̄o ḡinana
mao p̄ii ní gbè beεedeo p̄ii ní vuao. 23 Halanadeo ní
Kanedeo ní Ed̄enideo ní Seba laatanao laatànnoo sãnu
ní Asiliyo ní Kilimadadeo. 24 Aa p̄okasa maο ní ulada
búunaο ní zwãa p̄o wà bà k̄wàο ní p̄o wèsàde p̄o w̄i
kpáλε kp̄eoo ní bà gbãao yíama n ελεu.

25 Taasisi gó'ilenaο n laao sea,
ní k̄aa, n tob̄o ísia guo maamaa.

26 Gobonaο genno ikooa lesiyo kíi,
gukpe íana i n wíwi ísia guoguo.

27 N àizεεo ní n laao ní n p̄oo p̄ii
kpáλε ísia guoguo n òokpagoo
ní n b̄onaο ní n ígb̄eo

ń n gufootatanao ń n laatanao
ń n zígɔɔ ń dasi pɔ kú n guuo.

²⁸ Gɔsɔ a lualua ígbēpiɔ wii yáí.

²⁹ Gobɔnao bɔle ń gɔɔ guu mípii,
gofinao ń ígbēɔ píi aao zea gɔsɔle.

³⁰ Aa wiile n yá musu,
aai búbuape wēnanno.

Aa búsu zu ń mia,
aai gbeembo túfu guu.

³¹ Aa ń migbaa lé n yáí,
aai zwànkasao da.

Aa n ɔɔɔ ń pɔsiao
ń búbua pásio.

³² Aa wēnale sine ń ɔɔɔɔ,
aa wēnakeɛe aa me:
Tii, wéleɛ muaanno,

ɔ n ke kyɔ́ ísia guoguo?

³³ Ké n laa yíaaɔ dàzeu ísiao,
bui daside kà n àizeɛ zɔɔ yáí.

N pɔɔ tò dúnia kíaa kè ɔdeɔ ũ.*

³⁴ Isia n wiwi sa, n sɔɔle ísiu,
n pɔɔ ń n gbéɔ kpálennɔ mípii.

³⁵ N yá dī ísialedeɔwa,
ɔ an ká sī, an oa ɔɔkpà.

³⁶ Buiɔ laatanao lé lesuikεkεma,
n kaalea vái, nýɔɔ ku bau ɔɔ.

28

Anabikekea Tii kia yá musu

¹ Dii yā'òmεε à mè: ² Gbēnazin né, o Tii kíaaε

* **27:33** Zia 18.19

ma Dii Lua ma m̀e:
 Ké n nzia s̀e lesi yáí,
 ni m̀e n kamawa,*
 ní z̀léa ma kpalabaawa ísia guo.
 Gb̀enazinan n ù, Lua no,
 baa tó níle e n òno kàmawa.
 3 N òno kà Daniéliwaa?
 Asiyãe uléanəoa?
 4 N àizεε kàanzi n òno ní n wεzεo yáí,
 n vua ní ánusuo ǹnəaa n làasiu.
 5 N tágea òno z̀o yáí n àizεε kàfi
 ò n nzia s̀e lesi àizεεpi yáí.
 6 A yáí ma Dii Lua ma m̀e,
 lá níle e n òno kàmawaε,
 7 a yáí má tó bui z̀ilo léləma,
 bui p̀o aali gb̀é ẁenagwao.
 Aa f̀enda wo n kefenke ní n ònozi,
 aa n gawi pípia òkpane.
 8 Aa n kpa bedau,
 n gaa aɔ p̀asi ísia guo.
 9 Nyɔ e o gb̀é p̀o lé n deo wáa n kamawae?
 Gb̀enazinan n ù gb̀épiəne, Lua no.
 10 Gyafɔde gaa nýɔ ga a ù bui z̀ilo ozi,
 asa ma yá'ò.
 Ma Dii Lua máme má ò.
 11 Dii yá'èa dèdea à m̀e: 12 Gb̀enazín né, ẁenaleε bee
 da ní Tii kíao, ní m̀e ma Dii Lua ma m̀e:
 Gb̀é wásawasa s̀asain n ù,
 n òno p̀ema, n kefenke léso.
 13 N kú ma swalu guu Edeni,†

* 28:2 Isa 14.13, 2Tes 2.4 † 28:13 Daa 2.8

gbè bεεεde píi de n pɔnanzi ũ:

Lubii, topaza, emelodi,

kisoliti, onisi, diamaa,

safii, tiikɔazi ní yasepeo.

Vua wà gbè bεεεdepiɔ kùkũd zãbleɔɔ ũ.

Gɔɔ doũ zì wà n ke ní pɔpiɔ.

¹⁴ N de malaika gàsɩade pɔ má ðile àɔ ku ma kúkii ũ.

N kú ma gbèsɩsɩ pɔ a kua adoa musu,

n tãa'ò gbè bεεεde tekeaɔ guu.‡

¹⁵ Zaa wà n ke ní tàae ví n yãkeauo,

e gɔɔ pɔ wà dɔɔsaikε èma.

¹⁶ N tágea zãzã guu pãsɩ pèεma,

n duunakè, ð ma a gbèsɩsɩ zònε.

Malaika gàsɩade pɔ kú ma kúkii,§

ma n ya n bɔ gbè bεεεde tekeaɔ.

¹⁷ N nzia sè lesɩ n kefenke yáí,

n ðnɔ kè búí, ð ma n zu dúniau,*

ma n ke pɔgwagwaa ũ kíaɔ aε.

¹⁸ N duun dasiɔ ní n tágea dɔɔsaiɔ yáí

n gbãsisaikε òɔkpà,

ð má tò té bɔ n guu, à kũma,

ð n gɔ tũfu ũ tɔle

gbé pɔ lé n gwaɔ aε.

¹⁹ Yápi ði bui pɔ n dɔɔwa píi,

n kaalea vái, níyɔɔ ku bau ɔɔ.

Anabikεkea Sidɔ yá musu

(Yoε 4.4-8, Zkl 9.1-2, Mat 11.21-22)

‡ **28:14** Zia 21.19-21 § **28:16** Daa 3.24 * **28:17** Isa 14.12, Zia 12.9

20 Dii yá'òmεε à mè: 21 Gbēnazīn né, wεbiibii Sidō oi, ní ānabikεε a yá musu 22 ñ mε ma Dii Lua ma mè,
 má fελε ní Sidō saε,
 wi ma kpεla aà yái.
 Tó ma yákpalekèaànɔ,
 mé ma tɔbò aà yá musu,
 wi dō ké mámεmaa Dii.
 23 Má gagyā zīwàε,
 au i bàale aà zεaɔu.
 Wa liaaàzi, wi zīkaaànɔ,
 gbéɔ i kwε aà guu gεɔ ũ,
 aai dō ké mámεmaa Dii.

24 Bui pó liaa Isailiɔzi, aai sakaŋgupiɔ aαɔ dené le pó i ní zō à ní wāwā ũ lɔɔ, wiɔ dō ké mámεmaa Dii Lua.

25 Ma Dii Lua ma mè, tó ma Isailiɔ b̀̀le bùsu pó aa fāaaaɔ guu ma ní kāaa, mé ma tɔbò ní yá musu buiɔ wáa, aαɔ ku bùsu pó má kpà ma z̀̀blena Yakɔbuwau. 26 Tó ma yákpalekè ní bui pó liaarzi aa sakàŋgupiɔ, Isailiɔ iɔ ku bùsupi guu dɔdɔa, aai kpεdɔdɔu, aai v̄εbuɔ keu, aai dō ké mámεmaa Dii ní Lua.

29

Anabikεεa Egipiɔ yá musu (Isa 19.1-25, Zel 46.2-26)

1 Wá kua zīzɔɔ ũ w̄ε kwide, a mɔ kwide gɔɔ kuεplade zī Dii yá'òmεε à mè: 2 Gbēnazīn né, wεbiibii Egipiɔ kí Falaɔɔwa, ní ānabikεε aà yá musu ní Egipi bùsuo. 3 Oè ñ mε ma Dii Lua ma mè: Egipiɔ kí Falaɔɔ, má fεlennɔ,

n kwāsa pɔ́ rí wúlɛa Niili ɔnaɔ guu,
ni mɛ Niiliá n pɔ́ɛ,
nímɛ n n pɔ́ kè nziawa.

⁴ Má kokoɔ kanɛ n gbàou,
mí tó n swa kpɔɔ mɔ kpa n tɛɛwa.
Má n gáɛ mà n bɔ n swa'ɔnapɔu
rí n swa kpɔ pɔ́ kpà n tɛɛwaɔ sãnu,

⁵ mí n to gbáau,
mpi rí n swa kpɔpiɔ píi.

N gè a gɔ́ wúlɛ sìsía,
gbɛɛ a n wáɔ káaa à séɛo.
Má n kpa wàio rí bãwa rí pɔblea ùɛ,
⁶ Egipiɔ i dɔ́ kɛ́ mámɛmaa Dii.

N gɔ́ Isailiɔnɛ fee lípana ù yãa.*

⁷ Kɛ́ aa gbãa'èma aa n kũ,
n wiwi rí ɔu, ñ an gãu gbòo.
Kɛ́ aa sɔ́kpàɛnzi, n ɛ'ɛ,
ñ an wó bɔ̀ɔũ.

⁸ A yáí tò ma Dii Lua ma mɛ
má tó wà mɔ́ zíkainnɔ,
mí n gbéɔ́ rí n pɔtuɔɔ míɔnzɔ́.

⁹ Egipi a gɔ́ bezia gii ùɛ,
a gbéɔ́ io dɔ́ kɛ́ mámɛmaa Dii.
Kɛ́ n mɛ Niiliá n pɔ́ɛ, nímɛ rí kè,

¹⁰ a yáí tò má fɛɛnɔ́ rí n swaɔ.
Má tó Egipi bùsu gɔ́ da wàuu
bezia gii ù za Midoli rí Asuão
e à gɛ pɛ Etiopi bùsu zɔ́ɛwa.

¹¹ Gbɛ́nazína ge pɔtuɔ gbe a pɛ́ɛ weo,
pɔɛ a páao,
gbɛɛ aɔ ku weo e wè̀ bla.

* **29:6** Isa 36.6

12 Má tó Egipi bùsu gō bezia ũ
 de bùsu pó òkpà yāaola,
 a wéle i gō bezia ũ
 de wéle pó wà n dúuzò yāaola.
 Má Egipi fāaa bui guue,
 má n fāndaiada bùsu n bùsuoe,
 an wéle i gō bezia ũ e wè bla.

13 N beeo ma Dii Lua ma mē, wè blapi gbea má
 Egipi bōle bui pó aa fāaau guue, mí n kāaa, 14 mí
 suñn n buibōkii Egipi bùsu gēmidōkii oi. Wekii
 an kpala a gōu kpee, 15 a gō kpee de kpala pīia, aa
 e nziā se lesi de buiōla bō. Má n laoe, aa e kible
 buiōwa bō. 16 Aa de Isailiō gbāa'ekii ũ bō, Isailiō i
 dō sa n zea n Egipiá duunaē, aaiō dō ké māmēmaa
 Dii Lua.

17 Wá zōblea wè baaso n plaode guu, a mō sēia
 gō sēia zī Dii yā'òmē à mē: 18 Gbēnazin né, Babeli
 kí Nebukanēza n a zīgō zī gbāa kà n Tiideō. O aso
 n baade mikā n n gāuo wōlo, aapi n a zīgōpiō aai
 ài'e zī pó aa kà n Tiideō yā musuo. 19 Ayāmeto ma
 Dii Lua ma mē, má Egipi na Babeli kí Nebukanēzaē
 a zīē, i Egipipi àizēō naaa, i a pō sēle a zīgōpiōne n
 asea ũ. 20 Ma Egipi kpàwà kōai pō a kē asea ũē, asa
 māmē aa zīpi kāmē. Ma Dii Lua māmē má ò.

21 Gō bee má Isailiō gba gbāa, mí n gba lé n yā'o
 n guu, aaiō dō ké māmēmaa Dii.

30

Wēnakēa Egipiōne

1 Dii yā'òmē à mē: 2 Gbēnazin né, ānabikeke n mē

ma Dii Lua ma m̀e
wiipè n̄ m̄e, agya! A gɔɔ̀ kà!

³ Asa gɔɔ̀pi kà k̄ai,

Dii gɔɔ̀pi k̄aik̄ù.

Guduuduu gɔɔ̀e!

Buiɔ̀ yā'egɔɔ̀e!

⁴ Wa m̀o léle Egipiɔ̀wa n̄ f̄ɛndaɔ,
s̄o i k̄e Etiopiɔ̀gu.

Tó wà gbéɔ̀ d̄ede Egipi,

wa aà àizeeɔ̀ s̄éle,

wi aà gb̄aa'ek̄ii gboo.

⁵ Etiopiɔ̀ n̄ Putiɔ̀ gagaɔ̀n̄o s̄anu z̄iu
n̄ Ludiɔ̀ n̄ Laalubuɔ̀ píi n̄ Libiiɔ̀
n̄ b̄usude p̄o aa l̄edoũk̄éɔ̀n̄o.

⁶ Ma Dii ma m̀e

gbé p̄o i Egipi gba gb̄aaɔ̀ léle,

gb̄aa p̄o Egipiɔ̀ i íanadaò k̄o a é.

Wa gaga z̄i guu za Midoli e Asuã,

ma Dii Lua máme má ò.

⁷ An b̄usuɔ̀ ḡo bezia ũ de b̄usu píia,
an w̄éle òk̄paa aɔ de w̄éle píia.

⁸ Tó ma tes̄ò Egipiwa,

an d̄onledeɔ̀ k̄e k̄élek̄ele nípiiɛ,

aaiɔ̀ d̄o k̄e mámem̄aa Dii.

⁹ Gɔɔ̀ bee má z̄inaɔ̀ gb̄ae n̄ ḡó'ilenaɔ̀,

aai gili ḡe Etiopi p̄o k̄álea d̄oɔ̀oɔ̀gu.

S̄o a k̄éngu Egipi yā'egɔɔ̀.

Gɔɔ̀pi lé m̄oɛ fá!

¹⁰ Ma Dii Lua ma m̀e

má tó Babeli k̄i Nebukan̄eza

Egipi z̄iḡo dasiɔ̀ míon̄z̄o.

¹¹ Má m̄oààn̄o n̄ aà z̄iḡo,

bui p̄as̄ipiɔ̀ i Egipi dúuz̄o.

Aa ní fēndaᵛ wo Egipiᵛzi,
aai to bùsu pa ní γεᵛ.

¹² Má tó a swaᵛ í ba,
mí bùsupi na gbēvāipiᵛne ní ᵛzī.

Má tó bui zīloᵛ bùsupi òkpa
ní pᵛ pᵛ kú a guuᵛ.

Ma Dii máme má ò.

¹³ Ma Dii Lua ma mè
má táaᵛ midε,
mí Mefisi dii pāpiᵛ míᵛnzᵛ.

Kíae aᵛ ku Egipiᵛ loᵛ,
má tó vía Egipiᵛ kú nípiε.

¹⁴ Má tó Egipiᵛ γεᵛmidᵛkīi oi gᵛ bezia ũε,
mí tesᵛ Zoāwa,

mí yákpaleke ní Tebesio.

¹⁵ Má pᵛkūmabᵛᵛᵛ
Egipiᵛ wéle bíide Pelusiwa,
mí Tebesi gbé dasipiᵛ tòlᵛzᵛ.

¹⁶ Má tesᵛ Egipiwa,
Pelusi i luukpa,

wi Tebesi bíi gboo,

Mefisi i loo fáane.

¹⁷ Eliᵛpᵛli ní Bubasio èwaasoᵛ gaga zī guue,
wi tá ní wélepideᵛ zīzᵛᵛ ũ.

¹⁸ Tó ma Egipiᵛ zuu bole gbéᵛne,
má ní gbāa pᵛ aai íanadāᵛ kᵛ'ε.

Gu a sí Tapanesi fáane,

lou guduuduu i daa,

wi a zᵛewiadeᵛ kúkū zīzᵛᵛ ũ,

wi táínoᵛ.

¹⁹ Màa má yákpaleke ní Egipiᵛ,

aaio dõ ké mámεmaa Dii.

²⁰ Wá kua zìzɔɔ ũ wè kuεdode, a mo sɛ́ia gɔɔ soplade
zǐ Dii yá'òmεε à mè:

²¹ Gbēnazin né, ma Egipio kí Falaɔɔ gǎsǐ è,
ɔ wi dɔ à gbàgbāo,
wi zwāa yewà à gbāakù,
ké à e fēnda kūo.

²² A yáí tò ma Dii Lua ma mè
má εa fεε ní Egipio kí Falaɔɔε,
mí aà gǎsǐ é'ε pla pii,
a gbāa ní a gyāeo,
fēnda i piliwà à léε.

²³ Má Egipio fáaa buio guu,
mí ní fándaiada bùsu ní bùsuo.

²⁴ Má Babeli kía gba gbāa,
mí a fēnda naè a ɔzǐ,
mí Falaɔɔ gǎsǐ é'ε,
i oi'oike Babeli kíapi ae
lán gbé pɔ lé gawa.

²⁵ Ma Babeli kía gba gbāa,
Falaɔɔ ɔ i gɔ dɔlɔlɔ.
Tó ma a fēnda nà Babeli kíaε a ɔzǐ,
mé a se dɔ Egipio bùsua,
aaɔ dõ sa ké mámεmaa Dii.

²⁶ Má Egipio fáaa buio guu,
mí ní fándaiada bùsu ní bùsuo,
aaio dõ ké mámεmaa Dii.

31

Egipi kεuta ní sede lio

¹ Wá kua zìzɔɔ ũ wè kuɛdode, a mɔ àaɔde gɔɔ sɛ́ia zǐ Dii yá'òmɛɛ à mè: ² Gbɛ̃nazín né, o Egipɔɔ kí Falaɔɔɛ ní a zǐgɔɔ dasiɔ̀ n̄ mɛ:

Démɛ muaanno zɔ̀kɛ yá musui?

³ Wà n̄ lɛɛũ ní Libā b̀usu sɛdɛ lío.

A gɔ̀na kɛfɛũ, ì ue kɛ líkpɛu.

A gbà lɛsílɛsì,

a misona zɔ̀ luawa.

⁴ M̀sɛ mé tò à gbàakù,

í pó kú tɔ̀lɛu mé tò à gbà.

Ipi liaa a zǐnaɔi,

ípi k̀ini iɔ ta s̀ɛa lí p̀aleɔ k̀íiɛ.

⁵ A yáí a gbàa dɛi lí k̀iniɔla,

a gɔ̀ndaɔ dasikù,

mé a ɔ̀nɛɔ gbàakù,

à kè ỳèlɛlɛ í zɔ̀pi yáí.

⁶ Bā bui píi m̀ò sakpɛdà a láu,

s̀ɛanɔɔɔ bui píi m̀ò né dà a gbáu,

mé bui pó aa dasiɔ̀ ku a uei n̄pii.

⁷ A zɔ̀kɛ kɛfɛũ a gɔ̀n gbàaɔ yáí,

asa a zǐnaɔ í zɔ̀ lèɛ.

⁸ Ma lu Edɛni sɛdɛ líe i kawào,

p̀ɛligɔ̀nae i ka a gɔ̀nawao,

kpakpaa lí gɔ̀nda g̀eɛle sáa no.

Ma lu líe kɛfɛũ laaàwao.

⁹ Má tò a kɛfɛũ ní gɔ̀na dasiɔ̀,

ma lu Edɛni lí píi àà gwea nidè.

¹⁰ A yáí tò ma Dii Lua ma mè, lá à gbàakù lɛsílɛsì, mé a misona zɔ̀ luawa, ò à azía s̀ɛ lɛsì a gbàa yáí.

¹¹ Bee yáí ma àà nà buiɔ swanaɛ a ɔ̀zǐ, ò a k̀èè àà

vāikεawa. Ma giaàzi, ¹² ̄ bui z̄ilo pās̄ip̄io aà z̄ò, aa aà tò gbès̄is̄io musu we. A ḡonaò l̄èl̄e guzul̄eou p̄ii, a ̄neou w̄iwi bùsu swad̄ou p̄ii. ̄ d̄únia bui p̄ii b̄òl̄e aà uei, aa aà tò we. ¹³ B̄ã bui p̄ii mò p̄èp̄e a ḡewa, s̄èan̄ou bui p̄ii mò k̄ilimpa a ḡonaowa. ¹⁴ Ayāmeto lí p̄ó kú í sae a gbàakū l̄es̄l̄es̄i màa lo, a misona a z̄o luawa lo. Lí i'enaε gbàa a ka màa lo, asa amp̄ii a ga lán gbēnaz̄inawaε, aai ta è z̄òlou t̄òl̄e n̄onau.

¹⁵ Ma Dii Lua ma m̄è, ḡou p̄ó à tà b̄edau, má tò í p̄ó kú t̄òl̄eu w̄ēnak̄èè, má tò a ío z̄òε, í z̄òpi ḡò kálea gudoū. Má tò gusia k̄ule Libā bùsuwa, ̄ s̄èa lío lá w̄òlo p̄ii. ¹⁶ Ké ma aà z̄ù b̄edau ní gb̄é p̄ó aale tá è z̄òlou we, aà l̄élea k̄ōfi buio l̄ualua, ̄ Edeni lío n̄òse n̄ini t̄òl̄e n̄onau we, Libā lí maa kefena í'enap̄io. ¹⁷ Bui p̄ó l̄edoūk̄èaàn̄o aa ku aà ueip̄io s̄ò, buip̄io siaàn̄o b̄edau, aa tà gb̄é p̄ó ḡaga z̄i guu k̄íi.

¹⁸ N b̄eεε ní n z̄òk̄eou yá musu Edeni lí kpele mé k̄anwai? N beeo wa n zu t̄òl̄e n̄onau Edeni líp̄io k̄íiε. Nyōo ku we ní gyaf̄odeo ní gb̄é p̄ó ḡaga z̄i guu. Falaō ní a gb̄é yán we m̄pii. Ma Dii Lua m̄amε má ò.

32

W̄ēnak̄εa Falaō

¹ Wá kua z̄iz̄o ū w̄è kuεplade, a mo kuεplade ḡou s̄éia z̄í Dii yā'òm̄εε à m̄è: ² Gbēnaz̄in né, w̄ēnal̄e si Egip̄io kí Falaō yá musu n̄ oè:
 Ní ke lán n̄òm̄usuwa buio guu,
 ní de lán kwāsawa ío guuε.
 Ní k̄òde n swaō guu,
 ní a í ya ní n gb̄á, ní ̄z̄ōwà.

³ Ma Dii Lua ma m̀e
zìg̃o dasiò káaa, mí a bai kpane,
aai n ga n b̀o ma táalu guu.

⁴ Mí n zu s̃eu mà n to t̀ole we,
bão i m̀o p̃epe ma nípii,
s̃ẽanòb̀o i n ble aa kã nípii.

⁵ Má n báasi kále gb̀es̃is̃iò musu,
mí n guup̀o kóle guzuleò pai.

⁶ Má tó t̀ole ga ní n au p̀o b̀leò,
a gb̀es̃is̃iò le, i swaò pa.

⁷ Tó ma n de, má òku luabea,
má tó saanaò siakũ.
Má tó lou kúle íat̃ewa,
mé m̀ovua a gupu bo.

⁸ Luabe gupuakũnaò siakũ píie,
má tó gu ke síii n b̀usu.

Ma Dii Lua m̀ame má ò.

⁹ Tó ma n kaalea baokpà buioñe,
má tó gili g̃ẽ gb̃é dasipiògu,
b̀usu p̀o ní d̃oò gb̃é.

¹⁰ Má tó n yá di dasiwa,
an kíaò ká i sí n yáí,
tó ma a f̃enda màle n wé oi.
N lélea g̀o an baade a lualua láasai a w̃eni yáí.

¹¹ Asa ma Dii Lua ma m̀e,
Babeli kía a m̀o lélema z̃i guue.

¹² Má tó bui p̃ásí neg̃onaò
n zìg̃o dasiò kwé ní n f̃endaò.
Aa Egipi z̃íasea les̃i mid̃e,
aai a zìg̃o dasiò t̀òb̀z̃.

¹³ Má a zu p̀o kú í saeò míoñz̃ píie,
gb̃enaz̃ina ge zu a ípi ya bo.

¹⁴ A gbea má tó a í d̀òd̀o,

a swaɔ i táa'o lán nísíwa.
 Ma Dii Lua máme má ò.
¹⁵ Tó ma Egipi kè bezia ũ,
 mé ma a pɔɔ p̄liwà p̄íi,
 tó ma gbé pɔ kú weɔ dède p̄íi,
 aaiɔ dɔ́ ké máme ma Dii.
¹⁶ Wēnale pɔ wa sièn we.
 Buiɔ nenɔenaɔ mé aa si
 Egipi n̄ a zīgɔ dasiɔ yá musu.
 Ma Dii Lua máme má ò.

¹⁷ Wá kua z̄izɔ ũ wè kueplade, a mo séia gɔɔ gēode
 z̄í Dii yá'òmee à mè: ¹⁸ Gbēnaz̄in né, waiyooke Egipi
 zīgɔ dasiɔne, ní n̄ kpá tɔɔle nɔnau n̄ bui z̄ɔɔ n̄ gbé
 pɔ aale tá è zòolouɔ. ¹⁹ Oné, an maa deńla yã? Aa
 ge wúle s̄anu n̄ gyafɔɔdeɔ. ²⁰ Aa kwé gbé pɔ aa gà z̄í
 guuɔ guu. Fēnda woa. Wà Egipi n̄ a zīgɔ dasiɔ gále
 taò. ²¹ Neḡɔn swana pɔ kú bedauɔ i o Egipi n̄ bui
 pɔ ledoukèaànɔ yá musu aa mè: Aa mò wúle n̄ wá
 gyafɔɔde pɔ wa gaga z̄í guuɔ.

²² Asili ku we n̄ a zīgɔ p̄íi, aà gbé pɔ gàga z̄í
 guupiɔ miaɔ liaaazi p̄íi. ²³ An miapiɔ ku è zòolo
 pɔɔu, mé aà zīgɔpiɔ lia aà miai. Gbé pɔ aa tò s̄ kè
 dúnia gbéɔgupiɔ gàga z̄í guu m̄pii.

²⁴ Elaũ ku we. Aà zīgɔ dasi pɔ gàga z̄í guuɔ lia
 aà miai. Gbé pɔ aa tò s̄ kè dúnia gbéɔgupiɔ tà
 gyafɔɔdeɔ k̄ii tɔɔle nɔnau. An gee ḡɔ kpá n̄ wéi n̄ gbé
 pɔ tà è zòolo guuɔ. ²⁵ Wà wúlek̄ii kèè geɔ guu, aà zīgɔ
 dasiɔ lia aà miai. Ampii gyafɔɔdeɔne, aa gà z̄í guu.
 Lá pɔ aa tò s̄ kè dúnia gbéɔgu, an gee ḡɔ kpá n̄ wéi
 n̄ gbé pɔ aa tà è zòolo guuɔ. Elaũ wúlea geɔ guu.

26 Mesekei ní Tubalio ku we. An zígõ dasiõ lia ní miaõ. Ampii gyafõõdeõne. Aa gà zĩ guu, ké aa tò sõ kè dúnia gbéõgu yáí. 27 Aa wúlea ní negõn gyafõõde pó aa tà bedau ní ní zikabõõ. Wà ní fẽndaõ kàle ní mi zíe, wà ní sèngbaõõ kule ní geõwa. Negõnapio tò sõ kè dúnia gbéõgu.

28 Mpi sõ Falaõõ, nýõõ ku wíwia gyafõõdepio guue. Nyõ wúle ní gbé pó aa gà zĩ guupioe.

29 Edbũ ku we, aà kíaõ ní aà kíabuio. Baa ní ní negõnkeo aa kpagua ní gbé pó aa gà zĩ guuõe, aa wúle ní gyafõõdeõ ní gbé pó aale tá è zòolo guuõe.

30 Gugnãntoo gukpe oi kíaõ ku we nípii ní Sidõdeõ píi. Baa ké sõ kè gbéõgu ní negõnke yáí, aa tà geõ guu ní wíõe, aa wúlea gyafõõdeõ ù ní gbé pó aa gà zĩ guuõe. An gee gõ kpá ní wéi gbé pó aa tà è zòolo guuõ ù.

31 Falaõõ a wesinle, aà nõse i níni aapi ní a zígõ dasi pó aa gà zĩ guuõ yá musu. Ma Dii Lua máme má ò.

32 Má tò sõ kè dúnia gbéõgu Falaõõ ní a zígõ dasiõ yáí, kási aa wúle gyafõõdeõ guu ní gbé pó aa gà zĩ guuõe. Ma Dii Lua máme má ò.

33

Dii Ezekieli dílea gugwana ù (Eze 3.16-21)

1 Dii yá'õmeee à mè: 2 Gbẽnazín né, o n gbéõne ò me, tó má tò zĩ fẽle búsuu mé búsupideõ gbé se díle gugwana ù, 3 tó a è wàle mós ní zio a búsuu, mé à kuupè gbéõ gbaa laai yáí, 4 tó wà kuu'õ mà, tó wi laaidòwàò, mé zĩ ní blé, anzia mi musue. 5 Lá aa kuu'õ mà, ò aai laaidòwàò, aa nízia dèe. Tó aa laaidòwà yãa, dõ aa nízia mĩsi. 6 Tó gugwana è wàle

mómá ní zìo, mé i kuupe à gbéṣo gbaò laaio, mé zì gbé blè, ade gà a duuna yáíe, kási aà ga a wi gugwanapi musue.

⁷ Mpi sō gbēnazin né, míme ma n dile gugwana ũ Isailione. Tò, swáse yá pò lé bọ ma léuzi, ní ní gbaomεε laai. ⁸ Tó má ò vāikenaε à gàε, mé ni ledawà aà a yākea too, vāikēnapi a ga a duuna yáí, kási aà ga a wi n musue. ⁹ Tó n ledawà aà mikē a vāikεawa sō, mé i mikēwào, ade a ga a duuna yáíe, mpi sō n nzia mīsie.

¹⁰ Gbēnazin né, yá pò Isailio lé o oné n me, wá duuna ní wá tàaeṣ tōwá, ṣ àle wá ibaba. Kpelewa wá ke wàò kui? ¹¹ Oné ma Dii Lua ma mē, ní ma kuaò vāikēna gaa lí kamaguo. Má ye vāikēna mikē a vāikεawaε, ké à e àò ku. Á Isailio, à nṣelile à mikē á vāikεawa. Bóyáí á ázia deií?

¹² Gbēnazin né, o n gbéṣone n me, tó gbēmaa vāikè, aà maakea a aà bọ. Tó gbēvāi mikè a vāikεawa sō, a aà kpaguo. Tó gbēmaa duunakè, a e àò ku a gbēmaake yáio. ¹³ Tó má ò gbēmaaε aò kuε, mé àle a gbēmaake náaike, à gè lé duunake, aà maakea kee aò dṣmagu ló. A ga duuna pò a kè yáíe. ¹⁴ Tó má ò vāikenaε à gàε, mé à mikè a duunawa, àle yāmaake a zéwa, ¹⁵ tó à tòoma pò a sí sàané ní pò pò a símáo, àle ma ṣtonḍokii pò í wēni iné gwa, mé íli vāikεo, a gao, aò kuε. ¹⁶ Duuna pò a kè kee aò dṣmaguo. Ké à yāmaakè a zéwa yáí, aò kuε. ¹⁷ Kási n gbéṣo í me, ma yākea maao. Ge an yākea mé maao kai! ¹⁸ Tó gbēmaa a yāmaakea tò mé àle duunake, a ga a yáíe. ¹⁹ Tó gbēvāi a vāikεa tò, ṣ àle yāmaake a zéwa, aò ku

a yáie. ²⁰ I me ma yákea maao, kási má yákpaleke ní a baadeo a yákeawaε.

Ziblea Yelusaleūwa

²¹ Wá zɔblea wè kuεplade guu, a mɔ kwide gɔɔ sɔode zí, gbēε pīlimá Yelusaleū à m̀ a òmεε à m̀: Wà wá mεεwia dè.* ²² E gbépi àɔ gé mói a oosi, Dii gbāa dèdea, ɔ à ma léna gòle. Ké a gu d̀ gɔεpi m̀, ma léna golea, ma lé kpaaua bo. ²³ Ǿ Dii yá'òmεε à m̀: ²⁴ Gbēnazin né, gbé p̀ kú Isaili b̀su wélepi ziauo yá'oa ma aa m̀, Ablahaū mé ado yāa, kási ɔmε b̀sue bee ví. Azaiasa an gbé p̀ aa dasi, aa gɔ b̀supi vía. ²⁵ A yáí tò, oné ma Dii Lua ma m̀, lá aaí ǹɔ kòlokpasai só, aaí wémale táaɔzi, mé aaí gbēde, a maa aaɔ b̀supi vía? ²⁶ Lá aa zè ní f̀ndao, aaí yābēεke, mé an baade í gbāsike ní a gbédee nao, a maa aaɔ b̀supi vía?

²⁷ Oné ma Dii Lua ma m̀, ní ma kuaɔ wa beziadepiɔ kwé ní f̀ndaoε, mí z̀εwiadeɔ kpa wàɔwa aa ní só, sēgbādeɔ ní gbè'edeɔ i gaga ní gagyāo. ²⁸ Má tó b̀supi gɔ da yāaa f̀ɔɔ, an íandāa ní gbāa yá musu a mide, i gɔ f̀ɔɔ. Gbēε a Isaili b̀supi baa ví bo. ²⁹ Tó ma ní b̀su tò da yāaa f̀ɔɔ, aaɔ d̀ ké mámεmaa Dii.

³⁰ Mpi s̀ gbēnazin né, n gbéɔ lé n yá'o kpé g̀ɔ saε ní kpεleɔ, aale okɔε aale mε wà mɔ yá p̀ lé bo ma léu ma. ³¹ Ma gbéɔ í mɔ n kíi, aaí z̀le n aε, aaí swákpa n yáí, kási íli kenéó. Aa yemazi ní léo, ɔ an s̀ í ta ɔváiwa. ³² N dené gbé p̀ í yenzi le sí ní bo nao ní

* **33:21** 2Kia 25.3-10, Zel 39.2-8

póleadõ ù. Aai swáσε n yáí, kási ìli kenέο. ³³ Tó yápi m̀, kási yápi a m̀ε s̄, aaiõ d̄ sa ké ānabi kú ní guu.

34

Dii Isailiõ dānaõ lelea ní a s̄õ suabaao

¹ Dii yā'òmεε à mè: ² Gbēnazīn né, ānabikεεε Isailiõ dānaõ yá musu. Anabikεεε, ní oné ma Dii Lua ma mè, waiyoo á Isailiõ dāna pó áε laaidõ áziawa! S̄õ ñ wī laaidõmáo lò? ³ I wàagase só, i sākā p̄kasaõ da, i s̄a mεkpaao de à só, kási ìli laaidõmáo. ⁴ I ní yēεsaideõ gba gbāao, i εseke a gyāεõneo. A pó pó an gbá εao i ní gbá d̄nέο, i εa su ní pó pó aale sāsāõ, i gé pó pó vūaaõ wεεleio. A gbāablémá p̄sip̄siε. ⁵ Aa f̄aa, ké aa dāna v̄io yáí, ñ aa ḡò wài píie p̄blea ù.* ⁶ Ma s̄õ z̄à zéwa, aa l̄iaaliaa gb̄ēs̄is̄i píi ní s̄is̄i les̄i píio musu. Aa f̄aa dúniau píi, gb̄ēe i ní wεεleo, gb̄ēe i kpálekεnzio.

⁷ A yáí tò á sādānaõ, à swáσε ma yáí. ⁸ Ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaõ lá ma s̄õ ḡò pó pó wī ní síõ ù, aa ḡò wàiõ p̄blea ù, mé an dāna pó má d̄lεpiõ i ní wεεleo, aai laaidõmáo, sema níziá yá, ⁹ a yáí tò á sādānaõ, à swáσε ma yáí. ¹⁰ Ma Dii Lua ma mè má fεléánõ, má a s̄õ b̄ole á õzi, mí á b̄ole sādāu, ké ásu e laaidõ áziawa bo yáí. Má a s̄õ b̄õ á léziε, aao de á p̄blea ù bo.

¹¹ Asa ma Dii Lua ma mè, máme má kpáleke ma s̄õzi màõ òlianzi sa. ¹² Lá sādāna ì òlia a kp̄asai ḡõõ pó a ku a s̄a pó kpáleaõ guu, màa má òlia ma s̄õzi, má ní b̄ole gu pó aa f̄aaau guduuduu ḡõõ.

* **34:5** Nao 27.17, 1Kia 22.17, Mat 9.36

¹³ Má n̄ k̄āaa b̄usu n̄ b̄usuo, mí n̄ b̄ole buio guu, mí suín̄o n̄ b̄usuu. Má n̄ dádāke Isaili gb̄èsis̄io p̄oleu n̄ a swad̄o n̄ gu p̄o wa ku b̄usupiuo p̄ii. ¹⁴ Má n̄ dádāke dádākek̄ii maau, Isaili gb̄èsis̄i l̄es̄io aao de n̄ kúk̄ii ũ. We aa ɔli n̄ziau, aa p̄oble dádākek̄ii s̄èb̄ol̄deu Isaili gb̄èsis̄io p̄oleu. ¹⁵ Ma Dii Lua ma m̄e, má a s̄āpio dá, mí t̄o aa ɔli n̄ziau. ¹⁶ Má a p̄o p̄o v̄ūāaa n̄ p̄o p̄o kp̄áleao wele suò, mí es̄eke a p̄o p̄o k̄è'iaone, mí n̄ ȳèesaideo gba gb̄āa, mí n̄ dádāke a z̄éwa. Kási má a mekp̄aa s̄a gb̄āao dede.

¹⁷ Apio ma s̄ao, ma Dii Lua ma m̄e, máme má yáḡḡóé, mí ḡóḡo s̄asakao n̄ blesanaone. ¹⁸ Isailio d̄ānao, p̄oblea dádākek̄ii maau i m̄ówáo, ɔ a ɔz̄òné a k̄iniwaa? I d̄oɔa mia i m̄ówáo, ɔ a ḡeu á yànéa? ¹⁹ P̄o p̄o a ɔz̄òwà ɔ ma s̄ao blea? I p̄o a ḡeu á yà ɔ ma s̄ao mia? ²⁰ A yái ma Dii Lua mále oé, má yáḡḡó á gb̄é p̄o á mekp̄ao n̄ á gb̄é p̄o á f̄é'iaone. ²¹ I ḡāsaz̄o ȳèesaideone, i k̄óbamaleñzi e a n̄ yá n̄ kp̄a z̄ā kpe. ²² Má a s̄ao suaba, aao de p̄o p̄o w̄i n̄ sío ũ loo, mí yáḡḡóné.

²³ Má s̄ādāna dilen̄e m̄endo ma z̄òblena Davidi bui ũ. Ao de n̄ d̄āna ũ, a laaid̄omá, i n̄ gwa.† ²⁴ Máme ma Dii máo de n̄ Lua ũ, mé ma z̄òblena Davidi bui ao de n̄ Kía ũ.‡ Ma Dii máme má ò. ²⁵ Ma bàa ao kúr̄no, mí w̄aio mid̄e n̄ b̄usuu. Aao ku gb̄āau, aao i l̄akp̄eu d̄oɔa. ²⁶ Má t̄o ap̄io n̄ b̄usu p̄o lia ma gb̄èsis̄io ḡo èf̄āai p̄o ũ. Má t̄o lou lí mané a ḡowa. Má èf̄āai gbaen̄e lán louwa. ²⁷ S̄ēsao lío n̄'í, t̄ole a bleke, aaió kú n̄ b̄usuu d̄oɔa. T̄o ma n̄ m̄ogala p̄oloné n̄ noe, mé ma n̄ bó gb̄é p̄o aale z̄oblen̄e ɔzi, aaió d̄s̄ ké

† 34:23 Zia 7.17 ‡ 34:24 Eze 37.24

mámɛmaa Dii. ²⁸ Aaɔ de buiɔ pɔblea ũ ɔo, wàio ní só ɔo. Aaɔ ku dɔdɔaɛ, gbɛɛ a to sɔ kɛ́ngu ɔo. ²⁹ Má tɔɔɛ maa táaede kpámáɛ. Nɔana a kené sàabu we ɔo. Aaɔ de pɔ sɔ́sɔa ũ buiɔne ɔo. ³⁰ Isailio i dɔ́ ké ma Dii ní Lua má kúrínɔ, mé ma gbé́ɔn ní ũ. Ma Dii Lua máme má ò. ³¹ Ma gbé́ɔn á ũ, ma kpàsa sáɔn á ũ, mé má de á Lua ũ. Ma Dii Lua máme má ò.

35

Asi'oa Eɔwɔ yá musu

(Isa 34.5-17, 63.1-6, Mal 1.2-5)

¹ Dii yá'òmɛɛ à mè: ² Gbɛnazin né, wɛbiibii Sei gbɛwa, ní ãnabikeke a yá musu, ³ ní o bùsupideɔne ñ me: Ma Dii Lua ma mè má feleáɔ, má ɔ́ɔɔɔ á bùsuwa, i gɔ da yàaa fɔ́ɔ. ⁴ Má tó á wéleɔ gɔ beziaɔ ũɛ, á bùsu i gɔ da yàaa, íb dɔ́ ké mámɛmaa Dii. ⁵ Lá a íbelesè ní Isailio za zi, mé a ní kpámá wà ní dede ní fɛ́ndao an taasikegɔ, an ía gbɛzã daama guu, ⁶ a yáí tò ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaɔ má á kpá gbɛdenaɔwa aa péleázi. Lá á za gbɛdeauo, gbɛdenaɔ péleáziɛ. ⁷ Má Sei gbɛ yaa à gɔ fɔ́ɔ, gbɛɛ a a baa ví ɔo. ⁸ Má tó gɛɔ li á gbèsisíɔa, gbé́ pɔ wà ní dede zí guuɔ gɛ a gɔ kálea á sísíɔ musu, á guzuleɔ guu ní á swadɔɔ. ⁹ Má tó á bùsu gɔ da yàaaɛ e gɔɔpii, á wéleɔ gɔ beziaɔ ũɛ, íb dɔ́ ké mámɛmaa Dii.

¹⁰ Lá a mè bui mèn plapiɔ ní ní bùsuɔ gɔ á pɔ ũɛ, baa ní ma kua weo, ¹¹ a yáí ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaɔ má kɛ́ á pɔfɛ́arízi ní á wɛɔbanɛo ní á zaańguo léuɛ. Tó mále yákpalekeáɔn sɔ, má tó aa ma dɔ́, ¹² ápiɔ í dɔ́ ké ma Dii ma dɔ́ennɔyá pɔ á ò Isaili gbèsisíɔ musu mà, a mè à gɔ́ da yàaa, íb ble sa. ¹³ A

le'èa, a yāpā òmεε má mà. ¹⁴ Ma Dii Lua ma mē, tó dúniá lé pónakε píi, má tó á bùsu gō da yàaaε. ¹⁵ Lá a pónakè gōó pó Isaili bùsu gō da yàaa, màa má kéé sō. Sei gbε ní Edōũ bùsu píio a gō da yàaa, ío dō ké mámεmaa Dii.

36

Isaili εa gōa ní bùsu vi

¹ Mpi sō gbēnazín né, ānabikeke Isaili gbēsísíó yá musu, ní oné aa ma yāma. ² Ma Dii Lua ma mē, lá á ibεεó mē, ēhēε, gulesí zipiό gō ní pó ũε, ³ ānabikeke a yáí ñ mε, ma Dii Lua ma mē, lá buiό líaázi, aa á yaa a gō ní pó ũ, mé á tó íi gō dō gbépii léu, ⁴ a yáí tò Isaili gbēsísíó ní swadōóó ní guzulεó ní gu pó wa kè yáiyaiό ní bezia pó bui pó liaiό lēlewà aa á láanikεó, ⁵ ma Dii Lua mále oé, ma àsi bēε ò buiό ní Edōũó píi yá musu ní pofē pāsío, asa aa ma bùsu kè ní pó ũ ní yaalóó ní sakaamaguo, ké aa dádākekíiό eu.

⁶ A yáí tò ānabikeke Isaili bùsu yá musu, ní o gbēsísíóne ní sísiό ní swadōóóó ní guzulεó, ma Dii Lua ma mē mále yā'o ní pofē pāsío, asa buiό á ké pó sósōáo ũε. ⁷ A yáí tò ma Dii Lua ma mē, ma olēle bui pó líaázióne, ma mē aa gō pó sósōáo ũ sōε. ⁸ A Isaili gbēsísíó sō á gōnapa, á ne'i ma gbé Isailiόne, asa an sua kà kái. ⁹ Mámε má á wegwa, mi zeánó, wi á sa pa wà pótōwá. ¹⁰ Má tó gbé pó kú á guuó kó. Gbépió mé Isaili bui píi ũ. Aa zōle á wéleó guu, aai εa á beziaó vu. ¹¹ Má tó á gbēnazínaó ní á pōtuóó kó, aai ne'i aa dasikū. Ma gbéó kále á guu lán yāawa, ío dō

ké mámεmaa Dii. ¹² Má tó gbέε bebε á guu ma gbέ Isailio ũ, aai gō á vī e gōopi. Á tó an néo kesai bo.

¹³ Ma Dii Lua ma mē, lá wī oé i gbέε mómo, i tó á gbέε néo aao kesai, ¹⁴ a yáí tò á gbέε mómo bo, á tó á gbέε néo kesai bo. Ma Dii Lua mámε má ò. ¹⁵ Má we buie á sósō à ma bo. Bùsu pāle deo á láanike bo, buie a á fu bo. Ma Dii Lua mámε má ò.

¹⁶ Dii yá éa dèdεa à mē: ¹⁷ Gbēnazin né, ké Isailio kú ní bùsuu, aa a gbālè ní yākea ní ní dàao yáí. An yākea gbāsimee lán noe zawaε.* ¹⁸ Ŋ ma a pōkūma bòbómá, ké aa gbέε dède ní bùsuu, mé aa a gbālè ní ní táao yáí. ¹⁹ Ma ní fáaa buio guu, ma ní fándaiada bùsu ní bùsuo. Ma íadámá ní yākea ní ní dàao yáí. ²⁰ Gu pó aa tau buio guu píi, aa tò ma tó pó a kua adoa òòkpà we, asa wa ò ní yá musu wà mē: Dii gbēon ke, kási aa lèkōwa aà bùsuue. ²¹ Ŋ ma ze gi ma tó na yá musu, ma tó pó Isailio tò a òòkpà gu pó aa tau buio guupi.

²² A yáí tò, o Isailione ma Dii Lua ma mē, i ke á Isailio yáí mále bee keio, ma tó pó a kua adoa, á tò a òòkpà gu pó a tau buio guu yáíε. ²³ Má a tó gbia pó á tò a òòkpà buio guu kuaadoake òbné. Ma Dii Lua ma mē, tó ma tòbò á musu an waa, aaiò dō ké mámεmaa Dii. ²⁴ Má á kāaa buio guu, má á bò bùsu ní bùsuo, mí suáno á bùsuu. ²⁵ Má í wásawasa fáfāwá, í gō wásawasa. Má gbābóé táao ní á gbālea píio yá musu. ²⁶ Má á gba sō dafu, mí nisina dafu daágu. Má á sō pó de lán gbewa bōé, mí sō pó de báasi ũ daé. ²⁷ Má a Nisina daágu, mí tó à ma

* **36:17** Lev 15.19

ɔtonɔkii gwa, ɪɔ ma ikoyãɔ kũa ní laaio. ²⁸ Aɔ ku bũsu pɔ má kpà á deziɔwa guu. Aɔ de ma gbéɔ ũ, míɔ de á Lua ũ.† ²⁹ Má á d̄s̄a, ké ásu gbãleo. Má pɔwena sísi à k̄s̄é, má nɔana káágu bo. ³⁰ Má tó á lí pɔ wĩ a be bleɔ ní á buapɔɔ k̄s̄, ké wĩ su á kú buio aɛ nɔana yá musu bo yáí. ³¹ Tó á yãvãikea ní á dàaɔ d̄b̄águ, áɔ ye ázia giyãio á duuna ní á yãb̄ekekaɔ yáí. ³² Ma Dii Lua ma m̄e, àɔ d̄s̄ i ke á Isailio yáí mále bee keio. A to wĩ á kú, á gee i ḡs̄ kpá á wéí á yãkeapi yáí.

³³ Ma Dii Lua ma m̄e, tó ma á duuna k̄ewá, má á kále á w̄éleɔ guu, í á beziapio vu. ³⁴ Bũsu pɔ da yàaa a ḡs̄ bugbe ũ. Gbé pɔ lé á bũsu baa v̄io e f̄ɔɔ bo. ³⁵ Aa me bũsue bee da yàaa yãae, ã à ḡs̄ lán Edeni swaluwa sa. W̄éleɛ beeɔ ḡs̄ beziã ũ yãae, wa kwè wa kè yáiyai, ã aa ḡs̄ w̄éle b̄iide gb̄enazindeɔ ũ sa. ³⁶ Bui pɔ ḡs̄ liaaázio i d̄s̄ ké ma Dii ma ea w̄éle pɔ kwèɔ kàlekale, ma bũsu pɔ ḡs̄ da yàaa kèke. Ma Dii máme má ò mé má kee s̄s̄. ³⁷ Ma Dii Lua ma m̄e má tó Isailio yáe bee gb̄eaa bo, mí kené. Má tó aa k̄s̄ lán s̄ãɔwa, ³⁸ lán s̄ã wai pɔ wĩ m̄om̄ee Yelusaleũ dikpeɔɔwa. Má tó gb̄enazina ní w̄éle ziaɔ pa dasidasi màa, aaiɔ d̄s̄ ké mámeaa Dii.

37

Gewa giio nɔnɔaa guzuleu

¹ Dii gbãa kua, ã aà Nisina ma se gè ma dile guzuleu, gewaɔ nɔnɔaa. ² A liaaliaamanɔ ní guu, ã ma wáɔ è dasidasi guzuleu, aa giigàga maamaae.

† 36:28 Eze 11.19-20, Yoɛ 3.1-2, Zkl 12.10, Zln 2.16-21

³ A ma la à mè: Gbēnazīn né, gewapio vue? Má wèwà: Dii Lua, míme ní dō. ⁴ Ŋ a òmεε: Anabikeke gewa giipione, ní oné aa ma yāma. ⁵ Ma Dii Lua má ò gewapione: A ma! Má tó ían wēnide gēágu, í vu. ⁶ Ma kíō nanawá, mí báasi fifiwá, mí baa naázi. Má tó ían wēnide gēágu à vu, íō dō ké mámεmaa Dii.

⁷ Ŋ ma ānabikekè lá a òmεewa. Ké mále ānabikepi ke, ma kōfi mà wòowòowòowò, ò wáō pèpekōwa. ⁸ Ké ma gugwà, ò má è kíō ní báasio nānamá, ò baa nānzi, kási aa ían wēnide vīo. ⁹ A èa òmεε: Anabikeke íanaε. Gbēnazīn né, ānabikeke, ní o íanaε ma Dii Lua ma mè aà bō dúnia gola síiō, aà gbé pó wà ní dedepio pa. ¹⁰ Ŋ ma ānabikekè lá a òmεewa. Íana ní pá, aa vù, ò aa fèlè sí zīgō dasidasio ũ.*

¹¹ Ŋ a òmεε: Gbēnazīn né, Isailio pii mé gewapio ũ. Aale me wá wáō puakù, tāmaa wá né, wa gō pó kaalεaō ũε. ¹² A yái tò ānabikeke, ní oné ma Dii Lua ma mè, ma gbéō, má á miaō wēwē mà á boleu, mí suáno á būsuu. ¹³ Tó ma á miaō wēwē, mé ma á bóleu, áō dō ké mámεmaa Dii. ¹⁴ Má a Nisīna daágu, í vu. Má á kále á būsuu, íō dō ké ma Dii má ò ò má kè. Ma Dii máme má ò.

Isailio kua gudou ní Kia mēndoo

¹⁵ Dii yā'òmεε à mè: ¹⁶ Gbēnazīn né, go se òn lākēwà òn me, Yudaō ní ní gbé Isailio póε. Gò pále se b, ní lākēwà òn me, Yosefu póε, Eflaiū buio ní ní gbé Isailio pii póε. ¹⁷ Gopio nakōwa aa gō gò mēndo ũ n ozi. ¹⁸ Tó n gbéō n la aa mè, níyō gopio yá bōlekenéo lé, ¹⁹ ní oné ma Dii Lua ma mè, mále Yosefu go pó

* **37:10** Zia 11.11

de Eflaiũ buio ní n gbé Isailio pó ũ se na Yudaɔ gowaε, mí tó aa gɔ̀ gò m̀endo ũ ma ɔ̀zĩ. ²⁰ Go pó ní lakèwàɔ dɔ̀né aa e, ²¹ ní oné ma Dii Lua ma m̀e, má Isailio bɔ̀ gu pó aa tàu buio guu, má ní kãaa za gupiiu, mí suĩnɔ̀ ní b̀usu. ²² Má tó aa gɔ̀ bui m̀endo ũ ní b̀usu gbèsisidepiuε, mé aao kĩa ví m̀endoε. Aao de bui lεε plaɔ̀ ũ bo, mé an kpala aɔ̀ kpaalea lεε pla bo. ²³ Aa nízia gbãlε ní tãaɔ̀ bo ge yá pó má zauɔ̀ ge tàae pãleɔ̀. Má ní d̄s̄a, ké aasu p̀ɔ̀bɔ̀zãkε aa duunakε bo yáí. Má gbãbɔ̀né, aaiɔ̀ de ma gbéɔ̀ ũ, míɔ̀ de ní Lua ũ.

²⁴ Ma z̀blena Davidi bui a kiblemá.† An d̄ana aɔ̀ m̀endoε,‡ aaiɔ̀ ma ikoyã k̄ua, aaiɔ̀ ma ɔ̀tondɔ̀k̄ii gwa ní laaio. ²⁵ Aao ku b̀usu pó má kpà ma z̀blena Yakɔ̀buwau, b̀usu pó an deziɔ̀ kuu yãa. Ampio ní ní néɔ̀ ní ní tɔ̀ũnaɔ̀ aao ku a guu gɔ̀p̄iiε, mé ma z̀blena Davidi bui aɔ̀ de ní kĩa ũε gɔ̀p̄ii. ²⁶ Ma bàa aɔ̀ kúrĩnɔ̀ gɔ̀p̄iiε. Má ní zedɔ̀, mí ní k̄ó, mé ma kúk̄ii aɔ̀ kú ní guu gɔ̀p̄iiε. ²⁷ Ma z̀lek̄ii aɔ̀ kú ní guuε, mé máɔ̀ de ní Lua ũε, aaiɔ̀ de ma gbéɔ̀ ũ. § ²⁸ Tó ma kúk̄ii kú ní guu gɔ̀p̄ii, buio d̄ɔ̀ ké ma Dii ma Isailio d̄ilε ma gbéɔ̀ ũ.

38

Anabikekεa Gɔ̀gu yá musu

¹ Dii yá'òmεε à m̀e: ² Gbēnazin né, wēbiibii Gɔ̀gu* pó de Meseke ní Tubali buio kĩa ũ Magɔ̀gu b̀usuwa, ní ānabikekεε aà yá musu. ³ Oè ma Dii Lua ma m̀e: Má felennɔ̀ Gɔ̀gu, Meseke ní Tubali† buio kĩa. ⁴ Má n lé liaa, má kokoao ka n gyaɔ̀wai, mí bɔ̀nɔ̀ ní n z̄iḡɔ̀ p̄ii ní n s̄ó ní n s̄ɔ̀de pó an ḡɔ̀kεbɔ̀ paio

† **37:24** Eze 34.24 ‡ **37:24** Zãa 10.16 § **37:27** 2Kln 6.16, Zia 21.3 * **38:2** Zia 20.8 † **38:3** Daa 10.2

ní bíla pọ sèngbao néna ní a zǝo kūa, ampíi aale ní fěnda máleɔ. ⁵ Peesio ní Etiopio ní Libiio kunnɔ, baade ní a sèngbao ní a mò fùao. ⁶ Gomεε zǐgǝo píi kú we lo ní Tɔgaama‡ pọ kú gugbāntoo títiu zǐgǝo. Bui dasipio kunnɔ. ⁷ Sɔuke maamaa, mpi ní bíla pọ kàanzipio, ní dɔaané. ⁸ Wèè dasi gbεa má yákpalekennɔ. Gɔɔgbεzāzǐ nýɔ si Isaili bùsuu. Bùsupideɔ bọ zǐ yáú, aa bọ buio guu dasi, aa kàaa ní bùsu gbèsiside pọ gǝ za zi wáiwai guu. Ma ní bóle buio guu, ɔ aa ku dɔdɔa nípii. ⁹ Nyɔ si ní bùsuu lán zàa'ianawa, lán lou felea pọ dāguawa, mpi ní n zǐgǝo ní bui dasi pọ kunnɔ.

¹⁰ Ma Dii Lua ma mè, gɔɔ bee yá a gē n sɔu, ní làasoo vāi ke, ¹¹ ní me nýɔ ge si bùsu pọ kálea bíisai guu, ní léle a gbé pọ kú dɔdɔa kilikiliɔwa. Aa bíi ge bóle ge zékakabo gbāae vío. ¹² Nyɔ me nýɔ ní pọo naaa n ní ble, ní ea ɔtɔ bezia pọ wa vù depiɔwa, gbé pọ bọ buio guu, aa kàaa dúnia guoguo ní ní pɔtuɔo ní ní àizεε pọ diɔ. ¹³ Seba ní Dedā bùsudeɔ ní Taasisi tagenaɔ ní ní kíao one: N mọ pọo síimá yà? N bílapi kàaa, ké aa ánsusu ní vuao ní pɔtuɔo ní àizεε ní pɔzǝo naaa taò dasidasi yà? ¹⁴ A yáí tò gbēnazǐn né, ānabikeke, ní o Gɔgue ma Dii Lua ma mè, gɔɔ bee, tó ma gbé Isailio kálea dɔdɔa, ɔ nýɔ dazεuo lò? ¹⁵ Nyɔ bọ n bùsu gugbāntoo títipiu, mpi ní bui pọ kunnɔ dasidasio, ío dia sǐ kpe ápii. A dasi a ke zài zǐgǝo waiwaiɔ ũ. ¹⁶ A mọ lélei ma gbé Isailiɔwa lán lou felea pọ ì daguawa. Gɔgu, gɔɔgbεzāzǐ má mónnɔ, ní léle ma bùsuwa, ké bui píi e ma kuaadoake dǝ gɔɔ

‡ 38:6 Daa 10.2-3

pó má tɔbɔ n musu ní wáa.

¹⁷ Ma Dii Lua ma mɛ̀, ní mɛ̀ n gbɛ́ pó ma aà yāda yāa ma zòblena Isaili ānabìɔnɛ aa ò ũo lò? Gɔɔ bee aa ānabikɛkɛ a wɛ̀ dasikù, aa mɛ̀ ní yɔ̀ lélemá. ¹⁸ Ma Dii Lua ma mɛ̀, gɔɔ bee, tó Gɔɔgu lèlɛ Isaili bùsuwa, má fɛlɛ ní pɔbɔa ma níuo. ¹⁹ Pɔfɛ̀ pāsí ní kyàwāao guu ma mɛ̀, tɔlɛ lualuaa zɔɔ aɔ ku Isaili bùsuu gɔɔ bee. ²⁰ Kpɔɔ ní bāɔ ní sɛ̀anɔbɔɔ ní pɔtaa'onkuawaɔ píi ní gbɛ́ pó kú dúnia guuɔ píi aa lualua ma aɛ. Gbɛ̀sìsìɔ gboo, yātɛ̀ kwé, bíiɔ lélɛ píi. ²¹ Ma Dii Lua ma mɛ̀ má yá pó ì to vīa ní kú píi gbaɛ Gɔɔgu ní a gbɛ́wa. An baade a fɛ̀nda ka a gbɛ́ɛ. ²² Má íadamá ní gagyāo. Má lou bílibili ní loughɛo ní íatɛ̀gbɔ̀ tɛdeo kaaàgu ní aà zìgɔɔ ní bui dasi pó kuaànɔɔ. ²³ Maa má a zɔ̀kɛ ní ma kuaadoakɛo ɔlɔ buiɔnɛ dasi, mí bɔmá, aai dɔ̀ ké mámɛma Dii.

39

Ziblea Gɔɔguwa

¹ Gbɛ̀nazìn né, ānabikɛkɛ Gɔɔgu yá musu ò mɛ̀ ma Dii Lua ma mɛ̀: Má fɛlɛnɔ Gɔɔgu, Mɛ̀ɛki ní Tubalio kía. ² Má n lé liaa, má n ga za gugbāntoo títiu mà mɔnnɔ, mí n gbaɛ Isaili gbɛ̀sìsìɔwa, ³ mí n sá lé mà bɔ n ɔzɛɛu, mí n kaɔ bɔlɛ n ɔplaau aa kwé. ⁴ Nyɔ̀ kpagua Isaili gbɛ̀sìsìɔ musu, mpi ní n zìgɔɔ ní bui pó mɔnnɔ píi. Má á kpá bā nɔ̀blena bui píiwa ní wàìɔ pɔblea ũɛ. ⁵ Ma Dii Lua ma mɛ̀ á kwé sɛ̀uɛ, asa mámɛ má ò. ⁶ Má tɛ̀ gbaɛ Magɔɔgu bùsuwa ní gbɛ́ pó kálɛ dɔ̀dɔ̀a ísia baalɛɔ, aai dɔ̀ ké mámɛma Dii. ⁷ Má tó ma gbɛ́ Isailiɔ ma tó kuaadoake dɔ̀. Má tó wà ma tó pó a kua adoapi ò̀kpa lɔo, bui i dɔ̀ ké mámɛ má

Dii Isailio Lua pɔ́ a kua adoa ũ. ⁸ Ma Dii Lua ma mɛ̀, yápi a mɔ́ mé a ke. Gɔɔ pɔ́ má òpin we.

⁹ Isaili wéledeɔ bɔle zikabɔɔ séle yàa ũ, aai tékaò, sèngbao néna ní a zɔɔo pii ní sáo ní kaɔ ní goɔ ní sɔnaɔ. Aaɔ tékaò e wɛ̀ sopla. ¹⁰ Aa gé yàawei sɛu bo. Aa lizɔ́ lákpɛu bo, asa aa gɔ́keɔpiɔ séle yàa ũe. Aa gbé́ pɔ́ mɔ̀ ní pɔ́ sɛimáɔ pɔ́ séle, aa gbé́ pɔ́ mɔ̀ ní pɔ́ naaapiɔ pɔ́ naaa. Ma Dii Lua máme má ò. ¹¹ Gɔɔ bee má gu pɔ́ wa Gɔgu ní a gbé́o vɛu ɔɔné Isaili bùsu tagenaɔ guzulɛu Isida Wiside oi. Gɔgu ní a gbé́ bílaɔ vía we a zɛzɔ́ tagenaɔne, wi tókpa guzulɛpie Gɔgu Zígɔɔ. ¹² Isailio ní vɛ́ e mɔ́ sopla gbãbɔa ní bùsue yáí. ¹³ Ma Dii Lua ma mɛ̀, bùsudeɔ ní vɛ́ nípii, aaiɔ kpɛlaa ma tɔɔgɔɔ. ¹⁴ Wa gbé́o dile aaɔ bùsu keele gbãbɔaè yáí. Mɔ́ soplapi gbɛa aa gé kpálekɛi ge pɔ́ kú vɛsaiozi. Gbɛeɔ líɔ kpálekɛi, gbɛeɔ lí gɔ́ waɔ vɛ́. ¹⁵ Tó aale gé kpálekɛi màa, tó gbé́ bɔ̀ gɛwawa, aali lípɛle we seela ũ, gɛvɛnaɔ i mɔ́ séle ge vɛ́ Gɔgu Wai guzulɛu. ¹⁶ Wéledeɔ ku we, wɛ́ me Bíla. Màa aa gbãbɔ̀ bùsupie. ¹⁷ Gbɛnazin né, ma Dii Lua ma mɛ̀, o bã bui píie ní wàò píi aa káaa gupiiu, aai mɔ́ sãnu sa zɔɔ pɔ́ mále oné guu Isaili gbɛ̀sɛsɛ̀ musu, aa nɔ̀o ble aa au mi. ¹⁸ Aa nɛgɔnaɔ ble, aa dúnia kíaa au mi, lá aa dené sãsakaɔ ní sãneɔɔɔ ní blesanaɔ ní gáaeɔ ũwae. Ampii aaɔ dené lán Basana bùsu pɔ́ mekpaaɔwae. ¹⁹ Sa pɔ́ mále oné guu, aa a nísi gbɛ́ aa ke'í'a'í'a, aai a au mi, iɔ ní de. ²⁰ Ma Dii Lua ma mɛ̀, blesa pɔ́ mále kené guu aa sɔ̀o ble aa ká ní ní dikpenaɔ ní nɛgɔnaɔ ní zìkan bui píio.*

* **39:20** Zia 19.17-18

21 Má tɔbɔ buiɔ guu, aai ɔ pɔ má tɔ́má e ní ìa pɔ má damáɔ. 22 Sea za gɔɔ bee Isailiɔ dɔ́ ké mámɛmaa Dii ní Lua, 23 buiɔ i dɔ́ ké Isailiɔ g̃̀ z̃̀z̃̀ɔɔ ũ yāa ní duuna ní ní bɔa ma kpeo yáíe. A yáí ma bɔ ní kpe, ma ní ná ní ibeɛɔne ní ɔz̃̀í, ɔ wà ní kwé z̃̀í guu. 24 Ma yākèné an gbālea ní ní tàaeɔwa, ma a wé gá má zùnè. 25 Ayāmeɔ ma Dii Lua ma mè, ma pɔfè pāsì a fele ma tó pɔ a kua adoa yá musu, mí Yakɔbu buiɔ bɔ z̃̀z̃̀ɔkɛu mà suńɔ, mí Isailipiɔ wēnagwa píi. 26 Tó aa kálea ní búsuu dɔdɔa, mé gbēe yá lé ní ṽ̀akū lɔ, an geɛ pɔ g̃̀ kpá ní wéi ní ní bɔa ma kpe yáo a dɔ́ngu lɔ. 27 Tó ma ní kāaa buiɔ guu, mé ma ní bóle ní ibeɛɔ búsuu ní búsuo, má suńɔ, mí tɔbɔ ní musu bui dasideɔ wáa, 28 aai dɔ́ ké mámɛmaa Dii ní Lua. Baa ké ma ɔz̃̀ńzi buiɔ guu z̃̀z̃̀ɔɔ ũ, má ní bóle we mà ní kāaa ní búsue. An gbēe a g̃̀ weo. 29 Má a wé gá zu Isailipiɔne lɔ, asa má a Nis̃̀ina pisimáe.† Ma Dii Lua máme má ò.

40

Lua ua dafu yá

(1Kia 6.1-38, 2Lad 3.1-9)

1 Wá kua z̃̀z̃̀ɔɔ ũ wè baasɔode daalea gɔɔ kwide z̃̀í, wá mɛɛwia wia wè g̃̀eɔ m̀endosaide guu, gɔɔ bee ɔ Dii gbāa m̀a, à g̀emanɔ we. 2 Wépungu'ea guu Lua g̀emanɔ Isaili búsuu, à ma da gbèsis̃̀i z̃̀ɔ leśi musu.* Kpéɔ ku gbepi geɔmidɔk̃̀ii pɔleu lán wélewa. 3 A g̀emanɔ we, ɔ ma g̃̀eɛ è, àa me de lán mɔgotēwa. A zea bíibɔleu, mé a bapuna ní fee pɔyɔbɔɔ kūa.† 4 ɔ

† 39:29 Eze 11.19, 36.26-27, 37.14 * 40:2 Zia 21.10 † 40:3 Zia 11.1, 21.15

gõepi òmεε: Gbēnazīn né, gwa n wéó, ma n swáó, ní laaido pò pò mále òbnewa píi, asa a yáí wà m̀innò la. Yá pò níle e píi dau n̄ siu Isailiòne.

Gukpe oi bíibòle

⁵ Má è bíi liaa Lua uai. Gõepi fee poyòbo kũa, a gbàa gàsísuu sooloe. Gàsísuu pò wàle a yā'opi de gàsísuu doa òla doε. A bíi yò ní feepio, a gèele le do, a lesí le do. ⁶ A gè bíibòle pò a lé bóa gukpe oi kíi, à dède a dedekíiwa, ò à bòlepi bèe yò ní feepio, a yàasa le do. ⁷ Bíibòledòanao kpea gbàa le do, a yàasa le do, mé gí pò kú kpeao zānguo yàasa gàsísuu soo. Bòlepi bilandaa pò bóaa ní Lua kpéo bèe le do. ⁸ Ǿ à bòlepi bilandaa pò bóaa ní Lua kpéo yò ní feepio, ⁹ à kè gàsísuu swaaò, a lé gíò sò gàsísuu plapla. Bòlepi bilandaa bóaa ní Lua kpéo. ¹⁰ Gukpe Bòlepi kpeao ví kpela ní kpeleo àaò'aaò. Kpeapio gbàa ní a yàasao sáae, a suunaò douε kpela ní kpeleo. ¹¹ A bòlepi lé yò ní feepio, a yàasa gàsísuu kwi, a gbàa sò kuε'aaò. ¹² Bíibòledòana kpeapio ku kpela ní kpeleo, a yàasa ní a gbàao gàsísuu soolosoole, mé gí ku kpeapio kpeleε, a lesí gàsísuu do. ¹³ Ǿ à bòlepi yàasa yò za kpea musu kpela e kpea musu kpele, à kè gàsísuu baaso. ¹⁴ A ba yò bilandaapiwa à liai, à kè gàsísuu baaò. ¹⁵ Za bòlepi léwa e a bilandaa léwa gàsísuu blakwiε. ¹⁶ Kpeao ní suunaò ní bilandao fenenti ví à liai, a bàasi oi lé yaasaũ, a guu oi tuuuũ. A suunaò daminali gòinaò ví.

Lua ua sèia

17 A ma se gèmanɔ ua sɛ́ia guu. Má è kpéne mèn baakwiɔ dɔdɔkɔwa gbe pɔ kpáɛawa à liai. 18 Gbekpalɛapi pe bɔɛpiɔ saalowa, mé à kpàaí nɔ bɔɛpiɔ gbàa léo. Gbe pɔ kpáɛa, a gu ɛena pón we. 19 Ǿ à ua sɛ́ia yàasa yè bɔa za bɔɛ sɛ́ia léwa a guu oi e à gèd ua plaade bɔɛ léwa bàasi oi. Gukpe oi pɔ kè gàsísuu basɔo nɔ gughāntoo oi pɔo lo.

Gughāntoo oi b́ibɔɛ

20 Ǿ à ua plaade b́ibɔɛ pɔ kú gughāntoo oi gbàa nɔ a yàasao yè. 21 A kpeaɔ àaɔ'aaɔ kpela nɔ kpeleo nɔ a suunaɔ nɔ a bilandaaɔ kè doũ nɔ bɔɛ sɛ́ia pɔoɛ. A gbàa gàsísuu blakwi, a yàasa sɔ baasɔo. 22 A fenentio nɔ a bilandaaɔ nɔ a daminali gɔinaɔ doũ nɔ gukpe oi bɔɛ pɔoɛ. A dedekíi gbápepekíi soplɛ, mé a bilandaaɔ ku a lé kpele. 23 Ua plaade bɔɛ lé bɔaa nɔ gughāntoo oi bɔɛ léoɛ lán gukpe pɔwa. Sea bɔɛpi léwa e ua plaade bɔɛ léwa gàsísuu basɔoɛ.

Geomidɔkíi oi b́ibɔɛ

24 Ǿ à ma se gèmanɔ geomidɔkíi oi, ɔ ma geomidɔkíi oi bɔɛ è. A a lé gɔo nɔ a bilandaaɔ yè, à kè doũ nɔ a kɔni pɔoɛ. 25 Bɔɛpi nɔ a bilandaaɔ fenentio liai lá a kɔniɔwaɛ. A gbàa gàsísuu blakwiɛ, a yàasa sɔ baasɔo. 26 A dedekíi gbápepekíi soplɛ, mé a bilandaaɔ ku a lé kpele. Daminali gɔinaɔ ku a lé gɔwa kpela nɔ kpeleo. 27 Ua plaade geomidɔkíi oi bɔɛ ví. Sea bɔɛpi léwa e geomidɔkíi oi bɔɛ léwa gàsísuu basɔoɛ.

Ua plaade b́ibɔɛ

28 ɔ à ma se gèmanɔ ua plaade bole pɔ kú geɔmidɔkɩi oi guu e ua plaadepiu. ɔ à bolepi yɔ, à kè doũ ní a kɩniɔe. 29 A kpeaɔ ní a suunaɔ ní a bilandaaɔ doũe. Bolepi ní a bilandaaɔ fenentio vɩ liaai. A gbàa gàsɩsuu blakwi, a yàasa baasɔ. 30 Ua plaade bilandaaɔ sáasaae, an gbàa gàsɩsuu baasɔsɔ, a yàasa sɔ sɔsɔ. 31 An bilandaapiɔ ku ua séia oi. Daminali gɔina ku an lé gɔwa, an dedekɩi gbápepekɩi swaaɔswaaɔe.

32 ɔ à ma se gèmanɔ ua plaadeu gukpe oi. Ké a yɔ, à kè doũe. 33 A kpeaɔ ní a suunaɔ ní a bilandaaɔ doũe, mé bolepi ní a bilandaaɔ fenentio vɩ liaai. A gbàa gàsɩsuu blakwie, a yàasa sɔ baasɔ. 34 A bilandaa ku ua séia oi. Daminali gɔinaɔ ku a lé gɔwa kpela ní kpeleo. A dedekɩi gbápepekɩi vɩ swaaɔ.

35 ɔ à ma se gèmanɔ ua séiapi gugbāntoo oi boleu. Doũe ní a kɩniɔ. 36 Maa ní a kpeaɔ ní a suunaɔ ní a bilandaaɔ. A fenentio vɩ liaai. A gbàa gàsɩsuu blakwie, a yàasa sɔ baasɔ. 37 A bilandaa ku ua séia oi. Daminali gɔinaɔ ku a lé gɔwa kpela ní kpeleo, a dedekɩi gbápepekɩi swaaɔe.

Sa'obɔ kpéɔ ní a táabūnuɔ

38 Kpéne kú bole bilandaa sae. Wekɩi wɩ idau sa pɔ wɩ a pɔ káteu à tékū obɔɔwa. 39 Táabūnuɔ ku bilandaaɔ guu kpela ní kpeleo mèn plapla. Wekɩi wɩ sa pɔ wɩ a pɔ káteu à tékū obɔɔ ní duun awakpabɔɔ ní tàae fiabobɔɔ kòlokpakpau. 40 Gugbāntoo oi bole bilandaa bàasi oi, táabūnuɔ ku a dedekɩi ɔplaii ní zeeio mèn plapla. 41 Maa táabūnu kále bolepi ɔplaii ní zeeio mèn síiɔsiiiɔ, apii kè swaaɔ. Wekɩi

wi sa'opɔɔ kòlokpakpau. ⁴² Gbè táabūnu mèn sfiš ku we lo sa pɔ wi a pɔ káteu à tékū pɔ ũ. A gbàa gàsísuu do ní kinioε, a yàasa lo màaε, a lesi gàsísuu do. Táabūnupi musu wi sa'onɔɔ kekεbɔɔ káleu. ⁴³ Mò kòolo lé mèn pla pɔ an gbàa kà ɔtā dodoɔ loolooa kpépiu à liiai. Táabūnupio ð wi sa'onɔɔ báasi kálewà.

Sa'onao kpé

⁴⁴ Kpé mèn pla ku ua plaadeu. Ado ku gugbāntoo oi bɔle saε, a lé elea γεomidɔkiiwa. Ado ku γεomidɔkii oi bɔle saε, a lé elea gugbāntoowa. ⁴⁵ ɔ gbépi òmεε: Kpé pɔ a lé elea γεomidɔkiiwapiá sa'ona pɔ Lua kpé zi de ní yá ũ pɔε. ⁴⁶ Kpé pɔ a lé elea gugbāntoowapiá sa'ona pɔ sa'okii de ní yá ũ pɔε. Sa'onapioá Levii bui Zadoki buioνε. Ampio mé aai sɔ Diizi wà aà gbagba. ⁴⁷ A uapi yò, a gbàa ní a yàasao sáasaε gàsísuu basɔbasɔ. Lua kpé kpεεε ð sa'oklipi kuu.

Lua kpé

⁴⁸ A ma se gèmano Lua kpé bilandaau, ð à a gbapeleo yò, a gèele kè gàsísuu sósɔε. A lé yàasa gàsísuu gēo mēndosai, mé a lé gíɔ gèele kè gàsísuu àaɔ'aaɔ kpela ní kpεleo. ⁴⁹ Bilandaapi gbàa kè gàsísuu baoε, a yàasa sɔ kuεdo. A dedekii gbápepekii kwie, gbapelepio ku a lé gípio saε kpela ní kpεleo.

41

¹ ɔ à ma se gèmano Lua kpéu a kpεεε, ð à a lé gíɔ yò, a yàasa gàsísuu soolosooloε ɔplaai ní zεεio. ² A lé

yàasa gàsísuu kwie, a lé gíò yàasa sǝ gàsísuu sósóoe. Kpɛɛɛpi gbàa gàsísuu blaɛ, a yàasa sǝ bao.

³ A gè kpɛa, ǝ à a lé lipelɛo yǝ, a yàasa gàsísuu plapla. A lépi yàasa gàsísuu sooloɛ, a lé gíò yàasa soplapla. ⁴ Kpɛapi gbàa ní a yàasao gàsísuu baobaoɛ. Ǟ a òmɛɛ: Luakukii zálalan kɛ.

⁵ Ǟ à Lua kpé gí yǝ, a yàasa gàsísuu sooloɛ, mé kpéne pǝ liaa Lua kpéi ɔplaii ní ɔzeio ní a kpɛo yàasa gàsísuu siiǝ. ⁶ Kpénepio didikǝa lɛɛ àaǝ, a zíle baakwi, a guo baakwi, a musu baakwi. Lua kpé gbe pǝ kú musu yàasa késǝa zílepɔi, kpénepio zadaa yáí, ké wasu Lua kpépi gí fǝo yáí. ⁷ Maa kpéne pǝ liaa Lua kpéi didiakǝapi musu yàasa de a zíle. A dedekii ví e a musupɔɛ.

⁸ Má è wà gbe kpàle, a lesí gàsísuu sooloɛ, ǝ wà gbàsa Lua kpépi dǝwà. ⁹ Lua kpé kpéne bási oi gí gèele gàsísuu sǝoe. Gu pǝ da Lua kpé ¹⁰ ní sa'onao kpé zǝnguo yàasa gàsísuu baoɛ. ¹¹ Kpénepio lé mèn pla mé bǝ uawa, mèn do gubǎntoo oi, mèn do geomidǝkii oi. Gbekpalea pǝ liaai yàasa gàsísuu sǝoe.

¹² Be'ae oi kpé pǝ a lé elea Lua kpépiwa yàasa gàsísuu bàaǝkwie, a gbàa sǝ basiǝkwi. A gí gèele píi gàsísuu sǝoe. ¹³ Ǟ à Lua kpé yǝ. A gbàa gàsísuu basǝoe, mé kpé pǝ kú a be'ae oi ní ua pǝ kú zǝnguo gàsísuu basǝoe lo. ¹⁴ Ua pǝ kú Lua kpé kpɛɛɛle gukpe oi gàsísuu basǝoe lo. ¹⁵ Ǟ à kpé pǝ kú Lua kpé kpɛ oi, a lé elea Lua kpé uawa yǝ ní a gèkii pǝ kú kpela ní kpɛleoo sǝnu, a gbàa gàsísuu basǝoe lo.

Lua kpé kpele ní luakukíio ní a bilandaaó ¹⁶ ní a bèeó ní a fenenti tuuunaó, wà lí kpàwà a guu píi kpékpé za zílè e fenentió kíi. ¹⁷⁻¹⁸ Wà malaika gàsíadeó ní daminaliò gòinakè Lua kpépi lé musu, mé wa kè wà lía kpépi guu gíoi, luakukíi ní a kpeleó píi. Daminali kú malaikapio zānguo mēndodo. Malaikapio oa plapla, ¹⁹ a oa pò de gbēnazina pòwa ae dōa daminaliwa kpela, a pò de ndōmusu pòwa ae dōa daminaliwa kpele. Wa kè kpé guu gíwa wà líai píi ²⁰ za zílè e musu ní kpépi lé musuo. ²¹ Lua kpépi lé yàasa ní a lesiò sáae.

Pó kú luakukíi kpele oi ²² lán sa'okíi pò wa kè ní líowa. A lesí gàsísuu àaó, a gbàa ní a yàasao gàsísuu plapla. A golaó ní a zebóó ní a saaloóá líe. ²³ Ó gbépi òmèe: Táabūnu pò kú Dii aen ke. ²³ Lua kpé kpele ní luakukíi kpeleó gba pò í koo kpaau ví. ²⁴ Kpelepio gbaó plaplae, mé í liasáizō. ²⁵ Wà malaika gàsíadeó ní daminaliò gòinakè kpele gbapiowa lá wa kè gíwawa, mé wà bilandaa saa kè ní lío. ²⁶ Lua kpé bilandaa gí fenenti tuuunaó ví, mé wà daminali gòinaó kè fenentipio léowa oplai ní zeeio. Lua kpépi kpéneó saa ví lo.

42

Sa'onaó kpé

¹ Ó à ma se gèmanó gugbāntoo oi e ua séiau e kpé pò kpaafia ní ua plaadeo bōaa ní kpé pò kú gugbāntoo oio. ² Kpépi gbàa gàsísuu basóe, a yàasa blakwi, a lé elea gugbāntoowa. ³ Ua plaade ku kpépi ní Lua kpéó zānguo, a yàasa gàsísuu baóe. Kpépi kpaafia ní ua séia gbè pò kpáleaóe. Kpé didikōa lèe àaó kpaafia

ń Lua kpé kpéneɔ. ⁴ Gēkii ku kpénepio zānguo, a yàasa gāsīsuu kwi, a gbàa basoo. Kpépi lé eia gugbāntoowa. ⁵ Kpéne pó kú musu yàasa i ka kpéne pó kú zīle ń guoowao, gēkii pó kú we yái. ⁶ Musu kpénepio gbapeleɔ vī lán ua pówao. A yái kpénepio gu kēsāa kpéne pó kú zīle ń guooci. ⁷ Bii kú kpépi kpele ua séia oi, à pài e gāsīsuu blakwi. ⁸ Asa ua séia oi kpépi gbàa gāsīsuu blakwie. Lua kpé oi sō gāsīsuu basoo. ⁹ Kpénepio gēkii kú zīle gukpe oi. A lépi eia ua séiawa.

¹⁰ Kpéneɔ nana bíiwa Lua kpé geomidokii oi lo, boaa ń kpé pó kú geomidokii oio. ¹¹ Gēkii ku kpénepio zānguo lán kpéne pó aa ku gugbāntoo oio pówa. A gbàa ń a yàasao sáae. Gugbāntoo oi kpénepio gēkii ń ń zōo ń ń léo sáa ¹² ń geomidokii póoe. Zé pó wī gēu ku gēkii miwa bíi sae gukpe oi lán gugbāntoo oi pówa.

¹³ Ǿ gbépi òmɛɛ: Gugbāntoo oi kpéneɔ ń geomidokii oi kpéne pó kpaála ń ua plaadeɔ kua adoaɛ. Wekii sa'ona pó aai sō Diizio lí Dii póo bleu. Wekii aali Dii póo kálee, pówenti ń duun awakpaboo ń tàae fiaboboo, ké gupi kua adoa yái. ¹⁴ Tó sa'onaɔ gēu, aasuli bo gu pó a kua adoapiu aa gē ua séiauo, sema aa ń pòkasa pó aai zīkeɔ tò we gĩa, asa pópio kua adoaɛ. E aao gé boi gbéowa, aali pòkasa lile.

¹⁵ Ké à Lua kpé ua plaade yò a làa, à ma se bōmano ń bole pó kú gukpe oi léo, ò a yò à liai. ¹⁶ Gukpe bíi gāsīsuu àaa pla ń basooe. ¹⁷ Gugbāntoo bíi gāsīsuu àaa pla ń basooe lo. ¹⁸ Geomidokii bíi

gàsísuu òaa pla ní basóooe lo. ¹⁹ Ǿ à gè be'ae bíi yò, à kè gàsísuu òaa pla ní basóoo lo. ²⁰ Maa à a bíi yò à líai kpe síiõ píi. A yàasa ní a gbàao gàsísuu òaa pla ní basóooe píi. Bíipi pò pò de Lua pò ù kèkõwa ní pò pò de Lua pò ùoo.

43

Dii gawi sua a kpéu

¹ Ǿ à ma se gèmanó gukpe oi bóleu. ² Má è Isailio Lua gawi bò gukpe oi, aà lo de lán izóosuka kófiwa,* mé aà gawipi tóle pù. ³ Wépungu pò má èpi bò lán wépungu pò má è góo pò Lua mò wá meewia kaaleiwaε, lán wépungu pò má è Kebaa saε, ò ma wule ma gbεeuwaε. ⁴ Dii gawi gè gukpe oi bólepiu e aà kpéu. ⁵ Lua Nisína ma se gèmanó ua plaadeu, ò má è Dii gawi aà kpé pà.

⁶ Gõpi zεa ma saε, ò má mà wàle yā'omεε za kpépiu ⁷ wà mè: Gbēnazin né, ma kpalabaa kpálekīin kε, ma gbadibon kε. Máo ku Isailio guu laε e góopii. Isailio ní ní kíaó ma tó pò a kua adoa òkpa ní ní gbáleao ní ní kíaó gεo bau lo. ⁸ Kíapio uakpà wa nana ma uawaε, aa kpedò wa nana ma kpéwa, bíi mé gò daa wá zānguo. Aa ma tó pò a kua adoa òkpa ní yābēε pò aa kèó, ò ma ní míonzõ ní pofεo. ⁹ Aa ní gbáleapi tó, aai ní kía gεpio kēa, mío kú ní guu sa góopii.

¹⁰ Gbēnazin né, ma ua yá bóoleke Isailionε, aai làasooke a kpaawa, an gεε i gõ kpá ní wéi ní duuna yái. ¹¹ Tó an gεε gò kpá ní wéi yá pò aa kèó yái, ma ua taa bóolekené, a kpaá ní a bókio ní a gēkio ní a iadaao

* 43:2 Zia 1.15

ń a ikoyāo ń a yādileao. N a bōolekené, ní ké láu ń wáa, ké aao a iadaao kŭa, aai zíkε a yādileaowa. ¹² Ma kpe ikoyān we. Tōole pó liaai gbèsisí musuá ma póε, a kua adoa píie. Ma kpé ikoyān we.

Sa'okii yá

(Bɔa 27.1-2, 2Lad 4.1)

¹³ Lá wà sa'okii yòn ke: Gàsisuu pó wàle a yā'opi de gāsissuu doa ɔla doe. Wà eyò wa lia sa'okiiipi, a yàasa ń a zāo gāsissuu dodo, mé pó pó wa bò wa liai ɔtā doe. Sa'okiiipi lesin ke: ¹⁴ Daalea ε pó kú tōleu e a swá nénawa gāsissuu plaε, a swápi yàasa gāsissuu doe. Za a swá nénapiwa e a zōowa gāsissuu síiōε, a yàasa sō gāsissuu do. ¹⁵ A kina pó kú musu lesi gāsissuu síiōε, mé a kóba mèn síiō kpa musu. ¹⁶ Kinapi gbāa ń a yàasao sáaε, gāsissuu kuεplapla. ¹⁷ Swá zōopi kí sa'okii gbāa ń a yàasao sáaε, gāsissuu gēo mēndosaisaie. Swá pó liai zīle yàasa ɔtā doe, mé ε pó liai yàasa gāsissuu do.

¹⁸ Ɔ a òmεε: Gbēnazin né, Dii Lua mē: Tó wa sa'okiiipi bò, ké wà e sa pó wí a pó káteu à tékū owà, wí au élewà, a yādileaon ke: ¹⁹ Levii bui sa'ona pó aa de Zadoki bui ũ mé aa sōmazi ma gbagbai. Gáaena kpámá duun awakpabo ũ, ²⁰ ní a au dá máma sa'okii kóba mèn síiōowa ń a swá zōo gola mèn síiō ń pó pó wa bò wa liaipio, ní gbābòε, i gō ma pó ũ. ²¹ Gáaena duun awakpabopi se geò gu pó wa díleu ma ua, ní tesōwà à tékū, ²² a gōo plaade ní sa'o ń blesan sāasaio duun awakpabo ũ, wí gbābò sa'okiiε, lá wa kè ń gáaenaowa. ²³ Tó n gbābòε ń làa, gáaena sāasai ń sāsakao sāasaio ²⁴ se mōomεε,

sa'onao i wisi fáfāwà, aai ma gbagbaò sa pò wí a pò kátèu à tékū ũ.

²⁵ E gɔɔ soplá nílí blesana kpa duun awakpabɔ ũ lá gu lé dɔ n̄ gáaena sáasaio n̄ sásakao sáasaio.

²⁶ Gɔɔ soplapi guu aali gbábɔ sa'okliɛ, i gɔ ma pò ũ, aai na zíwa. ²⁷ Gɔɔpiɔ gbɛa, gɔɔ swaaãde zí sa'onao lí sa pò wí a pò kátèu à tékū o sa'oklipiwa gbéɔne n̄ sáaukpasao, ma pɔ i kemá na.

44

Gukpe oi bɔléá kí pɔ́e

¹ ɔ à ma se à èa gèmanɔ ua séia bɔle pò kú gukpe oi kpɛɛɛ, a zé taa. ² ɔ Dii òmɛɛ: Wa bɔɛɛ bee zé tó taaɛ, wasu wɛo. Gbɛe su gɛuo, à taaɛ, asa ma Dii Isailiɔ Lua ma gɛue. ³ Kí mé a zɔle bɔlepiu, i pɔbleu ma wáa. Aali gɛ, ili bɔ n̄ bɔlepi bilandaa zéo.

Bui zìloe suli gɛ Lua uao

⁴ ɔ à ma se gèmanɔ gugbãntoo oi bɔleu e Dii kpé kpɛɛɛ. Ké ma gugwà, ò má è Dii gawi àà kpé pà, ò ma wule ma gbɛɛu. ⁵ ɔ Dii òmɛɛ: Gbɛnazin né, swákpa yá pò mále onɛ ma kpé yádileao n̄ a ikoyão musu ma. Gbé pò lé gɛɔ n̄ gbé pò lé bɔɔ tàasika. ⁶ O Isaili swáyãmansaideɔne ma Dii Lua ma m̄ an yábɛɛkɛaɔ m̀le. ⁷ Aa gè ma ua n̄ bui zìlo gyafɔɔde pò an s̄ pípiaɔɔ, ò aa ma kpé gbálèd gɔɔ pò wàle n̄sí n̄ auo kpaa ma ble ũ. An yábɛɛkɛa pàleɔ bàasi, lá aa ma bàakuarínɔ yá gbòon we. ⁸ Aai laaidɔ ma kpé zìwao, aa zìpi tò dáɔneɛ. ⁹ Ma Dii Lua ma m̄, bui zìlo gyafɔɔde pò an s̄ pípiaɔɔ suli gɛ ma uao, baa bui zìlo pò kú Isailiɔ guuɔ.

Levii bui suli sa'oo

¹⁰ Levii bui pɔ aa pɔɔbɔzākèmɛɛ gɔɔ pɔ Isailio sásãa, aa zà ma yáwa, aa té ní tãawozi ní duuna gbɛ'e.

¹¹ Aali zikɛ ma ua, aalio wéte a bɔleɔ yáí. Aali ma ua zí kɛ, aai sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũɔ kòlokpakpa ní sa'obɔ pɔ gbéɔ ì mɔɔɔ, aai zikɛné. ¹² N beeo lá aa sa'ò Isailione ní tãawa, aa tò aa zà yáwa aa duunakè, a yáí ma Dii Lua ma ɔlèlené ma mè aa ní duuna gbɛ'e.

¹³ Aasuli sɔmazi ma gbagbaio. Aasuli ɔkã ma pɔ ge ma blewao, an gɛɛ i gɔ kpá ní wéi an yãbɛkɛɛo yáí. ¹⁴ N beeo má a ua yá ní zí pɔ wí kɛ weɔ píi nané ní ɔzɛ.

Yadilɛa sa'onawɛ

¹⁵ Ké Isailio pɔɔbɔzākèmɛɛ, Levii bui sa'ona pɔ aa de Zadoki bui ũɔ laaidɔ ma ua zíwa. Ampio mé aa sɔmazi aaw zikɛmɛɛ. Aaw ze ma aɛ, aai ma gbagba ní nísio ní auo. Ma Dii Lua máme má ò. ¹⁶ Ampio mé aali gɛ ma kúkíi, aai sɔ ma táabũnui, aai ma gbagba, aai zikɛmɛɛ.

¹⁷ Tó aa gè ua plaade bɔleɔ dou, aali bàabaa pɔkasa da. Aasuli zikɛ ua plaade bɔleɔ guu ge Lua kpé kpele ní pɔkã pɔkasao daao. ¹⁸ Aalio bàabaa fùà kpa, aalio bàabaa sòlo gese yeyea. Aasuli pɔ pɔ a to í simá yeo. ¹⁹ Tó aa bò lé gé gbéɔ kíi ua séiau, aali ní pɔkasa pɔ aai zikɛoɔ bɔ gíá, aai kálɛ ma ua kpéneɔ dou, aai a pãle da, ké an pɔkasapio su na gbéɔwa à ìadamáo yáí.

²⁰ Aasuli migbaa léo.* Aasuli tó ní mikã dadaríla sɔo, aali lao. ²¹ Sa'onaw suli vɛɛmi wà gɛ ua plaadeuo.† ²² Aasuli gyaa ge nɔ pɔ wà gii seɔ, sema

* 44:20 Lev 21.5 † 44:21 Lev 10.9

Isaili nɔ léso ge an sa'on dee gyaa.‡ 23 Aali pɔ́ pɔ́ de ma pɔ́ ũ dɔ́akɔ́e ní pɔ́ pɔ́ de ma pɔ́ ũoo dada ma gbé́onɛ. Maa lɔ́ ní pɔ́ gbá́lea ní a gbá́lesaio dɔ́akɔ́eo.§ 24 Tó sòle sù fè́le, sa'onao mé aali a yágɔ́gɔ́, aai yákpaleke lá má dí́lewa. Aaliɔ dikpe pɔ́ má dí́leo ikoyáɔ ní a yádileao kŭa, aai kámabogɔ́ɔ díle adoa.

25 Sa'ona suli sɔ́ gei à gbá́leo, ama tó aà mae ge aà da ge aà né ge aà v̄i ge aà d̄auna ge aà d̄ae pɔ́ i zākeoe, ɔ́ a zev̄i à gbá́le aà yáí.* 26 Aa gbābɔ́a aziae gbɛa aali kámabo e gɔ́ɔ soplá. 27 Gɔ́ɔ pɔ́ à gè sa'oi ma kpé ua plaadeu, aali sa'o ní duun awakpabɔ́o. Ma Dii Lua máme má ò. 28 Máme má ní túbi ũ. Wasuli ní baa da tɔ́le kpaaleuo, máme má ní baa ũ.† 29 Aali pówenti ní duun awakpabɔ́ɔ ní tàae fiabobɔ́ɔ ble. Pɔ́ pɔ́ wa kpàa ní a m̄ibao Isaili bùsuuo mé ao de ní pɔ́ ũ. 30 Isailiɔ buapɔ́ káauɔ ní ní gba séiaɔ píi aao de sa'onao pɔ́ ũe. Aali ní pówena káau tí kpá sa'onao wa, mí báaada ní uau.‡ 31 Sa'onao suli pɔ́ kòlokpasai ge pɔ́ pɔ́ wài dè nòɔ soo, bā ge nòbɔ́ kpele buin nò.§

45

Bùsu kpaalea

1 Tó a gbèlà bùsu kpaalea yá musu, à Dii baa kpawà. A gbàa gàs̄isuu òaasɔ́ɔɔ leɛ baasɔ́o (25.000), a yàasa leɛ òaasɔ́ɔɔ leɛ bao (20.000). Tɔ́lepíá Dii pɔ́e. 2 Tɔ́le iɔ ku a guu Dii ua pɔ́ ũ. A gbàa ní a yàasao iɔ sáa gàs̄isuu òaa pla ní basɔ́o (500), wi gu to dai, a yàasa iɔ gàs̄isuu blakwi. 3 Dii

‡ 44:22 Lev 21.7, 13-14 § 44:23 Lev 10.10 * 44:25 Lev 21.1-4

† 44:28 Nao 18.20 ‡ 44:30 Nao 18.8-19 § 44:31 Lev 22.8

tɔɔlepi kpe do iɔ de aà ua ní aà kúkíio pɔ ũ. A gbàa gàsísuu òaasɔsɔo lee baasɔo (25.000), a yàasa òaasɔsɔo lee kwi (10.000). ⁴ Tɔɔlepiá Dii pɔe. Sa'ona pɔ aai zíkɛ Dii ua, aai sɔaàzi aà gbagbaiɔ mé aao ví, aai bekpau, Dii ua iɔ ku we lo. ⁵ Tɔɔlepi kpedo gbàa iɔ gàsísuu òaasɔsɔo lee baasɔo (25.000), a yàasa òaasɔsɔo lee kwi (10.000). Levii bui pɔ aai zíkɛ Dii uao mé aao ví. An wéleɔ iɔ ku we.

⁶ A tɔɔle pɔ dà Dii pɔí dile mɛɛwia kálekii ũ, a gbàa gàsísuu òaasɔsɔo lee baasɔo (25.000), a yàasa òaasɔsɔo lee sɔo (5.000). Isailiɔ pɔn we nípii. ⁷ Kí tɔɔle lo da Dii tɔɔlei ní mɛɛwia tɔɔleo kpela ní kpeleo za be'ae e gukpe. A léɔ iɔ peakɔwa ní pɔ pɔ Isaili buiɔ aa a kpaalesɛo za be'ae e gukpe. ⁸ Tɔɔlepi iɔ de aà pɔ ũ Isaili bùsuu. Kía pɔ má kpá a gbãamɔ ma gbéɔne lo, aa to Isailiɔ tɔɔle kpaale e ní buiwa.

⁹ Dii Lua mè: Isaili kíaɔ, bee m̀òwá. A á pāsíkɛa ní á gbãamɔa gbéɔneo tó, lo yãmaake a zéwa. Ásu tɔɔle si ma gbéɔwa lo. Ma Dii Lua máme má ò. ¹⁰ A tó á kiloo ní á zaao ní á nísiyɔbɔɔ aao ku a zéwa.* ¹¹ P̀wena pɔyɔbɔɔ ní nísi pɔyɔbɔɔ líb sáa. Apii iɔ litili baobao. ¹² Anusu do iɔ gela bao. Mina do iɔ ánuusu ɔwatē bàáɔ.

¹³ Gba pɔ àli dameɛn ke: P̀wena litili òaa do guu àli ma gba litili àaɔ. ¹⁴ Nísi litili òaa do guu àli ma gba litili pla. ¹⁵ Isaili bùsu sã m̀èn òaa do guu àli ma gba m̀endo. Gbapi iɔ de p̀wenti gba ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ ní sáaukpasaɔ ũ gbéɔ duunakēama yái. Ma Dii Lua máme má ò. ¹⁶ Isaili bùsudeɔ píi lí gbapiɔ kãaakãaa ní kíaɛ. ¹⁷ Sa pɔ wí a pɔ káteu à

* **45:10** Lev 19.36

tékũó n pówenti gbaó n v̄ēe pó w̄i éle dikpεgɔɔɔ io de kí yá ũ, mɔ dafu dikpεgɔɔɔ n kámabogɔɔɔ n dikpe pó má d̄ile Isailiɔneɔ píi. Ɔme ali duun awakpabɔɔ kpá n pówentio n sa pó w̄i a pó káteu à tékũó n sáaukpasáɔ Isailiɔ duunakẽama yáí.

Dikpeɔ

(Boa 12.1-20, Lev 23.33-43)

¹⁸ Ma Dii Lua ma m̄e: Mɔ s̄éia gɔɔ s̄éia z̄í àli gáaena s̄asai s̄é, í gbábɔɔ ma kúk̄iie. ¹⁹ Sa'ona lí duun awakpabɔpi au d̄á, i máma ma kpé kpεεε gbapεεwa n sa'ok̄ii lé gola síiɔ n ua plaade bolé gbapεε. ²⁰ Ali yá doupi ke mɔ gɔɔ soplade z̄í gbé pó z̄ama n lé aa duunak̄e n gbé pó aa k̄e d̄saiɔne, í gbábɔɔ ma kpεε.

²¹ Mɔ s̄éia gɔɔ ḡeɔ m̄endosaide z̄í àli Gẽamusu dikpεke e gɔɔ soplá. Gɔɔ bee àli k̄aa só. ²² Gɔɔ bee kí mé ali gáae kpa duun awakpabɔ ũ api n a b̄usudeɔ pó ũ. ²³ Dikpεpi guu aliɔ sa pó w̄i a pó káteu à tékũ oa lá gu lé d̄o e gɔɔ soplá n gáae m̄en soplápla n s̄asakao s̄asaiɔ m̄en soplápla n blesanao m̄endodo duun awakpabɔ ũ. ²⁴ Aali pówenti kpá gáae n s̄asakao miwa koko dodo n n̄isio litili aā'aā.

²⁵ Mɔ soplade gɔɔ ḡeɔ m̄endosaide dikpε z̄í aaliɔ kpa màa lá gu lé d̄o e gɔɔ soplá duun awakpabɔ n sa pó w̄i a pó káteu à tékũ obɔɔ ũ n a pówentio n a n̄isio.

46

Yá pó kí ali ke dikpεgɔɔz̄iɔ

1 Dii Lua mè: Wàli ua plaade bɔɛ pɔ a lé eɛa gukpɛwa gba to taaɛ e gɔɔ soolo pɔ wí zíkɛuɔ ge pao, wili wɛ kámabogɔɔzɪ n mɔ dafu dikpɛgɔɔzɪo.
 2 Kí ali bɔ ua sɛ́iaue, i gɛ́ n bɔɛpi bilandaaɔ, i ze bɔɛpi gbapɛɛɔ saɛ. Sa'onaaɔ lí sa pɔ wí a pɔ káɛu à tékū oè n sáaukpasaaɔ, ili kúɛ bɔɛpi bèewa, i gbasaaɔ. Wàli bɔɛpi gbatao e oosi. 3 Bùsudeɔ lí kúɛ Diie bɔɛpi kpɛɛɛ kámabogɔɔɔ n mɔ dafu dikpɛgɔɔɔ.
 4 Kámabogɔɔzɪ kí lí mɔ́ n sãɛbɔɔ sãasaio mèn soolo n sãsakaaɔ sãasaio mèn do sa pɔ wí a pɔ káɛu à tékū obɔɔ ũ. 5 Aali pɔwenti kpá n sãsakaaɔ koko do, sãɛbɔɔ sɔ́ lá a yeiwaɛ. Pɔwenti koko do nísi alio litili aaɔɛ. 6 Mɔ dafu dikpɛgɔɔ aali mɔ́ n gáaenaaɔ n sãɛbɔɔ mèn soolo n sãsakaaɔ. A kee su àɔ sãa vío. 7 Aali pɔwenti kpá n zupio koko do n sãsakaaɔ koko do, sãɛbɔɔ sɔ́ lá a yeiwaɛ. Pɔwenti koko do nísi alio litili aaɔɛ. 8 Kí lí gɛ́, ili bɔ n bɔɛ bilandaa zé doũpio.

9 Tó bùsudeɔ mɔ kúɛ Diie dikpɛgɔɔzɪ, gbé pɔ gè n gugbãntoo oi bɔɛo lí bɔ n gɛɔmidɔkíi oi bɔɛo, gbé pɔ gè n gɛɔmidɔkíi oi bɔɛo lí bɔ n gugbãntoo oi bɔɛo. Asu ɛa bɔ n bɔɛ pɔ à gèuoo, sema aa bɔ n a aɛ oi bɔɛo. 10 Kí lío kúɛnɔ we. Tó gbéé lé gɛ́, aali gɛ́. Tó aale bɔɛ, ili bɔ.

11 Dikpɛgɔɔ n kámabogɔɔ zɪ zu ge sãsakaaɔ miwa pɔwenti gba lío koko dodo, sãɛbɔɔ sɔ́ lá wa yeiwaɛ. Pɔwenti koko do nísi alio litili aaɔɛ. 12 Tó kí mɔ́ n gbao Diie, sa pɔ wí a pɔ káɛu à tékū ge sáaukpasaaɔ nò, wàli gukpɛ oi bɔɛ gba wèè, ili kpá lá i kɛ kámabogɔɔzɪwa. Tó à bɔ, wi gbataaa kpɛ.

13 Wàli sa pɔ wí a pɔ káɛu à tékū o Diiwa n sã

wēdona sāasaio lá gu lé do koo ní koo ¹⁴ ní pówentio litili aaō ní nísio litili do pówenti mōsekea yái. Wàlio pówentipi kpa Diiwa lá gu lé do gōōpiiε. ¹⁵ Wàlio sa pó wí a pó káteu à tékū o ní sãnebobo koo ní koo lá gu lé do ní pówentio ní nísio maa.

¹⁶ Dii Lua mè: Tó kí a néo do gbà a tōle saalo, aà népi buio mé aali a túbi sé. ¹⁷ Kási tó à a zòblenaō do gbà a tōle saalo, alio de zòblenapi pó ũe e gōa wēε ũ wē,* i ea gō kipi pó ũ. Aà néo mé aali a túbi sé n̄tēε. ¹⁸ Kí suli gbēε tōle síwàō, mé asuli ní yáwàō. Aà zia tōle ò ali kpá a néowa túbi ũ, ké ma gbēε su go a tōlewao yái.

¹⁹ Ō gōpi ma se gèmanaō sa'ona kpéne pó kú bōle sae léu, a lé élea gubāntoowa. A gu òl̄mεε kpépi be'ae oi, ²⁰ ò a òmεε: Gupiu ò sa'onaō lí tàae fiabobo ní duun awakpaboō fùukeu, aali pówenti kaa keu, ké aasu gèò ua séiau aa kā gbéowa aa íadamáo yái.

²¹ Ō à èa ma se sùmanaō ua séiau, à bèbemaō uapi gola síiōu. Má uanaō è a golapiōu. ²² A gola ní golao uanapiō gbàa gàs̄isuu blablaε, a yàasa baakwikwi. Uana mèn síiōpio douε. ²³ Wà gībò lia uanapiōzi mé wà kinaō pèlepεle liai z̄ile. ²⁴ Ō gōpi òmεε: Blékékliōn ke. La Dii ua zikenaō lí sa'onoo fùukeu gbéōne.

47

Swa p̄s̄ i bō Dii kpéu

¹ A èa ma se gèmanaō Dii kpé kpele, ò má è í lé bō kpépi bèe z̄iε* geōmidokli oi, àle gē sa'okli geōmidokli oi, àle tá gukpe oi, asa Dii kpé lé élea

* **46:17** Lev 25.10 * **47:1** Zkl 14.8, Zaa 7.38, Zia 22.1

gukpɛwae. ² A ma se b̀lemanó ń gugbāntoo oi b̀leɔ, ɔ̀ à d̀manɔ́ b̀izi e gukpe oi b̀leu, ɔ̀ má è ípi lé baale b̀lepi sae geomidɔ́kii oi. ³ G̃pi gè gukpe oi, a bà pɔyɔ́bɔ́ k̃a. A ba ỳ g̀s̃s̃suu òaa s̃o léu, ɔ̀ à ma se bùamanɔ́ íwa, ípi wá kú wá k̀sewoú léu. ⁴ A ba ỳ g̀s̃s̃suu òaa s̃o léu b̀, ɔ̀ à ma se bùamanɔ́, í wá kú wá koso léu. A ba ỳ g̀s̃s̃suu òaa s̃o léu b̀, ɔ̀ à ma se bùamanɔ́, í wá kú wápi léu. ⁵ A ba ỳ g̀s̃s̃suu òaa s̃o léu b̀, ɔ̀ í g̀s̃ da swa ṕ má f̃ buawào ũ, asa ípi dàgua wa f̃ g̃u b̀o, sema wà kpáa'owà bàasio. ⁶ Ǿ à ma la à mè: Gb̃naz̃n né, n bee èò? Ǿ à èa lé buamanɔ́ s̃s̃s̃a. ⁷ Ké ma bua, ma lí è kpa swa baala ń baaleo, an dasi k̀ zài. ⁸ Ǿ a òmɛɛ: Ípi lé tá gukpe oi e Yuud̃ guzulɛuɛ, i ká Isida Wisidewa. Tó à k̀wà, ísidapi í i maakū. ⁹ Gu ṕ ípi bàalè tàu píi, ṕ b̀èɔ iɔ́ kɛ píi ỳỹɔ́ɛ. Kpɔ́ iɔ́ ku we dasidasi, asa gu ṕ ípi g̀ k̀u píi, a maakūɛ. Gu ṕ swapi tàu píi, ṕ ṕ kú weɔ píi aɔ́ b̀éɛɛ. ¹⁰ Kp̀wɛnaɔ́ zɛzɛ ísidapi gɛɛwa. Táalufálek̃iɔ́ ku za ɛngedi e ɛnegelaiū. Kp̀ buiɔ́ lé ṽi weo lán ísia kpɔ́wa. ¹¹ N beeo dànaɔ́ ń biaɔ́ í a maakūo, aa g̃ màaɛ wisi'ek̃i ũ. ¹² Lí ṕ w̃i a bɛ ble bui píi a b̀le swapi baale ń a baalao. An kee láe a giigagao, mé an bɛ aɔ́ láaa ṽi. Lípiɔ́ aɔ́ nɛ'í m̃o ń m̃oɛ, asa í ṕ lípiɔ́ lé e lé b̀ luakuk̃iɛ. Lípiɔ́ beɔ́a p̀bleaɛ, mé a lácá gb̃éɔ́ gbág̃bábɔ́ɛ.†

B̀usu z̃lɛɔ

¹³ Dii Lua mè: A Isaili bui kueplaɔ́, lá á b̀usu kpaalen kɛ. Yosefu bui kpaalɛse m̀n pla, ¹⁴ í kpaalené s̃áasaa. B̀usuɛ bee a g̃ á ṕ ũɛ, asa ma

† 47:12 Zia 22.2

legbè ma mè má kpá á deziɔwae. ¹⁵ A b̀usu z̀len ke: Bɔa za ísia z̀ɔi gugb̃antoo oi a dɔ Eteloni z̀ei e Amata b̀lei, i gé Zedada ¹⁶ ń Belotao ń Sibliaiũ pɔ kú Damasi b̀usu ń Amata b̀suo léu, i gé e à ge pe Azaatikɔ, Haulani b̀usu léwa. ¹⁷ B̀usu lépi a daale ísiawae, i gé Azaa'enana, Damasi b̀usu léu. Amata b̀usu lé iɔ ku gugb̃antoo oi. A b̀usu lé gugb̃antoo oin we. ¹⁸ Gukpe oi á b̀usu lé a gé Haulani ń Damasio z̀anguoe, i p̃a Yuud̃ei Galada b̀usu ń Isaili b̀suo z̀anguo, i ge pe Isida Wisidewa e Tamaa. A b̀usu lé gukpe oin we. ¹⁹ Geɔmidɔk̃ii oi bɔa Tamaa a gé e Meliba Kadesi ík̃ii, i p̃a Egipi z̀e swai e ísia z̀ɔi. A b̀usu lé geɔmidɔk̃ii oin we. ²⁰ Be'ae oi ísia z̀ɔ mé aɔ de á b̀usu z̀le ũ e gu pɔ bɔaa ń Amata b̀leo. A b̀usu lé be'ae oin we.

²¹ A b̀supi kpaalekɔe á Isailiɔ á buiwa. ²² A b̀supi kpaale ń gbelaao ń b̀mɔ pɔ ne'ĩ á guuɔ s̃anu. A ń dil̃e á Isaili b̀sudeɔ ũ, í ń da á Isaili buiɔ kpaale guu. ²³ A Isaili bui pɔ b̀mɔ ku a guu, we á aã dau kpaaleu. Ma Dii Lua máme má ò.

48

Isaili b̀usu kpaalea

¹ Buip̃ɔn ke baade ń a t̃ɔo. Sea gugb̃antoo oi Dã buiɔ a lee do sé. An b̀usu a p̃a Eteloni z̀ei e Amata b̀lei. Azaa'enana ń Damasi b̀usu lé pɔ kú gugb̃antoo oi Amata b̀usu saeo mé ń b̀usu lé ũ gukpe oi.

² Asee buiɔ i a lee do sé. An b̀usu iɔ naa Dã buiɔ b̀usuwa za gukpe e be'ae.

³ Nefatali buiɔ i a lee do sé, iɔ naa Asee buiɔ pɔwa.

⁴ Manase buiɔ i a lee do sé, iɔ naa Nefatali buiɔ pɔwa.

⁵ Eflaiũ buiɔ i a lɛɛ do sɛ́, iɔ naa Manase buiɔ pɔ́wa.

⁶ Lubeni buiɔ i a lɛɛ do sɛ́, iɔ naa Eflaiũ buiɔ pɔ́wa.

⁷ Yuda buiɔ i lɛɛ do sɛ́, iɔ naa Lubeni buiɔ pɔ́wa.

⁸ Bùsu pɔ́ á kpá Diiwa aɔ naa Yudaɔ bùsuwae za gukpɛ e be'ae. Bùsupi yàasa iɔ gàsísuu òaasɔɔɔ lɛɛ baasɔɔ (25.000), a gbàa iɔ sáa ní buiɔ pɔ́o za gukpɛ e be'ae. Dii kúkíi iɔ ku guoguo. ⁹ Bùsu pɔ́ á kpá Diiwapi gbàa iɔ gàsísuu òaasɔɔɔ lɛɛ baasɔɔ (25.000), a yàasa lɛɛ kwi (10.000). ¹⁰ Dii tɔ̀lɛpi aɔ de sa'onao pɔ́ ũe. Gugbántoo oi gàsísuu òaasɔɔɔ lɛɛ baasɔɔ (25.000), be'ae oi lɛɛ kwi (10.000), gukpɛ oi lɛɛ kwi (10.000), geɔmidɔ̀kíi oi lɛɛ baasɔɔ (25.000). Dii kúkíi aɔ ku guoguo. ¹¹ Zadoki bui sa'ona pɔ́ wà ní díle Dii gbàgbana ũo pɔ́n we. Ké Isailiɔ zà yáwa, Zadoki buiɔ zí pɔ́ Dii dànɛ̀ kè, aai zā aà yáwa lá Levii buiɔ kèwao. ¹² Wa Dii tɔ̀le kɔ̀nipi kpámá, a kua iɔ adoa, sa'onao tɔ̀lɛpi iɔ naa Levii buiɔ bùsuwa.

¹³ Levii buiɔ bùsu iɔ naa sa'onao bùsuwa. A gbàa iɔ gàsísuu òaasɔɔɔ lɛɛ baasɔɔ (25.000), a yàasa lɛɛ kwi (10.000). ¹⁴ Aasuli yíao, aasuli a lè̀kpaɛo, aasuli kpá gbè̀pàleɔwao. An bùsupi deńla, ké Dii pɔ́e yáí.

¹⁵ Tɔ̀le pɔ́ a gɔ́ yàasa iɔ gàsísuu òaasɔɔɔ lɛɛ sɔo (5.000), a gbàa lɛɛ baasɔɔ (25.000). Mɛɛwiadeɔ pɔ́n we, aa bekpau, aai pɔ́o dádāu. Mɛɛwiapi iɔ ku guoguo, ¹⁶ a gbàa ní a yàasao iɔ sáa. A gola ní golao iɔ gàsísuu òaasɔɔɔ lɛɛ siiɔ́ ní òaa pla ní basɔo (4.500). ¹⁷ Dádākekiɔ iɔ liai, a yàasa gàsísuu òaa do ní blakwio (250). ¹⁸ Bùsu pɔ́ gɔ́ iɔ naa Dii tɔ̀lewa gukpɛ oi gàsísuu òaasɔɔɔ lɛɛ kwi (10.000), be'ae oi

lee kwi (10.000) e a gbàa léu. Tòlèpi ble iò de wélepi zíkènaò pòblea ù. ¹⁹ Isaili bui píi guu ò mēewia buakènapìò bòu. ²⁰ A Dii tòlè li gudoù ní mēewia pòò, a gbàa ní a yàasao iò sáa gàsísuu òaasòòòò lee baasòò (25.000).

²¹ Sèa tòlè pò de Dii pò ù ní mēewia pòowa e à gè pè á bùsu zòlèwa kpèla ní kpèleo iò de kí pò ù. Tòlè pò kú gukpe oi ní be'ae oio gbàa iò gàsísuu òaasòòòò lee baasòò (25.000). Kí tòlèpi iò naa tòlè pò á buiò a kpaalèkewa. Dii tòlè pò aà kpé aò ku a guu iò ku kí tòlèò zànguo. ²² Levii buiò tòlè ní mēewia tòlèò iò ku kí tòlèò zànguo. Kí tòlèò iò ku Yudaò tòlè ní Bēyāmēe buiò tòlèò zànguo.

²³ Bui kīnìò pón kè: Bēyāmēe buiò i a lee do sè za gukpe e be'ae.

²⁴ Simeò buiò i a lee do sé, iò naa Bēyāmēe buiò pòwa.

²⁵ Isakaa buiò i a lee do sé, iò naa Simeò buiò pòwa.

²⁶ Zabulni buiò i a lee do sé, iò naa Isakaa buiò pòwa.

²⁷ Gada buiò i a lee do sé, iò naa Zabulni buiò pòwa.

²⁸ Bòa Tamaa Gada buiò tòlè lé pò kú geomidokíi oi a gé Meliba Kadesi íkíie, i pã Egipi zé swai e ísia zòòì. ²⁹ Bùsu pò á a kpaalèkè Isaili buiòne ní gbèlaaon we. An baan we. Dii Lua mé ò.

Mēewia bòlèò

³⁰⁻³¹ Mēewiapi bòlèò kè: Wa Isaili buiò tókpa bòlèpiòne.* Gugbántoo oi b́íi gbàa gàsísuu òaasòòòò lee síiò ní òaa pla ní basòòò (4.500). A bòlèò àaòe, Lubeni bòlè, Yuda bòlè ní Levii bòlèò. ³² Gukpe oi

* **48:30-31** Zia 21.12-13

bíi gbàa gàsísuu òaasòòò ní òaa pla ní basòò. A bọ̀lẹ̀ àaṣe, Yosefu bọ̀lẹ̀, Běyāmēe bọ̀lẹ̀ ní Dǎ bọ̀lẹ̀. ³³ Gẹ̀míḍókíi oí bíi gàsísuu òaasòòò lẹ̀e síiṣ ní òaa pla ní basòò. A bọ̀lẹ̀ àaṣe, Símeò bọ̀lẹ̀, Isakaa bọ̀lẹ̀ ní Zabulóni bọ̀lẹ̀. ³⁴ Bẹ̀'ae oí bíi gàsísuu òaasòòò lẹ̀e síiṣ ní òaa pla ní basòò. A bọ̀lẹ̀ àaṣe ló, Gada bọ̀lẹ̀, Aseé bọ̀lẹ̀ ní Nefatali bọ̀lẹ̀. ³⁵ Bíi pọ́ liaipi gàsísuu òaasòòò lẹ̀e bao plasaie (18.000). Za gòò bee wa mē mēewiapie, Diikuwe.

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

cv

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9